

ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Νέα Παιδαγωγική-Σχολική Πράξη

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ : ΧΑΡΗΣ ΠΑΤΣΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
ΧΑΡΗΣ ΠΑΤΣΗΣ: Στη χώρα του ανατέλλοντος ήλιου	49
ΕΥΡΙΠ. ΣΟΥΡΛΑ: Δραματουργία και παιδαγωγική	58
ΕΥΡΙΠ. ΣΟΥΡΛΑ: 'Η μοναξιά του φωτός	66
ΧΑΡΑΛ. ΚΟΥΡΤΗΣ: Ειδική αγωγή για προβληματικά παιδιά	69
ΧΡΗΣΤΟΥ ΜΗΛΙΤΗΣ: 'Ανδρέας Κάλβος	70
ΑΝΝ ΟΑΚΛΕΥ: Το μητρικό ένστικτο δεν είναι έμφυτο . .	73
ΟΡΦΕΑ ΚΑΡΑΒΙΑ: Γιατί το παιδί αγαπά τη μητέρα του	75
PETER K. SMITH: Τα νήπια πρέπει να μαθαίνουν ξένες γλώσσες;	77
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΕΙΔΗΣΕΙΣ: 'Εκπαιδευτική περιφέρεια Μαγνησίας	79

ΕΤΟΣ Κ' - ΤΕΥΧΗ 233-234
ΜΑΡΤΙΟΣ - ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1970

"ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ"



ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

Διευθυντής: ΧΑΡΗΣ ΠΑΤΣΗΣ

**ΕΤΟΣ Κ' — ΤΕΥΧΗ 233—234
ΜΑΡΤΙΟΣ — ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1970**

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ: Για Σχολεία — Έκπαιδευτικούς δρχ. 100

Έντυπώσεις από ένα 25ήμερον ταξίδι στη χώρα των θαυμάτων!

Στή χώρα του ανατέλλοντος ήλιου στή σύγχρονη μεταπολεμική Ιαπωνία

Υπό ΧΑΡΗ ΠΑΤΣΗ

(Συνέχεια από τὰ προηγούμενα τεύχη)

Στὰ προηγούμενα τεύχη άρχίσαμε νά δημοσιεύουμε τίς έντυπώσεις μας από τὸ 27ήμερο ταξίδι μας στὴν Ἰαπωνία. Πρὶν ὅμως προχωρήσουμε στὴν δημοσίευσι τῶν καθαρὰ τουριστικῶν έντυπώσεών μας, κρίνουμε σκόπιμο νά σᾶς δώσουμε στὸ σημερινὸ τεύχος μας, μερικὰ γενικὰ στοιχεῖα ἀπὸ τὴν κοινωνική, οἰκονομική, εκπαιδευτική, πνευματική κλπ. ζωὴ τῆς συγχρόνου Ἰαπωνίας, πού θὰ σταθοῦν χρήσιμα γιὰ νά καταλάβουμε τὸ νόημα τῶν δσων, στὴ συνέχεια θὰ γράψουμε γιὰ τὴν παρόδοξη καὶ γραφικὴ τούτη χώρα.

Στὰ παλιότερα χρόνια γιὰ νά ταξιδέψῃ κανεὶς στὴν Ἰαπωνία καὶ στίς ἄλλες χώρες τῆς Ἀπὸ Ἀνατολῆς ἦταν ἓνα δύσκολο τόλμημα. Σήμερα τὸ ταξίδι αὐτὸ, ὅπως τὸ εἶδαμε ἤδη, δὲν εἶναι τόσο δύσκολο, ἀρκεὶ νά εἶναι ἀποφασισμένος κανεὶς νά ξοδέψῃ ἓνα ἀξιόλογο ταξίδιο, ἀνάσπῃ καὶ νά κλέψῃ λίγον ἀπὸ τὸν πλούσιο

χρόνο του. Ἀλλωστε, ἐκεῖνος πού θὰ ἀποφασίσῃ νά πάῃ στὴν Ἰαπωνία, θὰ τὸ κάνῃ εἴτε γιὰ ἐμπορικοὺς εἴτε γιὰ τουριστικούς λόγους. Καὶ μόλις τὸ ἀποφασίσῃ καὶ βρεθῇ στὸ πρῶτο διεθνὲς ἀεροδρόμιο, παίρνει στὸ πρῶτο ἀερίωθούμενο «jet» τῆς γραμμῆς καὶ πετᾶς πάνω ἀπὸ τὸν Εἰρηνικὸ ἀν ξεκινᾶς ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴ ἢ πάνω ἀπὸ τίς χώρες τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, τῶν Ἰνδῶν, τῆς Μαλαισίας (ὅταν ξεκινᾶς ἀπὸ τὴν Εὐρώπη) καὶ βρίσκει σὸν τόπο τοῦ προορισμοῦ σου.

Εἰδικὰ στὴν Ἰαπωνία — ἀλλὰ καὶ στὸ Χόνγκ - Κόνγκ καὶ στὴν Ταϊλάνδη — θὰ ἀντιμετωπίσετε, ταξιδεύοντας, πολὺ λίγα προβλήματα, δηλαδὴ πολὺ λιγώτερα ἀπ' ὅσα εἶχατε τολμήσει νά φαντασθῆτε.

Ἡ Ἰαπωνία, τὸ πλουσιώτερο κράτος στὴν Ἀσία, ὑπερφηανεύεται γιὰ τὸ μοναδικὸ συγκοινωνιακὸ τῆς δίκτυο, γιὰ τὴν ἀφθονία καὶ τὴν άνεση τῶν καταλυμάτων καὶ τῆς καθαρότητος καθενός, ἀνάλογα μὲ τὸ βαλάντιό του, γιὰ τὴν ἱκανο-

«ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ»

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΑΡΧΕΙΟΥ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ

ΔΩΡΕΑ

ΗΜΕΡΟΜ.

ΑΡΙΘ.

Κ. Κουλιδου
20-7-90
44436



ποίηση κάθε γούστου, και για τις μυρι-
άδες των τουριστικών αξιοθεάτων. Μπο-
ρείτε να γνωρίσετε την 'Ιαπωνία ταξι-
δεύοντες με το ταχύτερο και πιό άνετο
τραίνο του κόσμου, με αεριοθούμενα που
έκτελούν συχνά δρομολόγια στο έσωτερι-
κό της χώρας, με λεωφορεία ή με λιμου-
ζίνες (που διαθέτουν κλιματισμό), με ι-
πτάμενα πλοία ή με πολυτελή πλοία κα-
τάλληλα για κρουαζιέρες. Σαν φτάσετε
στον προορισμό σας —εάν δεν είστε όρ-
γανωμένο γκρούπ, όπως εμείς, θα έχετε
εύρύ περιθώριο να διαλέξετε το κατάλυμα
της έκλογής σας. Έμεις βέβαια καταλύ-
σαμε στο φοιτητικό *Student Hall*, έσείς
όμως μπορείτε να προτιμήσετε να μείνε-
τε σε ένα πολυτελές ξενοδοχείο με θερ-
μαινομένη πισίνα, νάιτ κλάμπ, γκόλφ και
μερικές αίθουσες έστιατορίου. "Η μπορεί
να θέλετε να αποκτήσετε την έμπειρία
της ήσυχίας και της κομψότητας μιάς ζω-
ηρής 'Ιαπωνικής πανσιόν, όπου θα σας
περιποιηθούν σαν έπισκέπτη σε φιλικό
σπίτι και όπου μπορείτε να αρχίσετε να
έκτιμάτε τα έθιμα και τους τρόπους του
λαού αυτής της χώρας. Μπορεί να θέλε-
τε ένα μοντέρνο ξενοδοχείο σε μία μεγά-
λη πόλη ή ένα ξενοδοχείο στα βουνά.

"Όταν θα έχετε τακτοποιηθή πιά, δύο
κόσμοι περιπετειών θα σας περιμένουν
—ο ήσυχος παλαιός κόσμος της παλαιάς
'Ιαπωνίας και ο πυρετώδης κόσμος της
προόδου ο οποίος περιλαμβάνει την νέα
'Ιαπωνία. Για τον πρώτο έχετε να έπι-
σκεφθήτε τα θαυμάσια Τέμπλα και τους
Ναούς της 'Ιαπωνίας, τα υπέροχα μου-
σεία της, και τα μέρη όπου ή πατροπα-
ράδοτη τέχνη της και δεξιοτεχνία θα σας
μαγέψουν. Για τον δεύτερο, τον κόσμο
της προόδου, θα μείνετε κατάπληκτοι με
την τεχνολογική αναγέννηση της 'Ιαπω-
νίας. "Ο ταξιδιώτης δεν έχει μόνον παρὰ
να σταθί έξω από το ξενοδοχείο του ή
την πανσιόν του για να βρεθί κυκλωμέ-
νος από την απόδειξη της πρωτοφανέρω-
της τεχνολογικής προόδου αυτού του κρά-
τους. Μπορεί επίσης να έπισκεφθήτε τις
'Ιαπωνικές βιομηχανίες και τα καταστή-
ματα, να περιέλθετε τα μεγάλα σούπερ -
μάρκετ και να πάρετε μέρος στην έντονη
νυκτερινή ζωή με σκοπό να αντιληφθήτε

την αληθινή ζωτικότητα της χώρας και
του λαού της.

"Εκείνο όμως που κυριαρχεί πάνω άπ'
όλα στην 'Ιαπωνία ώστόσο είναι ή κλασ-
σική φυσική όμορφιά της χώρας. "Από τη
μεγαλοπρεπή τυπική όμορφιά των κήπων
του Κυότο ως την άγρια όμορφιά των
βουνών του Χοκάιντο, ή φύση έχει μοιρά-
σει, χωρίς φειδώ, σ' αυτή τη χώρα τέλεια
χρώματα και τοπία που ταιριάζουν με
τον ιδιαίτερο χαρακτήρα του 'ιαπωνικού
λαού και το περιβάλλον μέσα στο οποίο
ζει. "Εκτός από τους κήπους και το φυ-
σικό αληθινό σκηνικό, το πρόσωπο της
'Ιαπωνίας προσφέρει ένεργα ήφαιστεια
στην Κιουσού, γιγαντιαίες δίνες νερών
κοντά στην Σικόκου, την άλιεία των μαρ-
γαριταριών στο περίφημο «Νησί των Μαρ-
γαριταριών» (Μικιμότο), το ψάρεμα με
τους κορμοράνους σε πρόστιο του Κιό-
το, το ξακουστό Φούτζι - Γιάμα κλπ.

ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ

"Αλλά ως ξαναγυρίσουμε στα συγκοι-
νωτικά μέσα. "Η 'Ιαπωνία διαθέτει ένα
από τα πιό προωδευμένο ταχύτατα συ-
στήματα σιδηροδρόμων σ' όλόκληρο τον
κόσμο. "Όλοι οι 'Ιάπωνες υπερηφανεύον-
ται γιατί τα τραίνα έρχονται πάντα στην
ώρα τους, σε σημείο ώστε μία καθυστέ-
ρηση να γίνεται είδηση για τις έφημερί-
δες! Το φθηνό εισιτήριο και το γεγονός
ότι δεν υπάρχουν καλοί δρόμοι στην 'Ι-
απωνία κάνουν τους σιδηροδρόμους να εί-
ναι το πιό θετικό σύστημα μετακινήσεως
του πληθυσμού της. Οί 'Εθνικοί 'Ιαπω-
νικοί σιδηρόδρομοι αποτελούν τον μεγα-
λύτερο παράγοντα που συνετέλεσε στην
γιγαντιαία ανάπτυξη της βιομηχανίας.
"Υπάρχουν όμως και ιδιωτικές έπιχειρή-
σεις σιδηροδρόμων που λειτουργούν σε
κλίμακα τοπική ή περιφερειακή. Οί σιδη-
ρόδρομοί της εκτείνονται σε κάθε γωνιά
της χώρας, το 82% του πληθυσμού της ό-
ποίας έξυπηρετείται με ήλεκτροκίνητα ή
δηζελοκίνητα τραίνα.

Τα βαγόνια της ήμιταχείας άμαξοστοι-
χείας των κυρίων γραμμών έχουν όλα σύ-
στημα κλιματισμού και τα βαγόνια της
πρώτης θέσεως (υπάρχουν στις ταχείες),

διαθέτουν άναπαυτικά καθίσματα όπως
των άεροπλάνων. "Ενα βαγόνι έστιατο-
ρίου ή μπουφέ (σερβίρονται άναψυκτικά,
μεζέδες και έλαφρά γεύματα) υπάρχει
στις περισσότερες ήμιταχείες και ταχείες
άμαξοστοιχίες όπου σερβίρονται σχετι-
κώς καλά φαγητά. Μπορεί κανείς να φάη
μόνο με 200 γιέν (ή και πάνω από 1000
γιέν, δηλ. από 20 ως 100 δραχμές). Για
κείνους που έπιθυμούν να ταξιδέψουν την
νύχτα τα τραίνα των ΕΙΣ ('Εθνικών 'Ι-
απωνικών Σιδηροδρόμων) διαθέτουν κου-
κέτες στα βαγόνια ύπνου. "Η τιμή κυμαί-
νεται από 1.1000 γιέν έως 5.400 γιέν.
Για το κλείσιμο θέσεων και για περισσό-
τερες πληροφορίες επί των δρομολογίων
των ΕΙΣ μπορείτε να άπευθυνθήτε στο
πλησιέστερο γραφείο του οργανισμού
«J.T.B.» (Japan Travel Bureau).

"Ισως τα πιό βολικά τραίνα των ΕΙΣ
για τους ξένους έπισκέπτες είναι εκεί-
να του «Σίνκανσέν» ή άλλως νέα Γραμμή
του Τοκάιντο (New Tokaido Line) τα ό-
ποια καλύπτουν την άπόσταση των 552
χιλιομέτρων μεταξύ του Τόκιο και της 'Ο-
σάκα σε τρεις περίπου ώρες με την υπερ-
ταχεία ή σε τέσσερις ώρες με την ήμιτα-
χεία άμαξοστοιχία. Μία μοναδική και χα-
ρακτηριστική προσφορά της Νέας Γραμ-
μής του Τοκάιντο είναι ή τηλεφωνική έξυ-
πηρέτηση. Μπορείτε να τηλεφωνήσετε σε
κάποιον που ταξιδεύει με την υπερταχεία
άμαξοστοιχία από όλες σχεδόν τις μεγά-
λες πόλεις κατά μήκος της γραμμής (ή
το αντίθετο) μέσω ειδικών τηλεφωνικών
κέντρων λ.χ. του Τόκιο και της 'Οσάκα.
"Από το Τόκιο π.χ. καλείτε τον αριθμό
248.9311. Στις άμαξοστοιχίες το τηλέ-
φωνο είναι έγκατεστημένο στο βαγόνι του
Μπουφέ.

"Υπάρχουν περίπου 35 υπερταχείες (3
ώρες) δρομολογημένες άμαξοστοιχίες που
άναχωρούν από τους τελικούς σταθμούς
του Τόκιο και της Σίν - 'Οσάκα. Αυτές
σταματούν στην Ναγκόγια και στο Κιό-
το μόνο, ενώ 40 περίπου άλλες ήμιταχεί-
ες (4 ώρες) κάνουν στάσεις στις Σίν -
Γιοκοχάμα, 'Ονταουάτα, Ναγκόγια, Γκι-
φού, Χασίμα, Ματμπάρα και Κιότο.

Παρακάτω δίνουμε ένα πίνακα των τι-
μών των εισιτηρίων του Πράσινου βαγ-
ονιού (Πολυτελούς θέσεως) από το Τόκιο

νιού (Πολυτελούς θέσεως) από το Τόκιο
προς τις μεγάλες πόλεις για κατατοπι-
σμό.

Τόκιο - 'Οσάκα ('Υπερταχεία) 3 ώρες
10 λεπτά 6.130 γιέν.

Τόκιο - 'Οσάκα (ήμιταχεία) 4 ώρες 5.730
γιέν.

Τόκιο - Κιότο ('Υπερταχεία) 2 ώρες 51
λεπτά 6.050 γιέν.

Τόκιο - Κιότο (ήμιταχεία) 3 ώρες 40
λεπτά 5.650 γιέν.

Τόκιο - Ναγκόγια ('Υπερταχεία) 2 ώρες
4.460 γιέν.

Τόκιο - Ναγκόγια (ήμιταχεία) 2 ώρες
39 λεπτά 4.060 γιέν.

Τόκιο - Φουκουόκα (Χακάτα) ('Υπερτα-
χεία - ήμιταχεία) 12 ώρες 9.160 γιέν.

Τόκιο - Σαπόρο (ήμιταχεία) 20 ώρες
8.910 γιέν.

Οί τιμές για τα κοινής θέσεως βαγόνια
είναι περίπου το μισό των τιμών που έ-
χουν τα εισιτήρια της πολυτελούς θέσεως.

ΑΕΡΟΠΛΑΝΑ: Τα άεροπορικά ταξίδια
γίνονται όλο και περισσότερο εύκολα κα-
θώς οί τρεις μεγάλες άεροπορικές έται-
ρίες της 'Ιαπωνίας συναγωνίζονται στην
βελτίωση των δρομολογίων που έξυπηρε-
τούν και του ύλικού. Στην κύρια άεροπο-
ρική όδο μεταξύ του Τόκιο και της 'Οζά-
κα π.χ. ένα άεροπλάνο άπογειούται κάθε
30 λεπτά (από 7.00 ως 21.30) έναλλάξ
των «Japan Air Lines» και των «All Nip-
pon Airways». "Η τιμή των άπλων εισι-
τηρίων και ο χρόνος πτήσεως μεταξύ του
Τόκιο και μερικών μεγάλων πόλεων φαί-
νεται στον παρακάτω πίνακα.

Τόκιο - 'Οσάκα γιέν 6.800 40 λεπτά με
jet

Τόκιο - Φουκουόκα γιέν 13.800 1 ώρα 30
λεπτά με jet.

Τόκιο - Σαπόρο γιέν 12.800 1 ώρα 10 λε-
πτά με jet.

Τόκιο - Χιροσίμα γιέν 10.400 2 ώρες με
jet.

JAPAN AIR LINES: 'Εξυπηρετούν
Σαπόρο, Τόκιο και Φουκουόκα.

Τ ύ π ο ι ά ε ρ ο π λ ά ν ω ν: Μπόϊνγκ
727, Corvair 880 M.

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ 'ΙΑΠΩΝΙΑΣ.
Εξυπηρε-
τούν 40 μέγιστες πόλεις της 'Ιαπωνίας.

Τ ύ π ο ι έ ρ ο π λ ά ν ω ν: Μπόϊνγκ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΑΡΧΕΙΟΥ ΚΑΤ' ΕΚΔΟΣΕΩΣ

«ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ»

ΔΩΡΕΑ.....

ΗΜΕΡΟΜ.....

ΑΡΙΘ.....



727, Viscount, Fokker F - 27 και YS11. JAPAN DOMESTIC AIR LINES: Έξυπηρετούν περιφερειακές αεροπορικές γραμμές και 18 πόλεις.

Τύποι αεροπλάνων: YS11.

ΤΑΞΙ: Είναι φθηνά στην Ιαπωνία. Μπορείτε να σταματήσετε ένα ταξί όπουδήποτε, εκτός από τις γωνίες των δρόμων, τις στάσεις λεωφορείων, τις σιδηροδρομικές διασταυρώσεις και κοντά στα πάρκινγκ. Η τιμή αρχίζει με την πτώση της σημαίας 100 γιέν και για τα δύο πρώτα χιλιόμετρα, θα προστίθενται 20 γιέν για κάθε 450 μέτρα.

Καθώς οι περισσότεροι των οδηγών ταξί δεν μιλούν ξένες γλώσσες, είναι φρόνιμο να παρακαλείτε τον θυρωρό του ξενοδοχείου να δίδει οδηγίες στον οδηγό στην Ιαπωνική. Συνήθως υπάρχουν κάρτες στη ρεσεψιόν του ξενοδοχείου, στις οποίες αναγράφονται οδηγίες στην Ιαπωνική μαζί με έναν χάρτη της περιοχής. Ο προορισμός τους είναι να σας οδηγήσουν πίσω στο ξενοδοχείο σας ασφαλώς. Θα πρέπει να εφοδιάζεστε με μερικές τέτοιες κάρτες όταν φεύγετε από το ξενοδοχείο σας. Σχεδόν όλα τα ταξί έχουν αυτόματες θύρες. Είναι πολύ επικίνδυνο να πιάνετε τις πόρτες με τα δάκτυλά σας ή τα πόδια.

ΕΝΟΙΚΙΑΣΜΕΝΑ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ: Στοιχίζουν λίγο ακριβώτερα από τα ταξί, αλλά αξίζουν καθώς οι περισσότεροι από τους οδηγούς τους είναι ευγενείς και προσεκτικοί. Κοστίζουν κάπου 3 δολάρια το λιγώτερο την ώρα, και μπορείτε να έχετε σε συμφωνία μέσω του ξενοδοχείου σας ή του Ιαπωνικού Γραφείου Ταξιδιών.

ΤΟΠΙΚΟΙ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΙ: Εκτός από τις γραμμές μεγάλης αποστάσεως των ΕΙΣ που αναφέραμε πιο πάνω, οι ΕΙΣ και πολλές ιδιωτικές εταιρίες σιδηροδρόμων έχουν δίκτυα μέσα και γύρω από τις μητροπολιτικές περιοχές του Τόκιο και της Γιοκοχάμα, του Κιότι - Οσάκα - Κόμπι και άλλων μεγάλων πόλεων. Είναι αδύνατο να τα αναφέρουμε όλα εδώ. Όπωςδήποτε, όταν χρησιμοποιούνται έξυπνα, θα βρήτε ότι είναι πολύ πιο εύχρηστα, οικονομικά και γρήγορα όλα αυ-

τά τα σιδηροδρομικά δίκτυα της Ιαπωνίας.

ΥΠΟΓΕΙΟΣ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΣ: Δίκτυα υπογείων σιδηροδρόμων υπάρχουν στο Τόκιο, στην Όσάκα και στη Ναγκόγια. Με την χαώδη κυκλοφορική κίνηση των δρόμων που επικρατεί στις μεγάλες πόλεις (όπως και σε κάθε άλλο μέρος του κόσμου) οι υπόγειοι σιδηρόδρομοι είναι το ταχύτερο μέσο κυκλοφορίας στις μητροπολιτικές περιοχές. Οι εταιρίες των υπογείων σιδηροδρόμων του Τόκιο προσφέρουν χάρτες - οδηγούς σε κάθε σταθμό (στις εισόδους και στις εξόδους (πλατφόρμες). Εισιτήρια από 30 γιέν και άνω.

ΤΡΑΜ ΚΑΙ ΛΕΩΦΟΡΕΙΑ: Όλες οι μεγάλες πόλεις εξυπηρετούνται με τράμ και λεωφορεία, αλλά χωρίς τη συντροφιά ενός Γιαπωνέζου φίλου σας τα μέσα αυτά καλύτερα να τα αποφεύγετε. Δεν υπάρχουν επιγραφές στην Αγγλική.

ΙΑΠΩΝΙΑ ΚΑΙ ΙΑΠΩΝΕΣ

Η Ιαπωνία, σύμφωνα με μερικούς παρατηρητές, είναι ένας τρόπος «του ζειν και του σκέπτεσθαι». Κατ' άλλους αυτή η χώρα είναι απλώς ένα έντελως μοναδικό έθνος που δεν έχει καμιά ομοιότητα με τα άλλα κράτη του κόσμου. Για τους Ιάπωνες είναι και τα δύο και ασφαλώς περισσότερο. Έξαπλούμενα κατά μήκος των ανατολικών ακτών της ηπειρωτικής Ασίας, τα τέσσερα κύρια νησιά της Ιαπωνίας και τα 3.000 μικρότερα είναι ή κατοικία περισσότερων από 98.000.000 κατοίκων, αριθμού ο οποίος τοποθετεί την Ιαπωνία ως το έβδομο σε πληθυσμό κράτος του κόσμου, πιο πίσω δηλαδή από την Κίνα, την Ινδία, την Ρωσία, τις ΗΠΑ, την Ινδονησία και το Πακιστάν. Οι Ιάπωνες περιορίζονται μέσα σε μία περιοχή ελαφρώς μικρότερη από την πολιτεία της Καλιφορνίας και ελαφρώς μεγαλύτερη από την Νορβηγία. Παραπάνω από τα 90% της έκτασεως της χώρας αποτελούνται από βουνά, μερικά των οποίων είναι ήφαιστεια «έν ενεργεία». Αυτά είναι και η αιτία των πολλών θερμοπηγών της Ιαπωνίας.

Το κλίμα της κεντρικής Ιαπωνίας, είναι περίπου όμοιο με το της βορείου Καλιφορνίας ή της Γαλλίας. Της βόρειας Ιαπωνίας είναι όμοιο με το της Νέας Αγγλίας ή της Βορείου Γερμανίας και το κλίμα της Νότιας Ιαπωνίας είναι όμοιο με το της Νότιας Γαλλίας. Υπάρχουν τέσσερις ευκρινείς εποχές και στην κεντρική και στην βόρειο Ιαπωνία. Τον χειμώνα χιονίζει. Η εποχή των τυφώνων είναι το Σεπτέμβριο και η εποχή των βροχών τον Ιούνιο. Η Ιαπωνία είναι μία χώρα λουλουδιών καθ' όλην την διάρκεια του χρόνου και για όσους ενδιαφέρονται να αποθαυμάσουν τη θέα του όρους «Φούτζι» ή καλύτερη εποχή είναι τον χειμώνα όταν ο ουρανός είναι ανοιχτός και καθαρός. Ο λαός της Ιαπωνίας, σύμφωνα με την μυθολογία, προήλθε από την ένωση δύο θεών, όπως η χώρα προήλθε από θεϊκή έμπνευση. Οι Ιάπωνες λόγοι ωστόσο πιστεύουν ότι η φυλή προήλθε από δύο χωριστά κύματα που έφθασαν τον μιν ένα από την Πολυνησία μέσω της Νότιας Ινδονησίας και των Φιλιππίνων, το δε άλλο από την Μογγολία μέσω της Κίνας και της Κορέας. Όπως και αν έχη, ο λαός της Ιαπωνίας είναι φανερά ομοιογενής στην εμφάνιση και στον χαρακτήρα.

Μία μικρή κοινωνία από αυτόχθονες που ονομάζονται Αϊνού, κατοικούν στην Χοκάιντο όπου υπεχρεώθηκαν να μετακινηθούν όταν οι πρόγονοι των τωρινών Ιάπωνων ήλθαν να κατοικήσουν σ' αυτά τα νησιά.

ΤΡΟΠΟΣ ΖΩΗΣ: Το βιοτικό επίπεδο της Ιαπωνίας αν και δεν βρίσκεται ακόμη στο επίπεδο των περισσότερων ευρωπαϊκών χωρών και των ΗΠΑ, είναι από καιρού το υψηλότερο στην Ασία, και ανεβαίνει γρήγορα. Ύστερα από το τέλος του δεύτερου παγκοσμίου πολέμου πολλοί ήταν που σκέφθηκαν ότι η Ιαπωνία δεν θα επανέυρισκε την αρχική της θέση ως βιομηχανική δύναμη. Ωστόσο, προς μεγάλη έκπληξη όλων, περιλαμβανομένων και αυτών τούτων των εργατικών Ιαπώνων, η Ιαπωνία ξεπέρασε κατά πολύ τα προπολεμικά της όρια της παραγωγής και απολαμβάνει το υψηλότερο βιοτικό έ-

πίπεδο της ιστορίας της. Σήμερα ο μέσος οικογενειάρχης στην Ιαπωνία κερδίζει περίπου 180 δολάρια την μήνα, διαθέτει τηλεόραση, πλυντήριο, ψυγείο και πολλές οικιακές ευκολίες, στις οποίες ήταν αδύνατο να έχη μόλις πρό δεκαετίας.

Λόγω του αυξανόμενου αριθμού των εργασιών που απαιτούν ειδικευμένους εργάτες και χάρη στο θαυμάσιο εκπαιδευτικό σύστημα της Ιαπωνίας ή ανεργία έχει φθάσει στο χαμηλότερο επίπεδο της ιστορίας της. Οι περισσότερες εταιρίες επίσης παραπονούνται για έλλειψη προσφοράς εργασίας.

ΔΙΑΤΡΟΦΗ: Η διατροφή των Ιαπώνων αποτελείται κατά το πλείστον από αμυλώδη, συνήθως με την μορφή του ρυζιού και πρωτεΐνες με τη μορφή ψαριών και κατά περιόδους κρέατος. Μετά τον πόλεμο, οι Ιάπωνες τρώνουν περισσότερο ψωμί, κρέας και γαλακτοκομικά προϊόντα.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ: Οι νέοι παραχαϊδεύονται από τις οικογένειές τους και η χώρα είναι πραγματικός παράδεισος για τα παιδιά. Με τον έρχομό της σχολικής ηλικίας, ωστόσο, η ζωή γίνεται δυσκολότερη καθώς οι εισιτήριοι εξετάσεις στα καλύτερα σχολεία είναι αρκετά δύσκολες. Αν και ισχύει η υποχρεωτική εκπαίδευση για τις ένενά τάξεις του Μέσου σχολείου, ωστόσο μερικά σχολεία θεωρούνται ως ανώτερα από τα άλλα και σ' αυτά τα σχολεία διενεργούνται εισιτήριοι εξετάσεις. Για να επιτύχη στη ζωή, σύμφωνα με πολλούς Ιάπωνες, πρέπει να τελειώσης το καλύτερο Δημοτικό, το καλύτερο Γυμνάσιο και το καλύτερο Πανεπιστήμιο. Για τούτο η ζωή για τον σπουδαστή καταντά αδιάκοπη σειρά από εξετάσεις για να εισαχθώ και να επιτύχη σ' ένα σχολείο. Άμα όμως επιτύχη μπορεί να είναι ήσυχος, γιατί σαν σπουδαστές σπάνια αποτυγχάνουν ή αποβάλλονται στην Ιαπωνία.

Μετά την αποφοίτησή του από το πανεπιστήμιο ή το Γυμνάσιο, ο νεαρός Ιάπωνας συχνά επιδιώκει να προσληφθεί σε μία μεγάλη εταιρία όπου του παρέχεται έγγυηση εργασίας για όλη του τη ζωή. Σε συνέχεια προάγεται στην εται-

ρία με βάση την αρχαιότητα και στην ηλικία των 55 περίπου χρόνων μπαίνει στην σύνταξη. Στην ηλικία των 27 - 30 περίπου για τους άνδρες και 22 - 25 για τις γυναίκες ο γάμος είναι το μεγάλο γεγονός. Έκτος από το μισθό οι υπάλληλοι των μεγάλων εταιριών παίρνουν χορηγίες, συμπεριλαμβανομένων και των επί πλέον επιδομάτων για την σύζυγο και τα παιδιά, σε μερικές περιπτώσεις οι εταιρίες προσφέρουν στέγαση, ταξίδια διακοπών και τα σχετικά. Οι υπάλληλοι των μικρών επιχειρήσεων δεν είναι και τόσο τυχεροί επειδή αυτές δεν μπορούν να προσφέρουν τέτοιες επιχορηγήσεις ούτε να πληρώνουν τόσο καλούς μισθούς όσο οι μεγάλες.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΝ ΣΥΣΤΗΜΑ: Κατά το πρότυπον των ΗΠΑ το σύστημα των σχολείων μετά τον πόλεμο, διαρθρώνεται σε 6 χρόνια στοιχειώδους εκπαίδευσης, 6 χρόνια μέσης (3 Γυμνάσιο και 3 Λύκειο). Υπάρχουν μικρά κολλέγια για διετή φοίτηση, κολλέγια για τετραετή φοίτηση και πανεπιστήμια στα οποία χρειάζονται επιπροσθέτως άλλα δύο ή τέσσερα χρόνια για μεταπτυχιακά διπλώματα, καθώς επίσης τεχνικές σχολές με πενταετή φοίτηση για τους αποφοίτους του Γυμνασίου. Υπάρχουν άνω των 250 Κολλεγίων και Πανεπιστημίων και 300 μικρά Κολλέγια στην 'Ιαπωνία. Είναι και μερικές κριτικές για το νέο εκπαιδευτικό σύστημα, που το θεωρούν «πολύ 'Αμερικανίζον» αλλά είναι, χωρίς αμφιβολία, ένα περισσότερο δημοκρατικό και κοινωνικό μοντέρνο σύστημα παρά το παλαιό. Το σύστημα αυτό, λόγω των περιορισμών, δίνει θαυμάσια αποτελέσματα αλλά όχι και αρκετή ποσότητα για μια μοντέρνα κοινωνία.

Έκτος από τα κοινωνικά μαθήματα, στα σχολεία διδάσκονται και μερικά άλλα βοηθητικά όπως ο άβακας για τους νέους και τις νέες που θέλουν να εργασθούν στα γραφεία και είναι απαραίτητη ή γνώση του χειρισμού αυτού του αντικειμένου. 'Η καλλιγραφία είναι επίσης απαραίτητη για τον σπουδαστή. Οι νέες συνήθως μοθαίνουν μαγειρική, ράψιμο, καλλιγραφία, χορό, τοποθέτηση ανθών, την τελετή του τσαγιού, να οδηγούν αυτοκίνητο

κλπ. για να γίνουν καλές σύζυγοι. ('Εντυπώσεις από την επίσκεψη σε ένα Σχολείο του Τόκιο θα δημοσιεύσουμε στο προσεχές τεύχος).

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΜΜΑΤΑ

Το σύνταγμα της 'Ιαπωνίας, ένα μεταπολεμικό κατασκεύασμα, έχει δημιουργήσει ένα είδος Κυβερνήσεως, ή όποια όμοια με 'Αμερικανικόν Κοινοβούλιο, λειτουργεί όμως κατά το αγγλικό κοινοβουλευτικόν σύστημα. Υπάρχουν δύο βουλές. 'Η μία είναι ή βουλή των αντιπροσώπων και ή άλλη ή βουλή των συμβούλων (Πριν από τον πόλεμο, ή δεύτερη ήτο ή βουλή των ευγενών όμοια με την βουλή των Λόρδων της 'Αγγλίας). 'Η κάθε Βουλή λειτουργεί με την έπιτροπή της περίπου όπως το 'Αμερικανικόν Κογκρέσο. 'Η μικρή βουλή, ωστόσο, εκλέγει τον πρωθυπουργό με τον ίδιο τρόπο, όπως και στην 'Αγγλία, και εκείνος κατόπιν σχηματίζει την κυβέρνησή του. 'Ο πρωθυπουργός κυβερνά τη χώρα, αλλά αν χάσει την εμπιστοσύνη της μικρής βουλής είναι δυνατόν να μην λάβη ψήφο εμπιστοσύνης, όποτε καλεί την κυβέρνησή του σε παραίτηση ή διαλύει τη μικρή Βουλή, μέσα σε δέκα ήμέρες και προκηρύσσει νέες εκλογές. 'Η μικρή Βουλή έχει 467 έδρες και ή άλλη 250.

Έκτος από το κοινοβούλιο σήμερα το ισχυρότερο πολιτικό κόμμα είναι κρατικό κόμμα και αυτό κυβερνά συνεχώς την 'Ιαπωνία. Το Σοσιαλιστικό κόμμα που απολαμβάνει της υποστηρίξεως των εργατών, έρχεται δεύτερο και τρίτο το μικρό Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα. Οι κομμουνιστές απλώς αντιπροσωπεύονται.

ΜΕΡΙΚΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΗΣ ΙΑΠΩΝΙΑΣ

Πριν αποφασίσετε να επισκεφθήτε την 'Ιαπωνία θα είχατε ακούσει ή διαβάσει πολλά για την μοναδική θεατρική τέχνη της 'Ιαπωνίας πριν αφήσετε το σπίτι σας γι' αυτό το ταξίδι. Τα θέατρα Καμπούκι και Νό, ή μέθοδος 'Ικεμπάνα και

ή τελετή του τσαγιού, χωρίς αμφιβολία, είναι ενδιαφέροντα και αντικατοπτρίζουν ή παρουσιάζουν τον τρόπο της ζωής μας και ταυτόχρονα σας δίδουν και μια ιδέα της πατροπαράδοτης τέχνης και του πολιτισμού που έχουν κληροδοτήσει οι 'Ιάπωνες. Για να σας βοηθήσουμε να καταλάβετε και να εκτιμήσετε καλύτερα τον 'Ιαπωνικό πολιτισμό, σας εκθέτουμε λίγα σχετικά με αυτές τις τέχνες.

ΘΕΑΤΡΟ ΚΑΜΠΟΥΚΙ: Το Καμπούκι είναι το πιο μεγαλοπρεπές και γεμάτο χρώματα από όλα τα κλασσικά 'Ιαπωνικά θέατρα. Είναι ένας συνδυασμός δράματος, χορού και κωμωδίας. Για πρώτη φορά εμφανίσθηκε κατά τον 17ο αιώνα. Στην αρχή έπηρεάστηκε πολύ από το δράμα (Νό). Το Καμπούκι σήμερα παρουσιάζεται βασικά αναλοίωτο. 'Η γλώσσα που χρησιμοποιείται και τα περισσότερα από τα δημοφιλή έργα είναι εκείνα του 17ου και 18ου αιώνα, εκτός από λίγα νέα που προστέθηκαν στο ρεπερτόριό του.

Το Καμπούκι είναι ανώτερο από όλα ως χρώμα και ως θέαμα. Το σκηνικό είναι καταπληκτικά ωραία και πολύπλοκα (ή κινητή σκηνή εμφανίστηκε στην 'Ιαπωνία τον 18ο αιώνα) και οι ένδυμασίες είναι άπισταυτα μεγαλοπρεπείς.

Ένα από τα αξιοσημείωτα χαρακτηριστικά του Καμπούκι είναι ότι όλους τους γυναικείους ρόλους αποδίδουν άνδρες, οι όποιοι έχουν εκπαιδευθή να παρουσιάζουν γυναικείους ρόλους από την παιδική τους ηλικία. 'Η ικανότητά τους να αντιγράψουν τους γυναικείους ρόλους είναι τόσο καλή ώστε πολλές κυρίες και ιδιαίτερα οι γκέισες, πηγαίνουν να παρακολουθήσουν τους 'Ογιάμα ή 'Οναγκάτα (όπως τους ονομάζουν στην 'Ιαπωνία), για να μάθουν τους ευγενείς τρόπους της συμπεριφοράς.

Οι ήθοιοι συχνά βοηθούνται, όταν αλλάζουν ένδυμασίες πάνω στην σκηνή και τα σκηνικά συχνά μεταφέρονται, από άνδρες, οι όποιοι είναι ντυμένοι στα μαύρα και φορούν μαύρες μάσκες (πρέπει να πιστεύεται ότι είναι άόρατοι). Οι ήθοιοι, επίσης, συχνά πηγαίνουν στο (μέγεθος Σινεράμα) σκηνικό που βρίσκεται

στο πίσω μέρος της αίθουσας για να δώσουν έτσι πρόσθετο μέγεθος. Αυτή ή κίνηση λέγεται Χαναμίτσι.

Αν και ή δημοτικότητα του θεάτρου Καμπούκι ολοένα πέφτει μεταξύ της νέας γενεάς, φαίνεται ότι ή παράδοση θα συνεχισθή, γιατί οι 'Ιάπωνες καταλαβαίνουν ότι οι μοναδικές κληρονομίες του πολιτισμού τους πρέπει να διαφυλαχθούν από την επίθεση του μοντερνισμού.

Η πρωινή παράσταση αρχίζει περίπου στις 11 π.μ. και τελειώνει στις 4 μ.μ., ενώ ή απογευματινή παράσταση αρχίζει στις 5 μ.μ. και τελειώνει στις 10 μ.μ. Είναι συνήθεια να παίρνετε το γεύμα σας ή τον δείπνο σας κατά το διάστημα ενός εκ των μικρών διαλειμμάτων. Οι 'Ιάπωνες θεατές απολαμβάνουν να τρώγουν στο Καμπούκι ενώ ταυτόχρονα απολαμβάνουν και το θέαμα.

ΤΟ ΔΡΑΜΑ ΝΟ. Αυτό το αρχαίο είδος θεάτρου μπορεί να προσδιορισθή σαν το είδος της 'Ιαπωνικής θεατρικής τέχνης που χαρακτηρίζεται από την χρήση μασκών, χορού και τραγουδιού και που συνοδεύεται από πολύ παλαιά μουσική, στην όποια χρησιμοποιούνται φλάουτα και τύμπανα.

Η εκτίμηση του δράματος «ΝΟ» δεν έγκειται και τόσο στο να καταλάβετε την υπόθεση όπως στα μοντέρνα θέατρα, όσο στην κατανόηση της ρυθμικής αρμονίας που εκχύνεται με το τραγούδι, τον χορό και την μουσική καθώς και στη μελέτη των μεγαλοπρεπών ενδυμάτων που φορούν οι πρωταγωνιστές (ήθοιοι).

Ενώ το Καμπούκι τονίζει την έκφραση (έξήγηση) το «ΝΟ» την παρουσιάζει με υπαινιγμούς και αφαίρέσεις. Ενώ το Καμπούκι αλλάζει σκηνικά, το φόντο του «ΝΟ» παραμένει σχεδόν χωρίς αλλαγή. Πιο έντυπωσιακά είναι τα περίτεχνα ένδυματα και οι φανταστικές μάσκες στο «ΝΟ».

Γιατί φορούν μάσκες οι ήθοιοι; 'Αρκετοί είναι οι λόγοι. 'Ο ήθοιος χρειάζεται να παρουσιάξή πολλούς διαφορετικούς ρόλους για όλες τις ηλικίες και για τα δύο φύλα. Και εδώ επίσης οι γυναικείοι ρόλοι αποδίδονται από άνδρες και μερικές φορές το ίδιο πρόσωπο έχει να

παίξη περισσότερους από δύο ρόλους σε μία παράσταση. Γι' αυτό το λόγο είναι αδύνατο να παίξη το ίδιο πρόσωπο διαφορετικούς ρόλους χωρίς μάσκα. «Πρόσωπο σαν μάσκα ΝΟ» είναι μία έκφραση που συχνά χρησιμοποιείται στην 'Ιαπωνία ή οποιαδήποτε ασφαλώς υπονοεί ότι ένα πρόσωπο είναι χωρίς έκφραση. Ένας 'Ιάπων συχνά κρύβει τον θυμό του, τον φόβο, την ευτυχία, την χαρά και την λύπη όπως ακριβώς μία μάσκα «ΝΟ». Οι κινήσεις είναι βασανιστικά άργες, στο «ΝΟ» (το οποίο υπολογίζεται ότι ένεφανίσθη τον 13ον αιώνα) και οι ξένοι, όπως ακριβώς και οι μοντέρνοι 'Ιάπωνες μπορεί κάπως να πηλτήτουν. Άλλα εάν μπορείτε να παρακολουθήσετε την ιστορία, θα το βρήτε ενδιαφέρον και ευχάριστο, ειδικά τις κωμωδίες που παρεμβάλλονται ανάμεσα στις σοβαρές πράξεις του έργου για να σπάσουν την μονοτονία. (Έντυπώσεις μας από την επίσκεψή μας στο θέατρο Καμπούκι θα διαβάσετε στο τέλος της μελέτης μας αυτής).

ΙΚΕΜΠΑΝΑ — ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΑΝΘΕΩΝ

'Ικεμπάνα ή τέχνη τοποθέτησής των λουλουδιών είναι μία από τις μοναδικές κληρονομίες του πολιτισμού της 'Ιαπωνίας, την οποία παρατηρούν οι ξένοι επισκέπτες όταν βρίσκονται εδώ για επίσκεψη.

Αν και τα λουλούδια σε πολλές χώρες θεωρούνται ως απασχόληση των γυναικών, ή 'Ικεμπάνα είναι η ευχαρίστηση των ανδρών όσο και των γυναικών. Πραγματικά οι μεγαλύτεροι διδάσκαλοι της τέχνης είναι άνδρες. Η μέθοδος 'Ικεμπάνα εμφανίστηκε κατά τον 13ον αιώνα, διδάσκεται σήμερα σε περίπου 3.000 — 4.000 διαφορετικά σχολεία και μεθόδους και οι όπαδοί της φθάνουν σε εκατομμύρια. Μερικά σχολεία έχουν περισσότερους από 300.000 σπουδαστών και διδασκάλων. Για τον περισσότερο κόσμο στη γη το να στολίζουν τα δωμάτιά τους με άνθη είναι κάτι το κοινό αλλά στην 'Ιαπωνία αυτό είναι μία τέχνη.

Υπάρχουν δύο βασικά θέματα τα ό-

ποία είναι όμοια σε όλες τις σχολές — το ένα στυλ είναι βασικά φορμαλιστικό και το άλλο φυσικό. Άνάμεσα στο δεύτερο υπάρχει ένας νέος τύπος (αντίγραφον της 'Ικεμπάνα) ο οποίος εμφανίστηκε κατά τα τελευταία χρόνια.

Η φορμαλιστική μέθοδος βασίζει την διδασκαλία της πάνω σε τρία κύρια μέρη σε κάθε τοποθέτηση. Ουρανός, Γη και Άνθρωπος. Η φυσική μέθοδος από το άλλο μέρος τονίζει το απλό στοιχείο του φυτού ή του κυρίου άνθους. Θα ήθελε την μέθοδο 'Ικεμπάνα να εφαρμόζεται στην πράξη στην καθημερινή ζωή των 'Ιαπώνων — μέσα στα ταξί, στα γραφεία, στους χώρους αναπαύσεως, στα σπίτια και στα εστιατόρια, θα τη βρήτε στην είσοδό τους και στα ράφια των σαλονιών (αυτό λέγεται Τοκονόμα). Θα συναντήσετε την 'Ικεμπάνα όπου υπάρχει ζωή. (Εμείς παρακολουθήσαμε μία ώρα διδασκαλία στο Πνευματικό Κέντρο της Ναγκόγιας. Θα γράψουμε σχετικά στην τουριστική περιγραφή των έντυπώσεών μας από την 'Ιαπωνία).

ΤΣΑΝΟΓΙΟΥ — Η ΤΕΛΕΤΗ ΤΟΥ ΤΣΑΓΙΟΥ. Οι ξένοι επισκέπτες συνεχώς μαγεύονται από αρκετά περιέργα της 'Ιαπωνίας, αλλά το πιο ενδιαφέρον ανάμεσα σ' αυτά είναι η τελετή του τσαγιού που πολύ δύσκολα μπορεί να εξηγηθεί. Η τελετή αυτή ονομάζεται «Τσανογιού». Τελειοποιήθηκε κατά τον 16ον αιώνα, σαν αρχική φόρμα αυτού το οποίο ονομάζουμε σήμερα «τσανογιού» από τον Σέν - νό - Ρικιού, που ήταν ένας από τους διδασκάλους του Τογιοτόμι - Χιντεγκιόσο, ο οποίος κυβέρνησε ολόκληρη τη χώρα πριν από την περίοδο Τοκουκάβα. Ο Ρικιού ήταν εκείνος που καθιέρωσε το απλό και ταπεινό δωμάτιο του τσαγιού στο οποίο προτιμούσε να γίνεται η τελετή της παραθέσεως του τσαγιού.

Σημείωση: Η συνήθεια να πίνουν τσάι είναι πολύ παλαιά από την περίοδο της Νάρα — τον 8ον αιώνα.

Η τελετή είναι ένα μέσον παραγωγής διανοητικής αταραξίας και ισορροπίας κατά την διάρκεια που απολαμβάνεις τη γεύση του τσαγιού. Και να πώς παρατίθεται.

Η πράσινη σκόνη του τσαγιού μπαίνει με ένα μικρό κουτάλι από μπαμπού μέσα σε ένα βαθύ μπόλ. Κατόπιν ρίχνουν ζεστό νερό μέσα στο μπόλ και μία βούρτσά από μπαμπού (μοιάζει με βούρτσα ξυσίματος). Χρησιμοποιείται για να ανακατευθεί το μίγμα σε μια αφρώδη ουσία. Αυτό χρειάζεται πολύ χρόνο. Το τσάι πίνεται κατόπιν από τους παρευρισκομένους. Θεωρείται καλός τρόπος να το πίνετε σιγά. Ο καλύτερος τρόπος είναι να πιάσετε την κούπα με το άριστερό σας χέρι, και να την γυρίσετε σιγά, τρεις φορές, με το δεξιό σας χέρι πιάνοντας τα χείλη (Αυτό σάς δίνει την ευκαιρία να

παρατηρήσετε την όμορφη του φλυτζανιού). Κατόπιν το πίνετε σιγά, προτιμότερο σε τρεις ή τέσσερις γουλιάς. Τοποθετείτε έπειτα την κούπα μαλακά μπροστά σας στο πάτωμα (Τατάμι). Απλότητα και κομψότητα είναι ουσιαστικά στοιχεία στην τελετή αυτή και θεωρείται καλός τρόπος να παρατηρείτε την κούπα, αλλά όχι από πολύ κοντά. Είναι καλός τρόπος επίσης, να θαυμάζετε την τοποθέτηση των λουλουδιών, τον κήπο και τους ζωγραφισμένους κυλίνδρους χαρτιού (Κακεμόνο) στον προθάλαμο (Τοκονόμα).

(ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ)

ΑΓΑΠΗΤΟΙ ΣΥΝΑΔΕΛΦΟΙ,

● Μικροί και μεγάλοι σάς ρωτούν πολλές φορές:

— Θέλουμε να μάθουμε **ΞΕΝΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ**, θέλουμε να μάθουν τα παιδιά 1—2 τουλάχιστον **ΞΕΝΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ**.

● Από σήμερα και στο εξής θα μπορούτε χωρίς δισταγμό να τους απαντάτε:

— Μην ξεδεύεσθε άσκοπα και μη χάνετε τον καιρό σας:

— Αγοράστε τις «**ΜΕΘΟΔΟΥΣ ΔΙΔΑΣΣΕΩΣ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ**» — **ΧΑΡΗ ΠΑΤΣΗ** και θα μάθετε σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα την ξένη γλώσσα ή τις γλώσσες που σάς ενδιαφέρουν.

— Αγοράστε ακόμη και τα περίφημα «**ΛΕΞΙΚΑ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ**» — **ΧΑΡΗ ΠΑΤΣΗ**.

● Με τα «**Λεξικά Ξένων Γλωσσών**» και τις «**Μεθόδους Αυτόδιδασκαλίας Ξένων Γλωσσών**» του **ΧΑΡΗ ΠΑΤΣΗ** εξασφαλίζετε με ελάχιστα χρήματα να μάθουν τα παιδιά σας (άλλα και σεις οι μεγάλοι) όλες τις **ΒΑΣΙΚΕΣ ΞΕΝΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ** (Γαλλική — Άγγλική

— Γερμανική — Ιταλική) ή και μία από αυτές.

ΔΡΑΜΑΤΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ

Υπό ΕΥΡΙΠ. ΣΟΥΡΛΑ, παιδαγωγού

Εἰς τὸν ἔθισμόν τῆς μῆσεως τῶν μαθητῶν γύρω ἀπὸ τὴν τεχνικὴν τῆς παραστάσεως ἀρχαίων δραμάτων συνδυάζονται δύο μορφές: ἡ γλωσσικὴ καὶ ἡ Μιμητικὴ.

PAUL FICKER(1)

I

Εἰς τὴν Ἑλλάδα μας ἐκαλλιεργήθη τὸ πρῶτον ὁ Ἀνθρωπισμὸς καὶ ὁ Κλασικισμὸς.

Παρὰ ταῦτα ὅμως:

Γύρω ἀπὸ τὴν παράστασιν ἀρχαίων δραμάτων εἰς τὰ σχολεῖα τῆς Μέσης Παιδείας μας — ἐκτὸς ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων — δὲν θὰ μπορούσαμε νὰ ὁμιλήσωμε μὲ κάποιαν ὑπερηφάνειαν.

Ἡ μορφὴ παραστάσεως ἀρχαίων δραμάτων εἰς τὰ Γυμνάσια καὶ τὰ Λύκεια σπανίζει καὶ οἱ μαθηταὶ ἀρκοῦνται εἰς τὴν μῆσιν τοῦ περιεχομένου τῶν ἀρχαίων δραμάτων μὲ τοὺς γνωστοὺς τυφλοσύρτες, πὺλ ἀποτελοῦν τὴν ἀποθέσιν τῆς μεταφραστικῆς τέχνης.

Ἀντιθέτως:

Εἰς τὰ σχολεῖα τῆς Μέσης Παιδείας στὴν Γερμανίαν, δὲν ὑπάρχει κατὰ τὴν ὁμολογίαν τοῦ διασήμου Γερμανοῦ Διδακτικοῦ PAUL FICKER, κανὲν σχολεῖον τὸ ὁποῖον νὰ μὴ καλλιεργῇ ὡς μέσον διδακτικὴν τὴν δραματικὴν ἀπεικόνισιν(2).

Ἡ μῆσις εἰς τὴν δραματικὴν προβολὴν καὶ παράστασιν ὑποβοηθεῖται καὶ καλλιεργεῖται διὰ τῶν νεωτέρων τάσεων τοῦ Σχολείου ἐργασίας ἀφ' ἑνὸς καὶ τῆς Ἀγωγῆς

1) Paul Ficker, Didaktik der neuen Schule, σελ. 178.

2) Heute gibt es fast Keine Schule, die nicht die dramatische Darstellung als unterrichts, nuffel phlegte. (Paul Ficker, Didaktik der neuen Schule, σελ. 179).

γύρω ἀπὸ τὴν ὥραιαν ὁμιλίαν ἀφ' ἑτέρου.

Εἰς τὴν τεχνικὴν τῆς δραματικῆς παραστάσεως συνεννοῦνται δύο μορφές:

Ἡ Γλωσσικὴ καὶ ἡ Μιμητικὴ.

Ἡ σχέσις τῶν δύο αὐτῶν μορφῶν μπορεῖ νὰ εἶναι διάφορος:

Ἡ, δηλαδή, προηγεῖται ὁ λόγος καὶ ἔπεται ἡ χειρονομία, ἢ, ἀντιθέτως, λόγος καὶ χειρονομία προσλαμβάνουν τὴν ἰδίαν συμμετοχὴν εἰς τὴν δραματικὴν παράστασιν.

Κατὰ τὰς ἀπόψεις τοῦ ὡς ἄνω διασήμου Γερμανοῦ συναδέλφου εἰς τὰ Γερμανικὰ Σχολεῖα τῆς Μέσης Παιδείας ὑπάρχει ἡ καλλιέργεια τῆς ἐλευθέρως καὶ τῆς δεσμευμένης δραματικῆς παραστάσεως.

Ἀπὸ παιδαγωγικο - ψυχολογικῆς ἀπόψεως ἡ δραματικὴ παράστασις καὶ ἡ δραματικὴ ἐκφραστικὴ ἀποψις, εἶναι ἀποτελεσματικῶν ἐπιζητήσεων ἐκ μέρους τῶν μαθητῶν.

Ὅταν δηλαδή κάποιος παιδάκι ἐπιζητῇ κατ' ἐσωτερικῶς, σπεύδει νὰ τὸ ἐκφράσῃ ὅχι μονάχα γλωσσικῶς, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν παιγνιώδη μορφὴ τῶν ματιῶν του, καθὼς καὶ μὲ ἐκδηλώσεις χειρῶν, ποδιῶν, ἀγκώνων καὶ ὅλου τοῦ σώματός του.

Τὸ παιγνίδι διαμορφώνει τὴν γλωσσικὴν του ἐκφρασιν μὲ τὴν δραματικὴν παράστασιν, ἡ ὁποία εἶναι ἕνας ἰσχυρὸς γλωσσικὸς ἀφυπνιστὴς πὺλ ὁδηγεῖ τὸν μαθητὴν εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς ἰδιαίτης ἐλευθέρως ἐκφραστικῆς ὁμιλίας του.

Ἡ δραματικὴ δηλαδή παράστασις ἐπιτρέπει τὴν προβολὴν τοῦ ὕλικου καὶ τοῦ περιεχομένου τῆς παραστάσεως κατὰ τρόπον ἔντονον, οἱ χαρακτηριστικὲς τῶν διαφόρων προσώπων προβάλλονται σαφέστερον καὶ γενικὰ ἡ δραματικὴ παράστασις ἐπιτρέπει τὴν ἀνύψωσιν τῆς καλλιτεχνικῆς ἐπιζητήσεως ἐκ μέρους τῶν μαθητῶν μὲ παράλληλον ἀφύπνισιν καὶ τῆς φαντασίας τῶν.

Ἄς δώσωμεν ὅμως τώρα — κατόπιν

τοῦ ὡς ἄνω ἐπιβεβλημένου προεισαγωγικοῦ ἐντοπισμοῦ ἐκ μέρους τῆς ταπεινότητός μας — ἃς δώσωμεν ἐπαναλαμβάνων τὸν λόγον εἰς τὸν ὡς ἄνω διακεκριμένον Γερμανὸν Ἐκπαιδευτικὸν νὰ μᾶς περιγράψῃ τὴν ἐλεύθερη δραματικὴν μορφὴν — ὅπως αὐτὴ καλλιεργεῖται εἰς τὰ Σχολεῖα τῶν διαφόρων βαθμίδος τῆς πατρίδος του.

II

A'

«Ἡ ἐλεύθερη δραματικὴ ἀπεικόνισις καὶ προβολὴ καλλιεργεῖται εἰς ὅλας τὰς βαθμίδας τοῦ Σχολικοῦ ὀργανισμοῦ: (λαϊκοῦ - Γυμνασίου - Λυκείου).

Εἰς τὸ Λαϊκὸν Σχολεῖον δραματοποιῦνται:

Παραμῦθια,

Θρύλοι καὶ

Πατριδογνωστικ - ιστορικὲς ἐπιζητήσεις τῶν μαθητῶν.

Ἀντιθέτως:

Εἰς τὰ Ἀνώτερα Σχολεῖα:

Ἀρχαῖα δράματα καὶ

Σκηνὲς ἀπὸ τὴν Γερμανικὴν δραματικὴν λογοτεχνίαν.

Αἱ σχολικὲς δραματικὲς παραστάσεις διαφέρουν ἀπὸ τὰς παραστάσεις τῶν θεάτρων.

Ἡ Σχολικὴ Σκηνὴ δὲν συναγωνίζεται τὴν θεατρικὴν, ἀλλὰ καὶ καλλιεργεῖ τελείως διάφορα θέματα.

Δὲν περιλαμβάνει δηλαδή εἰς τὰς σχολικὰς θεατρικὰς παραστάσεις ἐξωτερικότητας καὶ ἐπουσιώδεις ἐκδηλώσεις, ἀλλὰ διαμορφώνει ποιητικὰ παραστάσεις εἰς τὰς ὁποίας προβάλλεται

Τὸ λαϊκὸν στοιχεῖον καὶ

Τὸ γενικὰ ἀνθρώπινον.

Ἡ ἐπιλογὴ τῶν θεμάτων γίνεται διὰ συνεργασίας δασκάλων καὶ μαθητῶν.

Ἡ ἐπιλογὴ ἰδιαίτερος τῶν θεμάτων τῆς ἐλευθέρως δραματικῆς προβολῆς, δὲν περιορίζεται μονάχα εἰς τὸν φιλολογικὸ - λογοτεχνικὸν κόσμον, ἀλλ' ἐπεκτείνεται καὶ εἰς ὕλην δραματοποιήσεως ἐκ τῆς διδασκαλίας:

Τῆς Ἱστορίας,

Τῶν Θρησκευτικῶν καὶ

Τῆς διδασκαλίας ξένων γλωσσῶν.

B'

Ἀξιοπρόσεχτη εἶναι ἡ παρατήρησις τοῦ PAUL BARTH(3) κατὰ τὸν ὁποῖον τὸ ἱστορικὸν ὕλικον εἶναι ἐκεῖνο πὺλ ἐγκλείει τὴν μεγαλύτεραν συγγένειαν μὲ τὸ δράμα(4).

Κατὰ τὴν δραματοποίησιν δὲ τοῦ ἱστορικοῦ ὕλικου ὁ μαθητὴς δὲν στέκεται ἀπαθῆς, ἀλλὰ μὲ τὸ νεώτερον διδακτικὸν ἀξίωμα τοῦ Σχολείου προβάλλει μὲ αὐτενέργειαν, δεδομένου ὅτι μὲ βάσιν τὸ ἱστορικὸν ὕλικον διαμορφώνει ὁ ἴδιος μὲ συνεργασίαν καὶ τῶν συμμαθητῶν του ἕνα μικρὸν δράμα τὸ ὁποῖον προβάλλεται ἐνώπιον τῆς τάξεως.

Φυσικὰ ἐπὶ τοῦ προκειμένου δὲν εἶναι ἡ ἐργασία ἐνὸς μαθητοῦ, ἀλλ' ἡ κοινωνικὴ μορφὴ τῆς τάξεως εἰς τὸ νεώτερον Σχολεῖον εἶναι ἐκεῖνη ἡ ὁποία ἐπιτρέπει ὥστε τὸ θέμα ἐνὸς μαθητοῦ νὰ εἶναι ὑπόθεσις καὶ συμμετοχὴ ὁλοκλήρου τῆς τάξεως.

Αὐτὴν ὅμως ἀκριβῶς τὴν μορφήν τῆς δημιουργικῆς ἐργασίας θὰ μπορούσαν νὰ ἀντιληφθοῦν μονάχα, ὅσοι ἔχουν ἐπιζητήσεις ἀπὸ τὴν μετατροπὴν τῆς τάξεως εἰς Κοινότητα ἐργασίας καὶ ζωῆς — κατὰ τὰς ἀπόψεις τῆς συγχρόνου διδακτικῆς.

Γ'

Εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν Θρησκευτικῶν τὰ παιδιὰ τοῦ λαϊκοῦ σχολείου μποροῦν νὰ μετατρέψουν μίαν Βιβλικὴν μορφὴν διήγησιν εἰς παιγνίδι καὶ εἰς παράστασιν ἐπὶ σκηνῆς μὲ κατανεμημένους ρόλους.

Ἀναμφιβόλως ὅμως ἐπὶ τοῦ προκειμένου εἶναι πρόβλημα τάκτ, κατὰ πόσον δηλαδή ὁ διδάσκαλος θὰ μπορούσε νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν παράστασιν δραματοποιήσεως.

Πάντως ὅμως:

Διὰ τῆς δραματικῆς παραστάσεως τέτοιων θρησκευτικῶν κομματιῶν, ἀφυπνίζονται εἰς τὴν ψυχὴν τῶν παιδιῶν ἰσχυρὰ συναισθήματα, ἐνῶ ταυτόχρονα αἱ θρη-

3) Paul Barth, Dramaturgie und Pädagogik. (Πρβλ. Monatschrift «Deutsche Schule Leipzig 1919).

4) Die geschichtliche Stoffe haben die grösste Verwandtschaft mit dem Drama. (Αὐτόθι σελ. 46).

σκευτικά παραστάσεις παίρνουν κάποια σαφήνεια.

Συνιστάται επίσης η δραματική παράσταση και εις την διδασκαλίαν ξένων γλωσσών.

Η διαλογική δηλαδή μορφή αποτελεί την καλύτεραν μορφήν ασκήσεως ή οποία εξασφαλίζει εις τὸν μαθητὴν τὴν ἐλευθέραν χρῆσιν τῆς ξένης γλώσσης.

Δ'

Ὡς χώρος τῶν ἐλευθέρων δραματικῶν παραστάσεων χρησιμοποιεῖται κατὰ κανόνα ἡ σχολικὴ αἴθουσα.

Ἡ ζωνηρὰ δὲ φαντασία τῶν μαθητῶν εἶναι ἐκείνη ἣ ὁποία ἐπιτρέπει τὴν μετατροπὴν τῆς σχολικῆς αἰθούσης, ἐπὶ παραδείγματι, εἰς ἓνα δάσος μὲ μαγευτικὰς προοπτικὰς ὡς ἀπαραίτητους διὰ τὴν προβολὴν τῆς δραματικῆς παραστάσεως.

Δυσχερεῖας κατὰ τὴν δραματοποίησιν τοῦ ὕλικου ἀπαντᾷ βεβαίως τὸ περιεχόμενον ἐνὸς διηγήματος.

Ἡ αὐτενέργεια ὅμως τῶν μαθητῶν εἰς τὸ δραματικὸν παιγνίδι ἐπεκτείνεται καὶ εἰς τὴν προπαρασκευήν, τὴν διεξαγωγὴν καὶ τὴν κριτικὴν τῆς δραματικῆς παραστάσεως.

Σὲ παιδιὰ δὲ τῶν κατωτέρων ἰδίως τάξεων τοῦ λαϊκοῦ σχολείου, ἡ διήγησις τοῦ δασκάλου μὲ ὡραίαν ὁμιλίαν, μὲ τὰς ἀπαιτήτους χειρονομίας καὶ γενικὰ μὲ τὴν δραματικὴν ὑπόδυσίν του, ἀποτελοῦν διὰ τοὺς μαθητὰς τὸ ἄριστον μέσον βοηθείας.

Στὶς ἀνώτερες γυμνασικὰς βεβαίως τάξεις ἓνα διήγημα ἀποτελεῖ ἀντικείμενον συζητήσεως τῶν μαθητῶν τῆς τάξεως καὶ λήψεως συνεπῶς ἀποφάσεως περὶ δραματοποίησός του ἢ οὐχί.

Πάντως:

Ἡ αὐτενέργεια τῶν μαθητῶν εἰς τὴν δραματικὴν παράστασιν ὑποβοηθεῖται μὲ τὴν συνεχῆ ἀσκήσιν καὶ μὲ τὸν ἐθισμόν.

Εὐκολώτερον ὅμως καὶ καλύτερον ἐπιτυγχάνεται ὁ ἐθισμὸς τῶν μαθητῶν εἰς τὴν μιμητικὴν ἐκφραστικὴν κίνησιν.

Σὲ κάθε τάξιν ὑπάρχει ὁμᾶς μαθητῶν ἡ ὁποία εὐκόλως προσαρμόζεται εἰς τὴν δραματικὴν παράστασιν καὶ προβολήν.

Αὐτὴν δὲ ἀκριβῶς τὴν ὁμάδα τῶν μαθητῶν τὴν χρησιμοποιεῖ ὁ διδάσκων εἰς

τὸ καλύτερον στήριγμα διὰ τὴν μύσιν καὶ τῶν ὑπολοίπων μαθητῶν τῆς τάξεως.

Ἀναμφιβόλως τὸ ἀποτέλεσμα τῆς δραματικῆς παραστάσεως παρουσιάζει μεγαλύτερον πλεονέκτημα, ὅταν καὶ ὁ ἴδιος ὁ δάσκαλος παίζει μαζὺ μὲ τοὺς μαθητὰς, δείχνοντας:

Στάσιν,

Κίνησιν,

Ὀμιλίαν,

Χειρονομίαν, καὶ γενικὰ ὅλα τὰ ἐκφραστικὰ μέσα.

Ἀναμφιβόλως ἡ ἰδεώδης περίπτωσις κατὰ τὴν δραματικὴν παράστασιν εἶναι ἐκείνη εἰς τὴν ὁποίαν συμμετέχουν ὅλοι οἱ μαθηταὶ τῆς τάξεως.

Μετὰ τὴν δοκιμαστικὴν παράστασιν ἐπακολουθεῖ κριτικὴ ἀπὸ τοὺς θεατὰς - μαθητὰς καὶ ἀπὸ τὴν ὁμάδα τῆς διεξαγωγῆς τῆς δραματικῆς παραστάσεως.

Εἰς τὴν κριτικὴν αὐτὴν συμμετέχει ἀναμφιβόλως καὶ ὁ διδάσκων.

Ἀπὸ τὴν μορφήν δὲ ἀκριβῶς αὐτὴν τῆς κριτικῆς, ἀφυπνίζεται εἰς τοὺς μαθητὰς ἡ ἐπιθυμία τῆς ἐπαναλήψεως τοῦ παιγνιδίου τῆς δραματοποιήσεως, μὲ βελτιωμένην προοπτικὴν.

PAUL FICKER (5)

III

Ἐτελειώσαμε...

Καὶ προβάλλουν ἤδη τὰ κάτωθι ἐρωτήματα:

Ἐν πρώτοις:

Ἐὰν δηλαδή ἀπὸ ἀπόψεως Παιδαγωγικῆς καλλιεργεῖται εἰς τὴν δικήν μας ἐκπαιδευτικὴν πραγματικότητα, ἡ μορφή τῶν δραματικῶν παραστάσεων εἰς τὰ Γυμνάσιά μας καὶ ἔαν — τὸσον εἰς τὰ Γυμνάσια ὅσον καὶ εἰς τὰ λαϊκὰ σχολεῖα καλλιεργεῖται ἐπίσης ἡ μορφή σχολικῶν παραστάσεων καὶ ἐορταστικῶν ἐκδηλώσεων.

Οἱ ἀναγνώσται Συνάδελφοι ἀμφοτέρων τῶν φύλων τὸσον τῆς Μέσης Παιδείας μας ὅσον καὶ τοῦ λαϊκοῦ μας Σχολείου, ἔχουν ἐπιζήσει ἀπὸ τὴν ἐκπαιδευτικὴν τοῦ ἱερουργίαν, ὥστε περιτείνει ἡ ἀπάντησις τῆς ταπεινότητός μας.

5) Paul Ficker, Didaktik der neuen Schule, σελ. 180 - 182.

«ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ»

Γεννᾶται ὅμως ἤδη καὶ προβάλλει τὸ δεύτερον ἐρώτημα τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται καὶ σχετίζεται μὲ τὴν μύσιν τὸσον τῶν Καθηγητῶν ὅσον καὶ τῶν διδασκάλων, κατὰ τὰ ἔτη τῶν μὲν πρώτων τῆς μετεκπαιδεύσεώς των εἰς τὸ Διδασκαλεῖον Μέσης Ἐκπαιδεύσεως, τὴν δὲ δευτέραν εἰς τὰ παλαιὰ Διδασκαλεῖα καὶ τὰς νεωτέρας Παιδαγωγικὰς Ἀκαδημίας, ὁπόθεν ἀπεφοίτησαν.

Τὸ ὅτι βεβαίως λαμβάνουν χώραν παραστάσεις καὶ ἐορτὰς εἰς τὰ ἀνωτέρω ἐκπαιδευτικὰ ἰδρύματα οὐδεὶς ἀμφισβητεῖ.

Ἐκεῖνο ὅμως ποὺ προβάλλει ὡς ἐρώτημα καθαρῶς παιδαγωγικῆς μορφῆς εἶναι τὸ γεγονὸς ἔαν δηλαδή γίνεται καὶ λαμβάνει χώραν συστηματικὴ μύσιν τὸσον εἰς τὴν τεχνικὴν τῆς δραματοποιήσεως ὅσον καὶ εἰς τὴν ὁργάνωσιν ἐορτῆς, κατὰ τὰς ὁποίας ἐφηρμόσθησαν ἐν ὅλῳ ἢ ἐν μέρει αἱ ὡς ἄνω ἐκτεθεῖσαι ἀπόψεις τοῦ διασήμου Γερμανοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ PAUL FICKER.

Ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὸ δεύτερον αὐτό, βασικωτάτης παιδαγωγικῆς προοπτικῆς ἐρώτημα ἡ ἀπάντησις εἶναι εὐκόλος, δεδομένου ὅτι ὅλοι ὡς γνωστὸν «παροικοῦμεν ἐν Ἰερουσαλὴμ καὶ γιγνώσκουμεν τὰ γενόμενα».

Συνεπῶς:

Ἀπομένει ὡς ἐπιβεβλημένη παιδαγωγικὴ κατακλείς τοῦ παρόντος ἄρθρου μας, ἡ παράθεσις μιᾶς δραματοποιηθείσης ἐορταστικῆς μνήσεως ἀπὸ τὴν ἐορτὴν τῆς Ἀνοίξεως (1931), τὴν ὁποίαν ἐφιλοτέχνησαν καὶ ἐπραγματοποίησιν οἱ σπουδασταὶ ὅλων τῶν τάξεων τοῦ Πενταταξίου Διδασκαλείου κατὰ τὴν μακρυνὴν ἐκείνην ἐποχὴν, καθὼς καὶ τῶν Συναδέλφων Διδασκάλων καὶ Προτύπων.

Ἡ ἐορτὴ τῆς Ἀνοίξεως μὲ μίαν ἄλλην ἐπίσης ἀποθεωτικῆς Πατριδογνωστικῆς - Ἱστορικῆς μορφῆς παράστασιν — τῆς Ἡπειρωτοπούλας τῶν Παραμυθίων — ἡ ὁποία συνετάραξε τὴν θρυλικὴν πόλιν τῶν Γιαννίνων ἀπετέλεσαν τὸ κορύφωμα Παιδαγωγικῆς μορφῆς ἐορτῆς καὶ μνήσεως τῶν σπουδαστῶν τοῦ Διδασκαλείου εἰς τὴν τεχνικὴν τῆς δραματο - ἐορταστικῆς τῆς προβολῆς.

Ὁ ἀναγνώστης ἀπὸ τὴν μελέτην τοῦ

«ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ»

ἀντιγράφου τοῦ Προγράμματος τῆς ἐορτῆς — ὅπως ἐτηρήθη τοῦτο πολυγραφημένον καὶ τυπωμένον εἰς τὸ Παιδαγωγικόν μας Ἀρχεῖον, θὰ κρίνῃ περὶ τῆς παιδαγωγικο - τεχνικῆς καὶ δραματο - ἐορταστικῆς μνήσεως τῶν σπουδαστῶν, ὡς ἐρεθίσματος καὶ διὰ τὴν πραγματοποίησιν ἐορταστικῶν ἐκδηλώσεων καὶ ἐκ μέρους τῶν μαθητῶν των, κατὰ τὴν μελλοντικὴν διδασκαλικὴν ἱερουργίαν των.

IV

ΠΕΝΤΑΤΑΞΙΟΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΟΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ἡ ΕΟΡΤΗ ΤΗΣ ΑΝΟΙΞΕΩΣ ΜΕΡΟΣ Α'

ΑΠΟ ΤΑ ΕΛΛΗΝ. ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ:

Χαιρετισμὸς τῆς Ἀνοίξεως ἀπὸ τὸν Λουλουδόκοσμον καὶ τὴν Φύσιν.

ΜΕΡΟΣ Β'

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝ. ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΝ:

Χαιρετισμὸς τῆς Ἀνοίξεως:

- 1) Ἀπὸ τὸν ποιμενικὸν κόσμον.
- 2) Ἀπὸ τὸν ἀγροτικὸν καὶ ἀστικὸν κόσμον.
- 3) Ἀπὸ τὸν παιδικὸν κόσμον.

ΜΕΡΟΣ Γ'

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑΝ ΕΛΛΗΝ. ΜΥΘΟΛΟΓΙΑΝ:

- 1) Ἀπὸ τοὺς μύθους τοῦ Ἀδωνίδος.
 - 2) Ἀπὸ τοὺς μύθους τῆς Περσεφόνης.
- Ἐν συνδυασμῷ μὲ πλαστικὰς εἰκόνας καὶ ἀναπαραστάσεις.

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ:

Ἡ Ἑορτὴ ἔχουσα κατ' ἐξοχὴν παιδαγωγικὸν χαρακτῆρα φέρει εἰς ὅλας τῆς τὰς λεπτοφειρίας τὴν σφραγίδα ἐργασίας ὅλων τῶν μαθητῶν καὶ μαθητριῶν τοῦ Διδασκαλείου, εἰς οὓς ἀποκλειστικῶς ὀφείλεται ἡ λογοτεχνικὴ, ἡ λαογραφικὴ, ἡ καλλιτεχνικὴ, ἡ διακοσμητικὴ καὶ ἡ φυσικὴ σύνθεσις καὶ ἡ διεξαγωγὴ τῆς ἐορτῆς.



ΑΝΑΛΥΣΙΣ
ΤΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ ΤΩΝ ΗΜΕ-
ΡΩΝ ΕΝ ΓΕΝΙΚΑΙΣ ΓΡΑΜΜΑΙΣ

Ἡ Ἑορτὴ ἀρχίζει μὲ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ Ἑρμοῦ. Ἀκολουθεῖ ἡ Ἀγροτικὴ Πανή-
γυρις μὲ τὴν Ὁρχήστραν τοῦ Διδασκα-
λείου.

ΜΕΡΟΣ Α΄

1) ΜΟΝΩΔΙΑ ΤΟΥ ΧΕΙΜΩΝΟΣ
(ὑπὸ δοκίμου τοῦ Δ)λείου συνοδεία Μου-
σικῆς — Ποίησις μαθητοῦ Γ΄ τάξεως
Δ)λείου — Μουσικὴ Μ. Νικολάου).

2) ΛΥΡΙΚΗ ΣΤΥΝΟΜΙΑ ΑΝΘΕ-
ΩΝ ΚΑΙ ΑΜΑΔΡΥΑΔΩΝ.

3) «ΣΤΟ ΚΑΛΟ ΓΕΡΟΧΕΙΜΩΝΑ»
(Χορωδία τῶν ἐπὶ σκηνῆς συνοδεία τῆς
Ὁρχήστρας τοῦ Δ)λείου — Μουσικὴ Μ.
Νικολάου).

4) ΑΠΑΓΓΕΛΙΑΙ:

1) «Πέρασε πειὰ ὁ Χειμῶνας» (ποίη-
σις Δροσίνη — Ἀπαγγελία μαθητρίας
Α΄ Διδασκαλείου).

2) «Τὸ πρῶτο χαμόγελο τῆς ἀνοιξέως»
(ποίημα ΤΗ. GAUTIER, μετάφρασις
μαθητοῦ Γ΄ Διδασκαλείου — Ἀπαγγελία
μαθητρίας Β΄ Διδασκαλείου).

3) «Νάτην ἢ ἀνοιξη» (ποίημα Δροσίνη
— Ἀπαγγελία δοκίμου).

5) ΜΟΝΩΔΙΑ ΑΝΟΙΞΕΩΣ (Συνοδ.
Μουσικῆς — ποίησις Μαθητοῦ Γ΄ Δι-
δασκαλείου — Μουσικὴ Ξανθοπούλου).

6) «Η ΑΝΟΙΞΙΣ» (Χορωδία τῶν ἐπὶ
σκηνῆς συνοδεία τῆς Ὁρχήστρας τοῦ Δι-
δασκαλείου — ποίησις Βηλαρά — Μουσι-
κὴ GILBERT).

7) ΧΟΡΟΣ ΑΝΟΙΞΕΩΣ, ΑΜΑΔΡΥ-
ΑΔΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘΕΩΝ: (Μὲ τὸ τρα-
γοῦδι «Νὰ ἢ ἀνοιξη ἔφθασε γοργή» Συ-
νοδεία Ὁρχήστρας τοῦ Διδασκαλείου —
Ποίησις καὶ Μουσικὴ Ι. Σακελλαρίδου).

8) ΑΠΑΓΓΕΛΙΑΙ: «Χαιρετισμός Ἀ-
νοιξέως» (ὑπὸ μαθητ. 2ας τάξ. Προ-
τύπου).

9) «ΑΝΟΙΞΙΑΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ»:
(Χορωδία τῶν ἐπὶ σκηνῆς συνοδ. Ὁρχή-
στρας τοῦ Διδασκαλείου — Μουσικὴ
MENDELSON).

10) ΧΟΡΟΣ ΛΟΥΛΟΥΤΙΩΝ ΚΑΙ

ΑΜΑΔΡΥΑΔΩΝ. (Μουσικὴ Ἀνδρεοπού-
λου).

11) ΝΥΚΤΩΔΙΑ: (Μονωδία μαθητρί-
ας Δ΄ Διδασκαλείου συνοδ. Μουσικῆς —
Μουσικὴ SCHUBERT).

ΜΕΡΟΣ Β΄

I.

1) ΣΟΛΟ ΦΛΟΓΕΡΑΣ. (Μοτίβο
Ποιμενικὸ ὑπὸ Δοκίμου).

2) «ΤΟ ΤΖΟΜΠΙΑΝΟΠΟΥΛΟ» (Δι-
ωδία Δοκίμων — Μουσικὴ Καρέρ).

3) «ΒΛΑΧΟΤΑ ΕΡΡΟΒΟΛΑΕ»
(Δημοτικὸ τραγοῦδι Ἑπείρου — Χορὸς
Ποιμενίδων).

4) ΑΠΑΓΓΕΛΙΑ «Η ΑΝΟΙΞΙΣ»
(Ποίησις Χ. Χριστοβασίλη ὑπὸ δοκίμου).

5) «Η ΒΛΑΧΑ» (Δημοτικὸ Τραγοῦδι
Ἑπείρου — Χορὸς ὑπὸ τῶν ιδίων).

6) «ΤΩΡΑ ΤΑ ΠΟΤΛΙΑ» (Δημοτικὸ
Τραγοῦδι — Χορὸς ποιμένων).

7) ΧΟΡΟΣ ΠΟΙΜΕΝΩΝ (Ὁ Τσά-
μικος).

8) «ΠΕΡΑ Σ' ΕΚΕΙΝΟ ΤΟ ΒΟΥ-
ΝΟ» (Δημοτικὸ Τραγοῦδι Ἑπείρου ὑπὸ
χοροῦ ποιμένων καὶ ποιμενίδων).

9) «ΕΜΒΑΤΗΡΙΟΝ ΤΗΣ ΑΝΟΙΞΕ-
ΩΣ» (Χορωδία συνοδ. τῆς Ὁρχήστρας
τοῦ Διδασκαλείου — Ποίησις μαθητοῦ Γ΄
Διδασκαλείου — Μουσικὴ Λαλάκου).

II.

1) «ΕΞΕΦΕΞΕΝ Η ΑΝΑΤΟΛΗ» (Ἑ-
πειρωτικὸ τραγοῦδι — Ἀπὸ κορίτσια τοῦ
χωριοῦ).

2) «ΤΑ ΚΛΕΦΤΟΠΟΥΛΑ» (Χορὸς
Ἑπειρωτικὸς ὑπὸ τῶν ιδίων).

3) «ΓΚΙΟΥΤΑ ΜΠΑΞΕΣ» (Χορὸς
Γιαννιώτικος, ὑπὸ τῶν ιδίων).

4) «Ο ΜΠΙΡΜΠΙΛΗΣ» (Χορὸς Ἑ-
πειρωτικὸς, ὑπὸ τῶν ιδίων).

5) «Τ' ΑΙΤΡΓΙΩΤΙΚΟ» (Χορὸς Κερ-
κυραϊκός, ὑπὸ τῶν ιδίων).

6) «ΕΜΒΑΤΗΡΙΟΝ» (ὑπὸ τῆς Ὁρ-
χήστρας τοῦ Διδασκαλείου — Μουσικὴ
Σ. Μάστορα).

III.

1) «ΑΝΟΙΞΙΣ» (Ποίημα Στρατήγη
— Ἀπαγγελία Μαθητοῦ Α΄ τάξεως Προ-
τύπου).

2) «Η ΑΝΟΙΞΙΣ» (Χορωδία τῶν ἐπὶ
σκηνῆς — Μουσικὴ Ἀστεριάδου — Ποίη-
μα Δημητροπούλου).

3) Η ΠΡΩΤΟΜΑΓΙΑ (Χορὸς μικρῶν
συνοδ. τῆς Ὁρχήστρας τοῦ Διδασκαλείου
— Ποίημα Ι. Πολέμη — Μουσικὴ Χω-
ραφᾶ).

4) QUARTETTO (Τραγοῦδι Συνοδεία
Μουσικῆς).

ΜΕΡΟΣ Γ΄

I.

1) «Η ΠΑΠΑΡΟΥΤΝΑ ΚΑΙ ΤΟ
ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟ» (Διασκευὴ τοῦ μύ-
θου τοῦ Ἀδωνίδος ὑπὸ Δοκίμου).

2) «ΧΑΡΗΤΕ» (Χορὸς τῶν Ἀνθέων
συνοδ. τῆς Ὁρχήστρας τοῦ Διδασκαλείου
— Ποίησις μαθητοῦ Γ΄ Διδασκαλείου —
Μουσικὴ Ἀργυροπούλου).

3) ΠΛΑΣΤΙΚΗ ΕΙΚΩΝ ΑΔΩΝΙ-
ΔΟΣ ΚΑΙ ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ.

4) «Ο ΧΡΥΣΟΜΑΛΛΗΣ ΜΑΗΣ»
(Χορωδία συνοδ. τῆς Ὁρχήστρας τοῦ Δι-
δασκαλείου).

II.

ΟΝΕΙΡΟΔΡΑΜΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΜΥΘΟΝ
ΤΗΣ ΠΕΡΣΕΦΟΝΗΣ

1) Ὁ Μῦθος τῆς Περσεφόνης.

2) Ἀναπαράστασις τῆς ἀρπαγῆς τῆς
Περσεφόνης.

3) «Ἡ Νόρμα» (ὑπὸ τῆς Ὁρχήστρας
τοῦ Διδασκαλείου).

4) Ἡ Περσεφόνη εἰς τὸν Ἅδην»
(Πλαστικὴ εἰκὼν).

5) «Τὸ παράπονον τῆς Δήμητρας» (Ποί-
ησις SCHILLER μετ. Μαβίλη — Ἀπαγ-
γελία ὑπὸ δοκίμου).

6) «Τὸ Βραδυνὸ παράπονον» (Μουσικὴ
Παναγιωτοπούλου ὑπὸ τῆς Ὁρχήστρας
τοῦ Διδασκαλείου).

7) Ἡ Δήμητρα εἰς τὸν Ὀλυμπον.
(Πλαστικὴ εἰκὼν).

8) Ὁ Ὕμνος τοῦ Ἀπόλλωνος. (Μέλος
Ἀρχαῖον).

7) Ἄνοδος τῆς Ἀνοιξέως — Περσε-
φόνης ἐκ τοῦ Ἅδου. Περιφορὰ ἐπὶ Ἄρ-
ματος συρομένου ὑπὸ τῶν Ἀνέμων. (Συ-
νοδεία Χορωδίας καὶ Ὁρχήστρας μὲ τὸ
τραγοῦδι «Ὁ Χρυσουάλλης Μάης»).

Ο ΕΘΝΙΚΟΣ ΤΜΝΟΣ

ΤΜΝΟΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΠΟΛΛΩΝΑ

Χιονοβλεφάρου, πάτερ Ἀοῦς,
ροδόεσσαν δὲ ἔντυγα πώλων
πανοῖς ὑπ' ἵχνεσσι διώκεις,
χρυσέαισιν ἀγαλλόμενος κόμαις
περὶ νῶτον ἀπείριτον οὐρανοῦ
5 ἀκτῖνα παλύστροφον ἀμπλέκων,
αἴγλας πολυδερχέα παγὰν
περὶ γαῖαν ἄπασαν ἐλίσσω.
ποταμοὶ δὲ σέθεν πυρὸς ἀμβρότου
τίκτουσιν ἐπήρατον ἀμέραν.

10 Σοὶ μὲν χορὸς εὐδῖος ἀστέρων
κατ' Ὀλυμπον ἀνακτα χορεύει,
ἄνετον μέλος αἰὲν αἰδῶν,
Φοιβητὶ τερπόμενος λύρα.
Γλαυκὰ δὲ πάροιθε Σελάνα
15 χρόνιον ὄριο ἀγεμονεύει,
λευκῶν ὑπὸ σύρμασι μόσχων
γάνυται δὲ τὲ οἱ νόος εὐμενῆς,
πολυέιμονα κόσμον ἐλίσσω.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ

ὦ πατέρα τῆς χιονοφρυδάτης Αὐγῆς,
σὺ ποὺ τρέχεις ἀπάνω στὸ φλογισμένο σου
τ' ἄρμα, ποὺ τὸ σέρνουν φτεροπόδαρα ἄ-
λογα, καμαρώνοντας τὰ χρυσὰ σου τὰ μαλ-
λιά.

Σὺ ποὺ γοργοδιαβαίνεις τὰ πλάτεια τοῦ
ἀπέραντου οὐρανοῦ κρατῶντας στὰ χέρια
σου τὴν πολυγυρισμένη ἀχτίδα, σὺ ποὺ
σκορπᾷς σ' ὅλη τὴ γῆ τὴν πολυθώρητη τὴ
φωτομάνια λάμψη.

ὦ σὺ ποὺ τὰ ποτάμια τῆς ἀθάνατης
λάμψης σου γεννοῦν τὴν τρισευλογημένην
ἡμέρα.

Γιὰ σὲ τ' ἀστέρια στένουν χορὸ ψηλὰ
στὸ Γέρο — Ὀλυμπο, τραγουδώντας ἀρ-
γόσυρτο παντοτεινὰ τραγοῦδι μὲ τὴ φοι-
κὴ σου λύρα. Καὶ τὸ φεγγάρι τὸ γλαυκὸ,

ΣΗΜΕΙΩΣΗ "ΝΕΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ"

Ο έγκριτος συνεργάτης μας κ. Εύριπιδης Σούρλας όταν διηύθυνε —κατά την πενταετίαν 1928 - 1933— το Πεντατάξιο Διδασκαλείο Ίωαννίνων έφάρμοσε ένα πρωτότυπο και ανεπανάληπτο προσθετικό παιδαγωγικό και διδακτικό σύστημα για όλους τους τομείς της σχολικής δραστηριότητας, τα κύρια χαρακτηριστικά του οποίου ήταν τα ακόλουθα:

1) Η κατανομή και διάταξη της διδασκείας όλων των προγραμμάτων του εξαχρονου στοιχειώδους σχολείου (Προτύπου) ακολουθούσε το συγκεντρωτικό αξίωμα και καταναμιόταν σε ένοτητα (έποιακές - έορταστικές - πατριδογνωστικές - εργασίας - ζωής κ.λπ.). Οι μαθητές του προτύπου εργάζονταν χωρίς το γνωστό ωρολόγιο πρόγραμμα των χωριστών «τακτών» μαθημάτων αλλά με βάση τα καθημερινά ή έβδομαδία κ.λπ. ενδιαφέροντά τους τα όποια εντάσσονταν (άλλοτε ευκαιριακά, άλλοτε προγραμματισμένα) μέσα στο πλαίσιο των γενικωτέρων μεθοδικών ένοτήτων της Έντασιας Συγκεντρωτικής διδασκαλίας. Άλλα και έμεις οι σπουδαστές του Διδασκαλείου, μέλλοντες δάσκαλοι και παιδαγωγοί, κάναμε τις πρακτικές μας ασκήσεις πάνω στο ένιαίο αυτό εκπαιδευτικό και διδακτικό σύστημα και έγευόμεθα «έξ άπαλων δυνάμεων» τις νεώτερες αυτές παιδαγωγικές και μεθοδικές κατευθύνσεις.

2) Η όλη σχολική ζωή και εργασία στο Πεντατάξιο Διδασκαλείο Ίωαννίνων ακολουθούσε, έφαρμοζε και υλοποιούσε τα βασικά αξιώματα και τις κατακτήσεις της Νέας Παιδαγωγικής και του Νεωτέρου Σχολείου α) της αυτενεργείας, β) της έποπτείας, γ) της αυτοδιοικήσεως, δ) της ομαδικής εργασίας, ε) των χειροτεχνικών εργασιών, στ) της αυτενεργού προπαρασκευής των εκπαιδευτικών έξεικονίσεων σε κάθε τάξη, ένότητα ή μάθημα διδασκαλίας που σε τελευταία ανάλυση καταντούσαν σε θεατρικές αναπαραστάσεις. Και όταν μόν αυτό το παραστατικό ύλικό έπαιρνε τη μορφή μικρού σκέτς, ή παράσταση γινόταν μέσα στην τάξη και έπαιρνε έντελώς

ένδοταξικό χαρακτήρα για απόλαυση των μαθητών της τάξεως. Τέτοιες «θεατρικές παραστάσεις» (δημιουργήματα των μικρών μαθητών) λάβαιναν χώραν τακτικά μέσα στις διάφορες τάξεις του Προτύπου Σχολείου. Όμως δέν έφταναν αυτές. Χρειάζονταν και γενικώτεροι έρεθισμοί. (Φθινόπωρο - Χριστούγεννα - Άνοιξη - Θρύλοι και Παραδόσεις). Αυτούς τους έρεθισμούς που έρχονταν κάθε χρόνο από το γύρω περιβάλλον της θρυλικής πόλης των Ίωαννίνων (Πατριδογνωσία - Πολιτισμογνωσία) έπρεπε να τους δαμάσουν οι σπουδαστές του Διδασκαλείου και με την καθοδήγηση του Διευθυντού και του Συλλόγου των Καθηγητών έπρεπε να προγραμματισθούν και να αναπαρασταθούν από τη μεγάλη «Σχολική Σκηνή» του Διδασκαλείου. Έτσι, λοιπόν, ο κ. Εύρ. Σούρλας, τότε Διευθυντής του Διδασκαλείου και έγκριτος συνεργάτης μας σήμερα στο «Νέο Σχολείο», μās δόηγησε να αντίληφθούμε και να κατανοήσουμε βαθύτερα το νόημα και την συμβολή της «δραματουργίας» στην παιδαγωγική και σαν μορφής γενικωτέρων ψυχοπαιδαγωγικών διεγέρσεων και μεθοδικών άφορημένων. Μόνοι μας όλοι οι σπουδαστές και των πέντε τάξεων του Διδασκαλείου Ίωαννίνων με πρωτοπορεία πάντοτε τους της τελευταίας τάξεως συνετάξαμε τα σενάρια πολλών μεγάλων έορταστικο - θεατρικών παραστάσεων (σκηνοθετήσαμε μόνοι μας τα έργα αυτά, οι ίδιοι τα ένορχηστρώσαμε (μουσική επένδυση) και οι ίδιοι τα αναπαραστήσαμε στη σκηνή του Διδασκαλείου μας μπροστά στους μαθητές του Προτύπου εξαθεσίου, τους γονείς των και τους αντιπροσώπους της έκλεκτης Γιαννιώτικης Κοινωνίας της θρυλικής μας ήπειρωτικής πρωτεύουσας. Άλυσμόντες θά μείνουν σε όλους μας τέτοιες γιορτές των «Χριστουγέννων», της «Άνοιξεως» κ.λπ. Από το δημοσιευμένο πιδό πάνω πρόγραμμα της «Γιορτής της Άνοιξεως» θά λάβη ο αναγνώστης μια γενική ιδέα για την διοργάνωση, το περιεχόμενο και την έκτέλεσή της. Άλλα θά έπρεπε να τη

«ζήση» κανείς, και να παρακολουθήσει μια τέτοια εκδήλωση, μέσα στους κόλπους του Διδασκαλείου μας, από την πρώτη στιγμή της συλλήψεώς της και σε όλη της τη διαδικασία μέχρι την «από σκηνής» παράστασή της. Πόσα μυαλά δούλεψαν; Πόσοι συνεργάστηκαν; Θά έπρεπε να μπορούσε να παρακολουθήσει κανείς τον καταμερισμό της εργασίας (προετοιμασίας) της γιορταστικής - δραματουργικής αυτής παραστάσεως σε διάφορα γκρούπ. Όσα ειδικά kurs λειτουργούσαν στο Διδασκαλείο (γι' αυτά θά γράψουμε άλλοτε) σε τόσες και περισσότερες εξειδικευμένες ομάδες κατανεμήθηκε ή εργασία. Μια ομάδα συνελάβε και διετύπωσε το γενικό σενάριο και το γενικό πρόγραμμα της παραστάσεως. Άλλη ομάδα ανέλαβε τη μουσική επένδυση. Άλλη τη χορογραφική. Άλλη τις μακέτες και τα σκηνικά. Τελικά όλες οι ομάδες συγκεντρώθηκαν και έδωσαν απολογισμό εργασίας μπροστά στην ολομέλεια των σπουδαστών και του Διδακτικού Προσωπικού. Με τον τρόπο αυτό ή όλη προσπάθεια έφερε την σφραγίδα της προσωπικής αυτενεργού εργασίας των συνεργαζομένων ομάδων των 5 σπουδαστικών τάξεων του Διδασκαλείου. Και οι μικροί του Προτύπου; Και οι δάσκαλοί τους; Και αυτοί συνεργάστηκαν και πήραν το ανάλογο

τιμήμα της εργασίας, κυρίως όμως στο εκπαιδευτικό μέρος (χοροδράματα, απαγγελίες, ρυθμική κ.λπ.).

Όταν, λοιπόν, αγαπητέ αναγνώστη, θά είχες την τύχη, όπως ο ύποφαινόμενος, να «ζήσης» αυτή την ατμόσφαιρα της «προετοιμασίας» της δραματουργικής αυτής θεατρικής παραστάσεως (με θέμα «ή Γιορτή της Άνοιξεως»), τότε θά μπορούσες να εξηγήσεις τον ένθουσιασμό που σκορπούσαν οι τέτοιες εκδηλώσεις στο Διδασκαλείο των Ίωαννίνων κατά την πενταετία (1928 - 1933) που το διεύθυνε ο παιδαγωγός κ. Εύρ. Σούρλας. Και δέν ήταν μόνο ο ένθουσιασμός από την απόλαυση του εξαίσιου θεάματος. Ήταν ή βαθιά διαπίστωση καθενός μας πως ή Παιδεία και οι Λειτουργοί της αν θέλουν να μιλούν για Νέο Σχολείο, δέν πρέπει παρά να υιοθετήσουν, να επικροτήσουν και να μιμηθούν δημιουργικά τις τέτοιες μοναδικές εκδηλώσεις που ύπηρετούν, πέραν από την τέρψη, και το γενικώτερο αξίωμα της μορφώσεως. Τότε ή Σχολική δραματουργία, το σχολικό θέατρο, αν έτσι το αντίληφθούμε, θά έχη να προσφέρει πάρα πολλά σαν μια τελειωτική μορφή εκφράσεως και συναισθηματικής έμπεδώσεως των γνώσεων και του μορφωτικού αγαθού.

ΧΑΡΗΣ ΠΑΤΣΗΣ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ

1) Το «ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ» εκδίδεται συνεχώς 20 όλόκληρα χρόνια και συνεχίζει κανονικά την πορεία του. Από το τεύχος Ιανουαρίου 1970 μπαίνει θριαμβευτικά στο 20όν έτος της έκδοτικής του ζωής.

2) Το «ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ» κυκλοφορεί κατόπιν έγκρίσεως του ύπουργείου Προεδρίας της Κυβερνήσεως όπως, άλλωστε, και όλες οι ύπόλοιπες εκδόσεις μας. Το Ύπουργείον Παιδείας άπήντησε γραπτώς ότι οι κ.κ. Διδόλοι και Καθηγητάι είναι έλεύθεροι να προμηθεύονται τα βιβλία και τα περιοδικά της έκλογής των.

3) Παρακαλούνται οι κ.κ. Δ)νται των Σχολείων και άτομικοί συνδρομητάι του περιοδικού μας να άποστείλουν τις όφειλόμενες συνδρομές των.

Η ΜΟΝΑΞΙΑ ΤΟΥ ΦΩΤΟΣ

Ὑπὸ ΕΥΡΙΠ. ΣΟΥΡΛΑ, παιδαγωγοῦ

Ἡ Μοναξιά εἶναι ἐκείνη πού μᾶς
ἀνταμώνει μὲ τὴν πιδὶ μεγαλύτερη
δύναμη τῆς θεϊκῆς ἀγάπης.

PIERRE OSTER

I

Μέσα εἰς τὴν πεζότητα καὶ τὴν ὕλιστι-
κότητα τῆς ἐποχῆς μας, ἃς παρακολουθή-
σουμε στοχασμούς πού μᾶς μετεωρίζουν στὸ
ἐπουράνιον καὶ τὸ ἀνέφικτον καὶ δίδουν κά-
ποιο νόημα βαθύτερο στὴν ζωὴν μας εἰς τὴν
Γῆν αὐτὴν τῶν θακρῶν ὅπου ζοῦμε ὅλοι
μας.

II

A'

Η ΣΚΙΑ ΚΟΙΜΑΤΑΙ

«Κάποια μυστηριώδης καρδιά πάλλει.
Ἡ Σιωπὴ εἶναι παντοῦ τόσο θαθεῖα, ὥστε
φυλάσσει κάθε περιοχὴ.
Ὡ! βασίλειον τῆς Σιωπῆς!

1) Pierre Oster, Solitude de la lu-
mière. Paris 1958.

πού τὸ σέρνουν τᾶσπρα τὰ μοσχάρια, κά-
θε φορὰ πού βγαίνει, ἀπὸ ψηλὰ κοιτάζει
καὶ χαίρεται ἡ αἰθρία του ἡ ψυχὴ, σὰν ἀρ-
γοδιαβαίνει τὸν χρυσοστολισμένο κόσμον.

ΣΗΜ.: Ὁ ὕμνος οὗτος εὐρέθη εἰς τοὺς
Δελφούς κατὰ τὸ 1893. Εἶναι ἀπὸ τὰ ὀ-
λίγα μουσικὰ λείψανα τῆς ἀρχαίας Ἑλλη-
νικῆς μουσικῆς. Συνθέτης του φέρεται ὁ
Μεσομήδης (130 μ.Χ.). Ἡ ἀπόδοσις καὶ
ἐνεργονίσις του εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν μου-
σικὴν ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Γάλλου μουσουργοῦ
FR. GEVAERT.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ ΣΟΥΡΛΑΣ
Παιδαγωγός

Σὲ ἀγγίζω!

Ἄχ! Σὲ ἀγαπῶ!

ὦ φρόνηση χτυπητή!

Ὡς Οὐρανέ!

Δὲν θέλω παρὰ τὸ Φῶς σου.

Ὡς Φῶς!

Εἶσαι τὸ τρέμον μυστικὸν πού γινώρισα.

Εἶσαι κάθε πρωτὴ ἡ θεϊκὴ γλύκα τοῦ Κό-
(σμου. (1)

Δὲν νοιώθω παρὰ Ἑσένα, ὦς Φῶς!

Ἡ δύναμις Σου ἀγγίζει τὸ μέτωπόν μου.

Μέσα Σου ἐμφωλεύει ἡ Αἰωνιότης.

B'

Περιμένω ἐκεῖνο πού περιμένω.

Κάθε βροχὴ τῶν θακρῶν μας γίνεται
Φῶς.

Ὡς! τρυφερότης τοῦ ἀνέμου!

Ἀκούω τὸ μυστικὸν τῶν παλμών τῆς καρ-
διᾶς μου.

Ὡς ἔρημη Μοναξιά!

Ἡ Σκιά Σου εἶναι τὸ Φῶς μου!

Ἡ νύχτα συμπληρώνει τὴν ὁμορφίαν τῆς
Μοναξιάς.

Ὡς ἀπαστράπτον μυστικόν.

Ὡς Μοναξιά τοῦ φωτός.

Ὡς Μοναξιά τοῦ ἀνέμου πού πλανᾶται
τριγύρω μου.

Ἡ νύχτα στηρίζεται εἰς τὸ μυστικὸν τῆς
οὐράνιας ἀγάπης (1).

Ἡ Μοναξιά ὅμως εἶναι ἐκείνη πού μᾶς
ἀνταμώνει μὲ τὴν πιδὶ μεγαλύτερη δύναμη
τῆς θεϊκῆς ἀγάπης.

Πάντως!

Ἄς εἰμεθα εὐχαριστημένοι γιατί εἴμεθα
μονήρεις.

Γιὰ τὸν ἄνθρωπον ἄλλως τε δημιουργία
εἶναι τὸ γειτνίασμα μὲ τὸ πνεῦμα καὶ ὁ θαυ-

1) Tu deviens au matin la divine
douceur du monde. Pierre Oster

1) La nuit s' appuie en secret de l'
amour celeste. Pierre Oster

μασμός τῆς ἀληθείας τοῦ πνεύματος.

Δὲν μπορούμε νὰ ζήσουμε ἐὰν δὲν ἐργα-
ζόμεθα ἀδιάκοπα καὶ χωρὶς τελειωμό, γιὰ
νὰ νοιώσουμε πῶς τὸ παρὸν εἶναι τὸ μονα-
δικὸν βάθος τῆς προσωπικότητός μας. (2)

Ὁλόκληρη ἡ μορφή τῆς πνευματικῆς μου
ἀναζητήσεως τρέφεται ἀπὸ μιὰ μοναδικὴ θε-
βαιότητα.

Τὴν ξαναβρίσκω καὶ τὴν κατονομάζω!

Εἶναι:

Ἡ πίστις,

Ἡ ἐλπίς,

Ἡ ἀγάπη, καὶ κατ' ἐξοχὴν!

Ὁ ἐνθουσιασμός.

Εἰς τὴν ἐνέργειαν καὶ τὴν πράξιν τὴν θε-
μιουργικὴν δημιουργοῦμαι καὶ ἀποκαλῶ ἰδέ-
αν τὴν ἐνδράσιν ἐκείνην πού συγγέεται μὲ
τὴν Ζωήν.

Ἀγάπη δὲ ἰδανικὴ δὲν εἶναι ἄλλο τι πα-
ρὰ ἡ ἀνακάλυψις τῆς ἀληθείας σὲ κάποιαν
εὐγενικὴν καὶ ἀνώτερη ψυχὴν, καὶ ἡ ἀνα-
γνώρισις σ' αὐτὴν τὴν μορφήν τῆς ἀγάπης
τῆς πρωταρχικῆς ὁμορφιάς τῆς ἀλήθειας.

PIERRE OSTER

III

Ἐτελειώσαμε χωρὶς βέβαια νὰ ἔχωμε τε-
λειώσει.

Ἀνακαταλαμβάνοντας δὲ τὰ ἀνωτέρω πα-
ρατηρούμεν πῶς:

Οἱ ὡς ἄνω ποιητικοὶ λυρικοὶ στοχασμοὶ
τοῦ Γάλλου PIERRE OSTER μοιάζουν
σὰν τὸ φῶς πού φωτίζει τὸ μυστικὸν τοῦ
Σύμπαντος μέσα στὴ μὲ καθάρια προβολή
του καὶ ὄνειροφαντασία!

Ποιητικοὶ δηλαδὴ λυρικοὶ στοχασμοὶ ντυ-
μένοι μὲ τὸν πέπλον τῆς πολυφθόγγου Μου-
σικῆς τῆς Φύσεως.

Καὶ γιὰ νὰ ἐκφρασθοῦμε ἐπὶ τὸ παιδαγω-
γικώτερον.

Ποιητικὸς λυρικός στοχασμός σὰν ἐκ-
φρασις τῆς ἀληθινῆς ἐξάρσεως καὶ τοῦ με-
τεωρισμοῦ μας σὲ κάποιον κόσμον ἄλλον,
εἰς τὸν ὁποῖον διὰ τῆς μορφῆς τῆς οὐρά-
νιας ἀγάπης καὶ κατ' ἐξοχὴν τῆς μορφῆς

2) Nous ne pouvons vivre que si nous
travaillons sans fin, à comprendre que
le Present est notre seule profondeur.
Pierre Oster

τοῦ μυστικιστικοῦ ἐνθουσιασμοῦ, ἀναγνωρίζει
ὁ καθένας μας τὴν πρωταρχικὴν ὁμορφίαν
τῆς ἀληθείας μέσα στὴν μοναξιά τοῦ φωτός.

Καὶ ἐρωτᾶται ἤδη ἀπὸ θαυτέρας Λογο-
τεχνικῆς πλευρᾶς.

Δεδομένου ὅτι τὸ παραθετὲν ἀπόσπασμα
ἀπὸ τὸ ἔργον τοῦ PIERRE OSTER περὶ
τῆς Μοναξιάς τοῦ φωτός εἶναι πλημμυρι-
σμένον ἀπὸ μιὰ μορφή μυστικιστικοῦ ἐνθου-
σιασμοῦ, ποία ἡ σχέσις τῆς λογοτεχνίας καὶ
τοῦ ἐνθουσιασμοῦ;

Εἶναι δυνατόν δηλαδὴ νὰ ὑπάρξῃ πραγμα-
τικὸ ἀνάτασις καὶ ποιητικὸς λυρισμός χω-
ρὶς ἐνθουσιασμόν;

Τὴν ἀπάντησιν ὅμως στὸ ὡς ἄνω ἐρώ-
τημα μᾶς τὴν δίδει μία ἄλλη κορυφαία ἀν-
τιπρόσωπος τῶν Γαλλικῶν Γραμμάτων ἡ
MME DE STAEL, ἡ διάσημος δηλαδὴ ἐ-
κείνη γυναίκα μὲ τὴν πνευματικὴν τῆς ἀκτι-
νοβολίαν, ἡ γυναίκα πού συνέθεσε ἔργα τὰ
ὁποῖα πυρπολεῖ ἡ φλόγα τῆς ψυχῆς τῆς, ἡ
γυναίκα δηλαδὴ ἐκείνη πού εἰσήγαγε τὸν
Ρωμαντισμόν εἰς τὴν Γαλλικὴν Λογοτε-
χνίαν.

Παραθέτομεν λοιπὸν ἀπὸ τὸ ἔργον τος
«DE L' ALLEMAGNE» σκέψεις καὶ κρί-
σεις τῆς σὰν σκόρπιες λογοτεχνικῆς νότες,
πού ἀποτελοῦν ἀπάντησιν εἰς τὸ ἐρώτημα
περὶ τῶν σχέσεων λογοτεχνίας καὶ ἐνθου-
σιασμοῦ.

Ἄς παρακολουθήσωμε λοιπὸν τοὺς στο-
χασμούς τῆς σὰν κάποιαν ἐπιβεδλημένην
διαφωτιστικὴν κατακλιθεῖσα τοῦ παρόντος ἄρ-
θρου μας, τὸ ὁποῖον ἀπὸ ἀπόψεως παιδαγω-
γικῆς ἀποτελεῖ ἓνα ἐρέθισμα γύρω ἀπὸ τὰ
μυστικά τοῦ λογοτεχνικοῦ ὕφους.

V

Ὁ ἐνθουσιασμός —κατὰ τὴν MME DE
STAEL (1) εἶναι τὸ θυμίαμα καὶ ὁ λιθα-
νωτός πού ἀνέρχεται ἀπὸ τὴν Γῆν πρὸς
τὸν Οὐρανὸν καὶ ἀνταμώνει τὸ ἐπίγειον μὲ
τὸ ἐπουράνιον.

Ὁ ἐνθουσιασμός εἶναι:

Ἡ ἀγάπη τοῦ ὠραίου.

Ἡ ἀνύψωσις τῆς ψυχῆς.

Ἡ ἀπόλαυσις τῆς ἀφοσιώσεως.

Ὅλα δηλαδὴ τὰ παραπάνω ἀνταμωμένα

1) Mme de Stael, Del' Allemagne.
Extraits, σελ. 84 καὶ ἐφεξῆς.

εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ συναίσθημα πού ἐγκλείει
τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν γαλήνην.

Ἐνθουσιασμός στοὺς ποιητὰς τῆς Ἀρ-
χίας Ἑλλάδος σημαίνει:

«Τὸν θεῖκόν σπινθῆρα πού ἐνοικεῖ μέσα
μας, ὅταν ἡ ἀνθρωπίνη φύσις δὲν περιορί-
ζεται μονάχα στὸν ἑαυτὸν τῆς».

Ἐκεῖνο δηλαδὴ πού μᾶς κάμνει πολλὰς
φορὲς νὰ θυσιάζωμεν καὶ τὴν ἴδια τὴν εὐ-
τυχίαν μας ἢ τὴν ἴδια τὴν ζωὴν μας, εἶναι
σχεδὸν πάντοτε ἀποτέλεσμα τοῦ ἐνθουσια-
σμοῦ.

Πάντως:

Παραμένει ὡς γεγονὸς πὼς μέσα μας
ἐνυπάρχει κάποιον ψυχικὸ πλεόνασμα πού ρέ-
πει νὰ θυσιασθῇ γιὰ κάθε τι πού εἶναι ὡ-
ραῖον.

Ὁ ἐνθουσιασμός δὲ εἶναι ἐκεῖνος πού ἀπὸ
ὅλα τὰ συναίσθηματά δίδει στὸν ἄνθρωπον
τὴν μεγαλύτερη εὐτυχίαν.

Σὲ πολλοὺς ὅμως λογοτέχνες οἱ πνευμα-
τικὲς ἐργασίαι τοὺς δυστυχῶς μοιάζουν σὰν
κάποια ἀπασχόλησις σχεδὸν μηχανικὴ, σὰν
μιὰ ἀπασχόλησις ρουτινισμένη πού γεμίζει
τὴν ζωὴ τους.

Στοὺς τύπους δὲ αὐτοὺς τῶν Συγγραφέων
λογοτεχνῶν πού στεροῦνται ἐνθουσιασμοῦ καὶ
ἀσκοῦν τὴν τέχνην τους, σὰν ἓνα εἶδος χει-
ρωνακτικοῦ ἐπαγγέλματος κυριαρχοῦν:

Ἡ ὠχρότης.

Ἡ ζηλοτυπία.

Τὰ μίσση.

Οἱ μικρότητές τους.

Ἡ Γαλλία!

Χώρα τῆς δόξης καὶ τοῦ Ἔρωτος.

Ἐὰν κάποια μέρα θὰ ἔσθην ἀπὸ τὸ ἔδα-
φος σου ὁ ἐνθουσιασμός, ἐὰν κάποτε θὰ ἐκα-
νόνιζε τὰ πάντα ὁ ψυχρὸς ὑπολογισμός, δι-
ρωτώμαι:

Σὲ τί θὰ ἐχρησίμευε ἄραγε ὁ καθάριος
οὐρανός σου;

Σὲ τί θὰ ἐχρησίμευαν τὰ σπινθηροδόλα
πνεύματά σου;

Λογοτεχνικὲς δὲ διατυπώσεις ἐστερημέ-
νες στοχασμοῦ καὶ ὄνειροπόλου μυστικισμοῦ
καὶ καθωδηγημένες μονάχα ἀπὸ τὸ λογικὸν
καὶ ὄχι ἀπὸ τὸν ἐνθουσιασμόν, θὰ τοῦ ἐξη-
σφάλιζαν:

Ἡ Γαλλία Μου!

Ἰσως τὴν πνευματικὴν ἡγεμονίαν εἰς τὸν
κόσμον, ἀλλὰ δὲν θὰ ἄφηνες ὀπίσω σου παρὰ
τὰ ἴχνη τῶν βουῶν τῆς ἄμμου πού συναντᾷ
τις εἰς τὴν ἔρημον Σαχάραν, βουῶν δηλαδὴ
ἄμμου πού εἶναι τρομερὰ σὰν τὰ κύματα καὶ
αἰχμηρὰ σὰν τὴν ἔρημον.

Πάντως:

Ὁ ἐνθουσιασμός εἶναι τὸ θυμιάμα καὶ τὸ
μύρον πού ἀνέβαινε ἀπὸ τὴν Γῆν πρὸς τὸν
Οὐρανόν».

MME DE STAEL

Καὶ ἡ ταπεινότης μας προσυπογράφει τίς
ὡς ἄνω ἀπόψεις τῆς Μητέρας Αὐτῆς τοῦ
Γαλλικοῦ Ρωμαντισμοῦ.

Τῆς φίλης τοῦ GOETHE καὶ τοῦ
SCHILLER, τῆς ὑπερόχου δηλαδὴ αὐτῆς
γυναικείας μορφῆς τῶν Γαλλικῶν Γραμμά-
των γιὰ τὴν ὁποίαν αἱ ἐκδηλώσεις πού ἐγι-
ναν στὸ Παρίσι πρὸς τιμὴν τῆς, ἐπ' εὐκαι-
ρίᾳ συμπληρώσεως τῆς δευτέρας ἐκατοντα-
ετίας ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τῆς γεννήσεώς τῆς,
αἱ τιμητικαὶ δηλαδὴ τονίζουσαν ἐκδηλώσεις
πού ἔλαβον χώραν, συνετέλεσαν ὥστε νὰ κα-
ταλάβῃ καὶ αὐτὴ τὴν προσήκουσαν θέσιν εἰς
τὸ Πάνθεον τῶν Γαλλικῶν Γραμμάτων, δί-
πλα σ' ἓνα CHATEAUBRIAND καὶ σὲ
ἓνα BALZAC.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ ΣΟΥΡΛΑΣ

Παιδαγωγός

ΔΙΑΔΩΣΑΤΕ ΤΙΣ «ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΧΑΡΗ ΠΑΤΣΗ»
ΓΙΑ ΝΑ ΓΙΝΟΥΝ ΚΤΗΜΑ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗ-
ΝΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ . ΣΠΟΡΔΑΣΤΩΝ . ΟΙΚΟΓΕ-
ΝΕΙΑΡΧΩΝ — ΑΝΕΒΑΖΟΥΝ ΤΟ ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ
ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΟΥ ΛΛΟΥ ΜΑΣ.

ΕΙΔΙΚΗ ΑΓΩΓΗ ΓΙΑ ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΑ ΠΑΙΔΙΑ

Υπό ΧΑΡΑΛ. ΚΟΥΡΤΗ, μετεκπ. Δ)λου

Τὸ καθυστερημένο ἢ πιδ σωστὰ τὸ προβλη-
ματικὸ παιδί εἶναι μιὰ ὑπόθεσις ἀνθρωπιστι-
κῆ, χριστιανικῆ, παραγωγικῆ, ἐθνικῆ ἀν θέλε-
τε μὲ τὴν εὐρύτητα τοῦ ὅρου, πού θάπρεπε
ἀπὸ χρόνια νὰ εἶχε ἀπασχολήσει τοὺς ἀρμο-
δίους διότι ἔτσι θὰ εἶχε προστεθῇ κι' ἐκεῖνο
τὸ 3ο)ο στὸ δυναμικὸ ὕλικο τῆς χώρας μας
καὶ ὁπωσδήποτε οἱ συνέπειες θὰ ἦσαν ἀνεώ-
τερη οἰκονομικὴ ἐθνικὴ εὐεξία καὶ ἐθνικὴ τοπο-
θέτησις στὸ ὑψηλὸ πολιτ.σικὸ ἐπίπεδο τῶν
μεγάλων Δυτικῶν Δημοκρατιῶν. Βεβαίως τὸ
θέμα εἶναι τόσο εὐρύ, πού χρειάζεται συμμε-
τρεπτικὰ ἀρκέτων παραγόντων γιὰ νὰ ἀντιμετω-
πισθῇ σωστὰ καὶ τελεσφόρα. Χρειάζεται ἡ
πρωτοβουλία τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας πού
τώρα τόσο εὐστοχα ἔθεσε τίς βασικὲς ἀρχές.
Εἶναι ἀπαραίτητὴ ἡ συμπράξις τοῦ Ὑ-
πουργείου Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν, τοῦ ἑλλη-
νικοῦ κοινοῦ ἢ συμπράξεις καὶ προπαν-
τὸς ἡ κατανόησις τῶν γονέων αὐτῶν τῶν παι-
διῶν πολὺ πιδ πολὺ ἀπὸ τοὺς γονεῖς τῶν ἄλ-
λων παιδιῶν. Τὸ θέμα εἶναι πολὺ λεπτό. Εἶ-
ναι μιὰ συστηματικὴ προσπάθεια γιὰ τὴν ὡ-
λοκληρωμένη ψυχοπνευματικὴ ἀνάτασι καὶ ἀνά-
πτυξι τῶν κανονικῶν παιδιῶν ἢ ἀγωγή; Ἐδῶ
εἶναι μιὰ ἀνθρωποσωτήρια προσπάθεια. Εἶναι
κάτι σωστικὸ κι' ἐλπιδοφόρο. Κάτι πού θ' ἀ-
νοίξῃ τίς δόλοκληστες πόρτες τῆς ἀνθρωπίνης
ψυχῆς καὶ θὰ ρίξῃ ἀπὸ τίς χαραμάδες λίγο
φῶς, λίγο μὰ ἀρκετὸ νὰ ὁδηγήσῃ τὴν ἀνθρώ-
πιν ὑπαρξί στὸ δρόμο τῆς ζωῆς καὶ νὰ τὴν
σώσει ἀπὸ τὴν εἰσοδὸν τοῦ Καὶάδα. Δίδει τὴν
ἀγωγή στίς αἰσθήσεις. Καὶ κάνουν μ' αὐτὸν τὸν
τρόπον τὸ ἄτομο ἱκανὸ νὰ ἀντιληφθῇ κάτι ἀπὸ
τὸν πνευματικὸν κόσμον, νὰ συμμετάσχῃ εἰς
τὰς ἐκπολιτιστικὰς τῆς ζωῆς ἐκδηλώσεις, νὰ
γίνῃ ἄτομον ἐνεργόν, μέλος οἰκογενείας ἀπο-
δοτικόν, ἐθνικὴ μονὰς παραγωγικὴ, πανανθρώ-
πινον κύτταρον ζῶν. Εἶναι τὸ ἀποκλίνον παι-
δί θὰ ἐλέγαμεν ἓνα στοιχεῖον ὑποτονικὸν τοῦ
κανονικοῦ. Ἰσως νὰ μὴν δυνηθῇ ποτὲ νὰ φτά-
σῃ εἰς τὴν πνευματικὴν ἀτμοσφαῖραν, πού θὰ
φθάσουν τὰ κανονικά. Μὰ ὅπως δῆποτε θὰ
φθάσῃ στὰ ἐπίπεδα τῶν δεξιότητων πού μπο-
ροῦν νὰ φθάσουν τὰ ὁμαλά, ἴσως καὶ νὰ προ-
χωρήσῃ ἀκόμη πιδ πέρα διότι ἔχει τὴν εὐχέ-
ρειαν εἰς τὰς συνεχῶς ἐπαναλαμβανόμενας κι-
νήσεις. Δυνατὸν δηλαδὴ ἐργασίας, πού ἀπαι-
τοῦν μονότονους καὶ κατὰ τακτὴν σειρὰν ἐπα-
ναλαμβανόμενες κινήσεις, νὰ τὰς ἐπιτελοῦν μὲ
μεγαλύτεραν ἀκρίβειαν καὶ ἀποδοτικότητα ἀπὸ
κανονικὰ ἄτομα, τὰ ὁποῖα ὀλίγην δίδουν προ-
σοχὴν εἰς τὰς τοιαύτας κινήσεις. Συνεπῶς ἀν-
τλούμεν ἐν προκειμένῳ ἓνα μεγάλον παράδει-
γμα, ὅτι ἡ φύσις τὰ πάντα ἐπρόνοησεν καὶ
κάθε ὑπαρξίς τῆς ὑπάρχει διὰ νὰ ἐκτελῇ ἓναν

προορισμόν. Εἰς τὴν χώραν μας δὲ ἡ ὁποία
ὕστερὲι εἰς τὴν παραγωγικότητα ἐργῶν χειρο-
νακτικῶν καὶ ἡ ὁποία συγχρόνως ἔχει νὰ πα-
ρουσιάξῃ πάντοτε τὰς πλέον ἀπιθάνους σκέ-
ψεις καὶ τὰ ἀξιολογώτερα διανοήματα. Κατὰ
συνέπειαν ἡ συστηματικὴ ἐκμετάλλευσις τοῦ
πνευματικοῦ μας διανοησμοῦ καὶ τῆς ὕλικῆς
δυναμικῆς μας ὑπάρξεως συνδυασμένα θὰ δυ-
νηθοῦν νὰ παρουσιάσουν τὰ ἀξιολογώτερα ἐρ-
γα, τὴν ἀσυναγώνιστον ἐθνικὴν μας παραγω-
γικότητα καὶ ἡ καταστήσουν τὴν ἑλληνικὴν
μας κοινωνίαν ἀξιοζήλευτον, θαυμαστήν καὶ
ἱκανὴν ν' ἀνταποκριθῇ εἰς τὰ σθεναρὰ κελεύ-
σματα τῆς ἐθνικῆς μας ἐπιταγῆς.

Τὸ θέμα τῆς Εἰδικῆς Ἀγωγῆς ἀποτελοῦσε
μέχρι καὶ τῶν τελευταίων ἡμερῶν ἀπρόσιτον
ὑπόθεσιν διὰ τὴν ἑλληνικὴν πραγματικότητα.
Καὶ ἐνῶ ἦτο δυνατόν νὰ ὑπολογισθῇ μὲ τὴν
μεγαλύτεραν ἀκρίβειαν ἡ προσέγγισις τῆς Σε-
λήνης, δὲν ἡδυνάμεθα νὰ τείνωμεν χεῖραν βοή-
θείας εἰς τὰ δυστυχισμένα πλάσματα πού μᾶς
περιέβαλλον.

Εἰς τὰς προηγμένας χώρας ἡ ὑπόθεσις εἶ-
χεν ἀρκετὰ προσεχθῇ. Εἶχον ἰδρυθῇ εἰδικαὶ τά-
ξεις καὶ εἰδικὰ Σχολεῖα. Εἶχεν θεσπισθῇ ἴδιον
σύστημα ἐκπαιδεύσεως καὶ ἔφθανον μέχρι τῆς
πνευματικῆς παρακολούθησεως καὶ εἰς τὸν με-
τέπειτα βίον τῶν προβληματικῶν παιδιῶν. Εἰς
μερικὰς μάλιστα χώρας (ὡς Βέλγιον) εἶχον
ἰδρυθῇ δόλοκληρα χωριά ἀποτελούμενα ἐκ κα-
θυστερημένων ἀτόμων, εἰς τὰ ὁποῖα εἶχεν ἐκ-
μεταλλευσθῇ ἡ συστηματικὴ ἀποδοτικότης τῶν
ἀτόμων αὐτῶν. Εἰς τὴν χώραν μας παρὰ τὴν
εὐδωσί τῶν χριστιανικῶν ἰδεῶν, παρὰ τὴν
ἐπίδρασιν τῶν φιλοσοφικῶν ἰδεαλιστικῶν συ-
στημάτων δὲν εἶχεν εὐρὴ οὐδεμίαν κατανόησιν
ὁ θεσμός. Καὶ μόλις πρὸ 2 μηνῶν τὰ ἐπανα-
στατικὰ μέτρα τῆς Ἑθνικῆς Κυβερνήσεως κα-
τέρριψαν κι' ἐδῶ τὸ τεῖχος τῆς ἐντροπῆς καὶ
ἔθεσαν τὰς ὑγιεῖς βάσεις εἰς τὸν τομέα τῆς
Εἰδικῆς Ἀγωγῆς διὰ τῆς Εἰδικεῦσεως - Μετεκ-
παιδεύσεως 50 στελεχῶν εἰδικῶν παιδαγωγῶν.
Ὑπάρχουν ὡς γνωστὸν παιδιὰ ὕστεροῦντα τοῦ
κανονικοῦ δείκτου Νοημοσύνης 3ο)ο ἐπὶ τοῦ
συνολικοῦ πληθυσμοῦ, συμφῶνως τὰς στατι-
στικὰς τῶν ξένων χωρῶν. Τὸ ποσοστὸν αὐτῶν
διαίρεται εἰς τρεῖς κατηγορίας:

1) Τὰς ἰδιώτας (IDIOT), πού ἔχουν χρο-
νολογικὴν ἡλικίαν 10 ἐτῶν καὶ ἄνω καὶ Νοη-
τικὴν ἡλικίαν 4 ἐτῶν.

2) Τοὺς ἀκησίμους (IMBECIL) χρονολο-
γικῆς ἡλικίας 10—12 ἐτῶν καὶ Νοητικῆς ἡλι-
κίας 4—9 ἐτῶν, καὶ

3) Τοὺς Ἐκπαιδευσίμους (DEBILE) χρονο-

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΛΒΟΣ

Υπό ΧΡΙΣΤΟΥ ΜΗΛΙΤΣΗ

Ἐκατὸ χρόνια πέρασαν ἀπ' τὴ μέρα ποὺ ὁ Ἀνδρέας Κάλβος ἄφηνε τὴ ψυχὴ του στὰ ξένα. Πέθανε στὴν ἀφιλόξενη, καὶ τόσο ἀνεπιθύμητη γι' αὐτὸν ξενιτιά, ποὺ τὸν ἔσυρε ἡ μοῖρα του στὰ στερνὰ του χρόνια. Πέθανε μακριὰ ἀπ' τὴν πατρικὴ του γῆ. Μακριὰ ἀπὸ τὴν περικαλὴ, ἀνθοσπαρμένη καὶ μυθικὴ γῆ τῶν Φαιάκων ποὺ τὸν γέννησε, τὸν ἀνάθρεψε καὶ τὸν κράτησε στὴν στοργικὴ τῆς ἀγκαλιάς, δέκα περίπου χρόνια. Ἐφυγε πικραμένος ἀπ' τὴ ζωὴ. Ποτέ δὲν γέλασαν τὰ χεῖλη του μέσα στὴν πολυκύμαντη πορεία τῆς ζωῆς του. Πικραμένος κι' ἀγλύκαντος ἀπ' τὸ ξεχειλάριμα τῶν γονιῶν του, ὅταν ἀκόμη ἦταν τόσο μικρός, μόλις ἔξι χρόνια, ἀρπαγμένος ἀπὸ τὴν θερμότητα τῆς μάνας του ἀγκαλιά, ἀπαρηγόρητος γιατί ἡ ἀναγενομένη τότε Ἑλλάδα μας δὲν δέχθηκε τὴν πατριωτικὴ του προσφορά στ' Ἀνάπλι, μακριὰ ἀπὸ φίλους ποὺ τέτοιους δὲν γνώρισε ποτέ καὶ μάλλον κυνηγημένος ἀπ' τοὺς ἐχθρούς

λογικῆς ἡλικίας 15 καὶ ἄνω καὶ Νοητικῆς ἡλικίας 10—18.

Μέχρι τῶρα τὴν προσπάθειαν τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ φροντίδος τῶν παιδιῶν αὐτῶν εἶχεν ἀναλάβει κυρίως ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία. Τὰ ἱδρύματα «Στουπάθειον» Κέντρον Θεραπευτικῆς Παιδαγωγικῆς εἰς τὸ Χαλάνδρι Ἀττικῆς, «Θεοτόκος» Ἰδρυμα Προστασίας Ἀπροσαρμόστων Παίδων εἰς Ἀγίους Ἀναργύρους Ἀττικῆς, τὸ «Δημόσιον Παιδαγωγικὸν Νευροψυχιατρικὸν Νοσοκομεῖον εἰς Νταοῦ Πεντέλης» Ἀττικῆς, τὸ Ψυχολογικὸν Κέντρον Βορείου Ἑλλάδος εἰς Ρεντζίκι Θεσσαλονίκης, τὸ «Μιχαλῆνειον» Κέντρον τοῦ ΠΙΚΠΑ Πειραιῶς καὶ τὸ «Πρότυπον Εἰδικὸν Σχολεῖον Ἀθηνῶν» καὶ μερικὰ ἄλλα. Τώρα καταβάλλονται προσπάθειες ἀναδιοργανώσεως ὧν αὐτῶν τῶν ἐσκορπισμένων προσπαθειῶν καὶ συστηματοποιήσεως τῆς Εἰδικῆς Ἀγωγῆς, διὰ τῆς λειτουργίας τμήματος Μετεκπαιδεύσεως στελεχῶν εἰς τὰ κάτω μαθήματα «Διδακτικὴ Νοητικῆς ὑστερούντων παίδων», «Μέθοδοι διαγνώσεως καθυστερημένων παιδων», «Ἐξειδικτικὴ ψυχολογία», «Θεραπευτικὴ Παιδαγωγικὴ», «Ἀγωγή τοῦ λόγου», «Γενικὴ ψυχολογία», «Ψυχοφυσιολογία», «Ψυχοπαθολογία». κ.ἄ.

Ἐς ἀναμετρήσωμεν κάπως τὰ τεράστια ὀφελή τὰ ὁποῖα προμηθεύει διὰ τὴν χώραν μας ὁ θεσμὸς αὐτός.

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΚΟΥΡΤΗΣ

του, ξένος αὐτὸς στὰ ξένα, βρήκε στὸ θάνατο τὸ λυτρωμὸ, καὶ ἦταν αὐτὸ τὸ μόνο πρᾶγμα ποὺ δὲν πόθησε, καὶ θὰ νομίζη κανεὶς πῶς τοῦχει προμαντέψει:

Ἄς μὴ μοῦ δώσει ἡ μοῖρα μου εἰς ξένην γῆν τὸν Τάφον.

Ἀλλὰ ἡ μοῖρα, σκληρὴ, στεγνὴ καὶ ἀδυσώπητη δὲν τὸν ἄκουσε, καὶ τὸν γκρέμισε στὴν ξενιτιά. Μύστις ὁ Κάλβος, λάτρης καὶ ἱεργὸς τῆς Θεῆας τέχνης ποὺ λέγεται ποίησι, ἂν καὶ πρόσφερε ἀρκετὸ λιθάνι στὸ θωμό της, κανεὶς καὶ γιὰ καιρὸ δὲν τοῦ τὸ ἀναγνώρισε αὐτό. Ἐμεινε ἔτσι ξένος κι' ἐδῶ. Ὡ! τί πικρὴ εἰρωνία. Μακριὰ ἀπ' τὰ ὅρια τῆς τέχνης τοῦ φτερωτοῦ Πήγασου, ξέμακρὰ ἀπὸ τὴν τεχνικὴ τοῦ λόγου, παραγνωρισμένος, παραγκωνισμένος καὶ ἀνυπολόγιστος. Εὐτυχῶς ποὺ βρέθηκε ἓνας Παλαμᾶς νὰ τὸν σύρει ἀπ' τὴν ἀφάνεια. Ὅλα αὐτὰ εἶχαν κάποια δυσμενὴ ἐπίδρασι στὸν χαρακτήρα καὶ στὴ ζωὴ τοῦ ποιητῆ. Νὰ γιὰ τὸ ὅλα τὰ ἔρκα του, ἀκόμη καὶ στὶς πατριωτικὰς του ὠδές, εἶναι διάχυτη ἡ ἀπαισιοδοξία καὶ ὁ πεσιμισμός. Εἶναι πολλοὶ ἀκεῖνοι ποὺ ἀσχολήθηκαν μὲ τὸν Κάλβο καὶ τὴν τέχνην του, ἀλλὰ κανεὶς δὲν συμφωνεῖ. Δὲν ὑπάρχει ποιητῆς, κριτικός, ἐρευνητῆς ἢ λογοτέχνης ποὺ νὰ μὴν ἀσχολήθηκε μὲ αὐτόν. Ἐχουν γραφῆ πάνω ἀπὸ τριακόσιες μελέτες μέχρι σήμερα γύρω ἀπὸ τὸ καλβικὸ πρόβλημα, ὅπως τὸ χαρακτηρίζουν, ἀλλὰ καμμία, μὰ τὴν ἀλήθειαν δὲν συμφωνεῖ μὲ τὴν ἄλλη. Καὶ εἶναι ἀληθινὰ, πρόβλημα, πολὺπτυχο καὶ δισειπλυτὸ τὸ καλβικόν, γιὰ τὴν βιογραφικὰ ἀκόμη, δὲν ξέρομε καλὰ καὶ σήμερα τὸν ποιητῆ. Ὅτι γνωρίζουμε γι' αὐτὸν εἶναι παρμένο ἀπὸ πηγὰς ἑμμεσες, ἀνεπαρκεῖς, καὶ πολλὰς φορὲς κακώστες καὶ ἀνακριβεῖς. Ἡ βιογραφία του παρουσιάζει πολλὰ χάσματα, καὶ γεννᾷ πολλὰς καὶ μεγάλας ἀπορίες. Οἱ βιογράφοι του δὲν συμφωνοῦν σχεδὸν σὲ τίποτε. Μοιράζονται σὲ δύο ομάδες, καὶ κάθε ομάδα τὸν κρίνει ἀπ' τὴν δική της σκοπιά. Οἱ περισσότεροι ἀπ' αὐτοὺς, καὶ τέτοιοι εἶναι οἱ φωσκολιστὲς, ἐμφοροῦμενοι ἀπὸ μιὰ ἐκνευριστικὴ, κακὴ προκατάληψιν γιὰ τὸν Κάλβο, μεταχειρίζονται κάθε μέσο, ἀπογυμνῶνουν τὸ ἔργο του ἀπὸ κάθε καλὸ καὶ χρήσιμο στοιχεῖο φυσιολογικόν, πνευματικόν, πατριδολατρικόν καὶ τὸν παρουσιάζουν στὸ κοινὸν σὰ μαθημένο Ἀττῆλιότικο λουλούδι. Μειῶνουν τὴν ἀξία του ἔτσι, ποιητικὰ καὶ ποιοτικὰ. Τί ἄρματα καὶ τί ὁμορφιά ὅμως, μπορεῖ νὰ βρεῖ κανεὶς σ' ἓνα λουλούδι ξέφυλλο καὶ μαραμένο;

Μερικοὶ ἀπ' τοὺς ἐπικριτὰς του πιάνονται ἀπ' τὴ γλώσσα ποὺ μεταχειρίζεται στὸ λόγο του, μιὰ γλώσσα ἰδιόρρυθμη, καθαρεύουσα, Κραϊκὴ, ἐπηρεασμένη ἀπ' τὴν Ἰταλικὴ διάλεκτο, νὰ τὸν κατηγορήσουν. Εἶναι οἱ καθαρευουσιᾶνοι, οἱ κέρβεροι καὶ λάτρες τῆς γλώσσας τῶν Ἀρχαίων προγόνων μας. Εἶναι αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ποὺ προσπαθῶντας νὰ πνίξουν τὸ πρῶτο ἀνάσασμά της, τὴ δημοτικὴ, δὲν διστάζουν νὰ ψεγάδισουν, καὶ αὐτὸν ἀκόμη, τὸν μεγάλο ὕμνωδὸ τῆς λευτεριάς μας, τὸν ἐμπνευστὴ καὶ δημιουργὸ τοῦ Ἐθνικοῦ μας ὕμνου, τὸ Σολωμό.

Ὁ Κάλβος καὶ ὁ Σολωμός, ὡδοποιοὶ (μεγάλοι κι' οἱ δύο παραμέλησαν τῆς γλώσσας (μας τὰ κάλλη. Ἰδέαι ὅμως ἔξοχαι, πτωχὰ ἐνδεδου (μέναι δὲν εἶναι δι' αἰώνιον ζῶν προσορισμένοι).

Αὐτὰ λέγει ὁ Σούτσος, γιὰ νὰ πάρωμεν μόνον αὐτόν. Πόσο ὅμως ἔπεσε ἔξω στὶς προβλέψεις του! Πέρασαν τόσα λίγα χρόνια ἀπὸ τότε, καὶ ὅμως τὰ ἔργα καὶ τοῦ Ἀνδρέα Κάλβου καὶ τοῦ Σολωμοῦ, ὅχι μόνον ἔχουν ἐπιβληθεῖ εἰς τὸν Ἑλλαδικὸν χρόνον, ἀλλὰ ἔχουν ἐξεκτινῶσαι γύρω καὶ ἔξω ἀπὸ αὐτόν.

Ἀπ' τ' ἄλλο μέρος δρῖσκονται οἱ Καλβινισταί. Αὐτοὶ πάλι τὸν ἐξιδανικεύουν, τὸν θεοποιοῦν, τὸν κάνουν Ἀγιο. Τὸν θέλουν ἀναντικατάστατον στὸ λόγο, στὸ ρυθμό, στὸ συναίσθημα, στὴν ιδέα καὶ στὴν ποίησι. Ἀλλὰ ὅμως ὁ Κάλβος δὲν εἶναι οὔτε τέτοιος, καὶ γιὰ νὰ τὸν νοιώσουμε πῶς καλὰ πρέπει νὰ ἀσχοληθῶμε πρῶτα μὲ τὴν ζωὴ του, μὲ τὴν βιογραφία του.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ: Ὁ Ἀνδρέας Κάλβος γεννήθηκε στὴν Ζάκυνθο στὰ 1792, σὲ μιὰ πολυκύμαντη καὶ πολυτάραχη ἐποχῇ, ποὺ ἔνα καμῖνι φλογερὸ ἔκαιγε ὁλόκληρην τὴν Εὐρώπην. Ἡ Γαλλικὴ ἐπανάστασις ποὺ εἶχε προηγηθῇ, εἶχε ἀφήσει νωπὰ τὰ ἴχνη της, μ' ὅλα τὰ ἐπακόλουθα καὶ τὶς συνέπειές της, σ' ὁλόκληρο σχεδὸν τὸν Εὐρωπαϊκὸν χρόνον. Ἐνα χάσμα ἀγεφύρωτο εἶχε ἀνοιχθῇ ἀνάμεσα στοὺς ἀφεντάδες καὶ στοὺς ποπολάρους. Οἱ γονεῖς του κατάγονταν ἀπὸ διαφορετικὰς κοινωνικὰς τάξεις. Ὁ πατέρας του, Ἰωάννης Κάλβος, μαυριτανὸς στὴν καταγωγή, ἦταν μισθοφόρος τοῦ Βενετσιάνικου στρατοῦ, αὐταρχικὸς στοὺς τρόπους, βάνουρος καὶ ἀγράμματος.

Ἡ μητέρα του Ἀντριανὴ Ρουκάνη, ἦταν μιὰ μορφωμένη ἀρχοντοπούλα, εὐαίσθητη, λεπτὴ, εὐγενικὴ καὶ υπερήφανη. Τοὺς χώριζε ἔτσι, ὅχι μόνον ἡ καταγωγὴ τους, ἀλλὰ καὶ ὁ διαφορετικὸς χαρακτήρας των, καὶ οἱ τρόποι καὶ οἱ ἀντιλήψεις γιὰ τὴν ζωὴ καὶ ἡ μόρφωσι γενικὰ. Μέσα σὲ τέτοιες ζωντανὲς ἀντιθέσεις, δὲν ἦταν δυνατό νὰ ὑπάρξῃ ἁρμονικὴ συζυγικὴ συμβίωσις. Γρήγορα ἔφθασε τὸ μοιραῖον. Χώρισαν καὶ ὁ μικρὸς Ἀνδρέας

μὲ ἔκτυπα τὰ σημάδια, ποὺ τοῦ ἄφησε στὴν τρυφερὴ του ψυχὴ ὁ χωρισμὸς αὐτός, πῆγε μὲ τὴν μητέρα του καὶ ἔζησε στὰ πατρῶα τῆς κτήματα κοντὰ στὶς ἐξοχὰς τῆς Ζακύνθου, Ροῖδο, Ἀκροτήρι καὶ Ἀγία Ἄννα.

Ἐδῶ ἦρθε σὲ ἄμεση ἐπαφὴ μὲ τὴ φύσιν καὶ ξέχασε τὸν πόνο του. Βρῆκε τὴ ξεγνοιασιά καὶ τὴ χαρὰ. Μίλησε μὲ τὸ κύμα. Φαύμασε τὰ δαντελλωτὰ ἀκρογιάλια τοῦ νησιοῦ. Μάζεψε λαίμαργα φῶς καὶ ὁμορφιά ἀπ' τὸ πανέμορφο Ζακυνθινὸ τοπίο, καὶ ἀπὸ δὺ δανείστηκε τὸ φυσιολατρικὸ στοιχεῖο, μὲ τὸ ὁποῖο δεσπότισε ἀργότερα τὰ περισσώτερὰ ἀπὸ τὰ δημιουργήματά του.

ΣΤΗΝ ΞΕΝΗΤΕΙΑ: Σὲ ἡλικία δέκα ἐτῶν τὸν βρίσκουμε στὴν Φλωρεντία. Ὁ πατέρας του, σὰν ἀρπαχτικὸ γενράκι, τὸν ξεκολλᾷ ἀπὸ τὴν ἀγκαλιὰ τῆς μάνας του, γιὰ νὰ ἐκδικηθῇ καὶ τὸν φέρνει μαζί μὲ τὸν μικρότερο ἀδελφὸ του στὸ Λιόβorno. Πεθαίνει ὁ πατέρας του ὕστερα ἀπὸ λίγο, καὶ ὁ μικρὸς Ἀνδρέας ὀρφανεμένος πλέον, πάλαιψε σκληρὰ, γιὰ νὰ κερδίσῃ τὴ ζωὴ καὶ τὴ μόρφωσί του, καὶ βγῇ κε νικητῆς. Στὰ εἴκοσι χρόνια του, ἄγνωστο ποῦ, καὶ πῶς, ἔσπουδασε, κάνει τὸ δασκαλο στὸ μικρὸ Στέφανο Βούλτσο. Ἐδῶ γνωρίζεται μὲ τὸν συμπατριώτη του Φώσκο-λο, θερμὸ φίλο καὶ προστάτη του. Αὐτὸς τοῦ ἐνέπνευσε τὴν ἀγάπην γιὰ τὸν ἀρχαῖο πολιτισμὸ καὶ τὴν Πατρίδα. Τὸν διδάσκει τὴν γλώσσα τοῦ Ὁμήρου καὶ τοῦ Θεοκρίτου, καὶ τὸν μπάζει ἔντεχνα στὸ ρεῦμα τοῦ νεοκλασσικισμοῦ. Στὰ 1816 ἀναγκάζεται νὰ ταξιδέψῃ στὴν Ἀγγλία. Τὸ ταξίδι του ὅμως αὐτὸ τὸν φέρνει σ' ἓνα καινούργιο πνευματικὸ κλίμα ξένο πρὸς τὸν νεοκλασσικισμό. Τὰ προρωμαντικὰ ρεύματα τοῦ Γιοῦγκ καὶ τοῦ Ὁσσιάν, ποὺ κυριαρχοῦν τὴν ἐποχὴν αὐτὴ στὴν Ἀλβιῶνα, τὸν παρὰσύρουν. Τὰ φυσιο-λατρικὰ του διώματα ποὺ βρίσκονται θαμμένα βαθειὰ στὸ ὑποσυνείδητό του, βγαίνουν τώρα στὴν ἐπιφάνεια. Σπάζει κάθε πνευματικὸ δεσμὸ μὲ τὰ περασμένα, ἀπαρνιέται πᾶν ὅτι εἶναι κλασσικὸ καὶ δίνεται ἐλεύθερα πᾶ καὶ ὁλόψυχα στὴ Ρωμαντικὴ τέχνη.

Ἐρχεται τώρα στὸ Παρίσι ὅπου δημο-σισογραφεῖ. Ἐδῶ μαθαίνει καὶ τὴν ἔκρηξι τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασης. Τὸ ρεῦμα τοῦ φι-λελληνισμοῦ ἐξακτινώνεται, ἀκτινοβολεῖ, καὶ διασκορπίζεται στὸν Εὐρωπαϊκὸν χρόνον. Ἡ ἀρρωστημένη ἀπ' τὸν πόνο τῆς ξενιτειᾶς ψυχὴ του, δέχεται μὲ λαχτὰ τὸ χαρμόσυ-νο μήνυμα. Ἀναβαρρεῖ, γιγαντώνεται, ἐν-θυμεῖται τὴν καταγωγὴν του, ἀναγνωρίζει τὸ χρέος του. Ἡ ἀσίγαστη λαχτὰρα ποὺ νοιώ-θει μέσα του γιὰ τὴν Πατρίδα, τὸν φέρνει στὴν Ἑλλάδα.

Τρέχει στ' Ἀνάπλι καὶ δίνει τὸν ἑαυτὸν του προσφορά. Δὲν ξέρω ὅμως γιατί ἡ προ-σφορά του αὐτὴ δὲν ἔγινε δεκτὴ, καὶ ἔτσι ἀναζητᾷ ἄλλο δρόμο νὰ βοηθήσῃ ὅσο μπο-ρεῖ τὴ σκλαδωμένην του Πατρίδα. Θυμᾶται τὴν καταστροφὴν στὸ Δραγατσάνι. Τὰ πατρι-ωτικὰ του συναισθήματα ἀναβλύζουν μέσα

του, φουντώνουν και ξεχειλίζουν. Δημιουργεί την περίφημη «ώδη εις τὸν Ἱερὸν Λόχον».

Ἄς μὴ βρέξη ποτὲ τὸ σύννεφο· καὶ
(ὁ ἄνεμος
σκληρὸς ὥς μὴ σκορπίσῃ τὸ χῶμα τὸ
μακάριον
ποῦ σὰς σκεπάζει κλπ.

Ἀποθανατίζει ἔτσι μερικὲς ἀπ' τὶς ἡρωϊκὲς μορφὲς τοῦ 21. Νοιώθει τὸν ἑαυτὸ του ὥριμο πιὰ νὰ γίνῃ ἕνας νέος Πίνδαρος. Ξαναζοῦν στὸ μυαλό του οἱ ἀρχαῖες μορφὲς τοῦ Θεμιστοκλῆ καὶ τοῦ Λεωνίδα. Αὐτὲς νεκρανασταίνει καὶ ζωντανεῖ στίς νέες μορφὲς τοῦ Κολοκοτρώνη καὶ τοῦ Κανάρη. Ἔτσι ἀναγκάζεται ἀπὸ τὰ πράγματα ν' ἀγκαλιάσῃ πάλι τὸ νεοκλασικισμό. Τέτοιο χῶμα δίνει στίς ὥδές του. Ὅμως δὲν ἀπαξενώνει ὁλότελα τὸ ρωμαντικὸ στοιχεῖο, ποῦ κυριαρχεῖ ὄχι μονάχα στὸ φυσιολατρισμό, ἀλλὰ καὶ στὸ περιεχόμενο, καὶ γενικὰ σὲ ὅλη τὴν ἀτμόσφαιρα τῆς Καλθικῆς τέχνης. Μιὰ ἀγλύκαντη ψυχὴ σὰν τοῦ ποιητῆ, δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ διαποτίσῃ καὶ ἐπισκιαίνει ὅλα τὰ δημιουργήματά της μὲ συναισθήματα πικραμένα, λυπηρά. Μιὰ πένθιμη χορὰ σκεπάζει ὅλα τὰ ἔργα του, ἀκόμα καὶ κείνα ποῦ διαλέγει

ἀπὸ τὴν Ἐπανάσταση τοῦ 21. Τοῦτο γίνεται ὀλοφάνερο ἂν τὸν συγκρίνουμε μὲ τὸν Σολωμό. Στὸ Σωλομικὸ ὕμνο τῆς Ἑλευθερίας θρῖσκει κανεῖς φῶς, δύναμι, θάρρος καὶ αἰσιοδοξία. Στὴν ὥδῃ τῆς Ἑλευθερίας τοῦ Κάλβου ἐπικρατεῖ σκιά, λύπη, ἄγχος καὶ ἀπαισιοδοξία.

Ὁ Σολωμὸς τραγούδησε τὴν Ἀναστημένη Ἑλλάδα, γι' αὐτὸ καὶ τὰ τραγούδια του ἔχουν τόνο ἀναστάσιμο. Ὁ Ἀνδρέας Κάλβος τραγουδᾷ μὲ πόνο καὶ μὲ θλίψι πλέκοντας τὰ ἐγκώμια στὴν Ἑλλάδα ποῦ σταυρώθηκε, ποῦ κινδύνεψε νὰ πεθάνῃ καὶ ποῦ σώθηκε τελικὰ χάρις στὸν ἀσίγαστο πόθο γιὰ τὴν λευτερίᾳ ποῦκαίγε τὴν ἀδούλωτη ψυχὴ τοῦ Ραγιά, τὴν ἀκατάβλητη καὶ ἀνυπότακτη δύναμι καὶ ζωτικότητα τῆς Ἑλληνικῆς Φυλῆς καὶ τοῦ Χριστοῦ τὴν Θεῖαν Χάριν.

Νὰ λοιπόν, γιατί ὁ Κάλβος, ἂν δὲν ὑπῆρξε πολὺ καλὸς τεχνίτης στὸ στίχο, ὑπῆρξε ἕνας ὑπέροχος ποιητὴς στὴ σύλληψι, στὴν ιδέα, στὸ περιεχόμενο γιατί ἤγγισε τὸ βάθος, καὶ ἔχομε ὑποχρέωση σὰν Ἕλληνες νὰ τὸν κλείσωμε στὴν καρδιά μας γιὰ νὰ ζεστάνωμεν ὅσο μπορούμε τὴν ψυχὴ του, ἀφοῦ τὸ σῶμα του ἔχει σκεπασθῇ τὸ ἀφιλόξενο, βαρὺ καὶ κρῦο χῶμα τῆς ξενιτιάς.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΗΛΙΤΣΗΣ

ΔΩΣΤΕ ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΣΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΕΘΝΙΚΟ ΠΡΟΣΚΛΗΤΗΡΙΟ

● Ἀπὸ τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1966 ἄρχισε νὰ κυκλοφορῇ σὲ ἑβδομαδιαία τεύχη διὰ τοῦ Πρακτορείου Ἀθηναϊκοῦ Τύπου τὸ περίφημο ἔργο «ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ» — ΧΑΡΗ ΠΑΤΣΗ (Ν.Ε.Ε.Π.).

● 10.000 Ἕλληνες καὶ ξένοι παιδαγωγοί, ἐπιστήμονες, λογοτέχνες, συγγραφεῖς κι ἀνάμεσά τους διακεκριμένοι Ἀκαδημαϊκοί, Καθηγητὲς Πανεπιστημίων, Πολυτεχνείων καὶ Ἀνωτάτων Σχολῶν, συνεργάζονται στὴ μνημειώδη ἔκδοση τῆς Ν.Ε.Ε.Π.

● Ὀλόκληρη ἡ πνευματικὴ ἡγεσία τῆς χώρας μας σὲ μιὰ πανεθνικὴ σταυροφορία ἐκλαϊκεύει καὶ προσφέρει μέσα ἀπὸ τὶς 20.000 σελίδες τῶν 24 τόμων τῆς Ν.Ε.Ε.Π. τὸν ἀπέραντο θησαυρὸ τῶν γνώσεων καὶ τῆς σοφίας 5.000 χρόνων πολιτισμοῦ γιὰ τὴν ἄνοδο τοῦ πνευματικοῦ ἐπιπέδου τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ.

● Ἀπὸ τὸ μεγάλο αὐτὸ ἐθνικὸ προσκλητήριον δὲν πρέπει νὰ ἀπουσιάζουν οἱ ἐκπαιδευτικοὶ λειτουργοί.

● Συστήσατε σὲ ὅλους τοὺς δυναμένους νὰ ἀποκτήσουν τὸ μέγα αὐτὸ ἐθνικὸ ἔργον. Ἀπὸ καμμιά Σχολικὴ, Κοινοτικὴ, Ἰδιωτικὴ βιβλιοθήκη δὲν πρέπει νὰ λείπη ἡ Ν.Ε.Ε.Π. Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ καμμιά ἀτομικὴ βιβλιοθήκη τῶν δασκάλων, καθηγητῶν, εὐπόρων γονέων δὲν πρέπει νὰ λείπη τὸ μνημειώδες αὐτὸ 24τομο ἔργον ποῦ γεφυρώνει τὸν 20ὸ μὲ τὸν 21ον αἰῶνα. Ἐνα ἔργο νεώτατο, ἐπιστημονικὸ, ἀντικειμενικὸ, ἐθνικὸ.

ΜΙΑ ΠΑΡΑΞΕΝΗ ΘΕΩΡΙΑ

ΤΟ ΜΗΤΡΙΚΟ ΕΝΣΤΙΚΤΟ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΕΜΦΥΤΟ;

ὑπὸ ANN OAKLEY

Ἡ κοινωνία εἶναι θεμελιωμένη πάνω στὴν ἔννοια ὅτι ἡ φροντίδα τῆς μητέρας εἶναι καὶ ἀναγκαῖα καὶ ἐπιθυμητή. Οἱ ψυχολόγοι ὑποστηρίζουν ὅτι ἡ μητρικὴ ἀγάπη εἶναι οὐσιώδης γιὰ ν' ἀναπτύχῃ φυσιολογικὰ τὸ παιδί καὶ νὰ διαμορφώσῃ, στὴν ἐνηλικίωση, μιὰ ἰσορροπημένη προσωπικότητα. Ἡ συμβουλὴ αὐτὴ, ποῦ ἐπέδρασε τόσο ὅσο καμμιά ἄλλη, βασίζεται σὲ δύο παραδεδομένες ἀντιλήψεις: πρῶτον, ὅτι τὸ παιδί ποῦ στερεῖται τῆς εἰδικῆς τροφῆς τῆς μητρικῆς ἀγάπης δὲν θ' ἀναπτύξῃ πλήρη συγκινησιακὰ ἀντανακλαστικά (καί, σὲ ὀρισμένες περιπτώσεις δὲν θὰ ἐπιζήσῃ). δεύτερον, σ' ὅτι οἱ γυναῖκες ἔχουν ἀνάγκη ἱκανοποιητικῆς συγκινησιακῆς ἀλληλεπιδράσεως μὲ τὰ παιδιά τους, διότι ἡ ἐπιθυμία νὰ φέρουν παιδιά στὸν κόσμο καὶ νὰ τὰ μεγαλώσουν ἀποτελεῖ τὴν ἐκδήλωσιν ἑνὸς θαθεῖα ριζωμένου καὶ βιολογικῶς ἀναφορέου μητρικοῦ «ἐνστίκτου».

Γενικὰ, πιστεύεται ὅτι ἡ θέσις τῆς γυναίκας εἶναι κοντὰ στὰ παιδιά της, γιατί ἀπὸ τὴν φύσιν τους οἱ γυναῖκες εἶναι καμωμένες ἔτσι ὥστε νὰ ἀνατρέφουν τὰ παιδιά καλύτερα. Ὁ ἄνδρας ποῦ ἀνταλάσσει τὸν ρόλο του μ' ἐκεῖνον τῆς γυναίκας θεωρεῖται κατὰ λιγώτερο ἀπὸ ἄνδρα — ἡ «ἀρσενικότητά» του, κατὰ συνεκδοχὴ, προσβάλλεται. Ἡ γυναίκα ποῦ ἔχει τὸ ἴδιο δεθὴ μὲ τὴν ἐργασία της ὅσο καὶ μὲ τὰ παιδιά της θεωρεῖται, ἐπίσης, σὰν κατὰ τὸ περίεργο. Γενικὴ εἶναι ἡ πεποίθησις, ὅτι ἡ μητέρα πρέπει νὰ βάζῃ σὲ πρώτη μοῖρα τὰ παιδιά της καὶ σὲ δεύτερη τὴν ἐργασία της, ἐνῶ μὲ τὸν ἄνδρα ἐπικρατεῖ ἡ γνώμη ὅτι πρέπει νὰ συμβαίνει τὸ ἀντίθετο.

Στὸ θέμα τῶν ἀμοιβῶν οἱ ἀντιλήψεις δὲν παραλλάσσουν. Ἡ μισθολογικὴ διάρθρωσις, καὶ τὸ σύστημα φορολογήσεως πλήττουν τὶς γυναῖκες σὰν ἀνεξάρτητα ἄτομα καὶ εὐνοοῦν τὴν πρόσθετή τους στὶς ἀσχολίες μὲ τὰ μητρικὰ καὶ οἰκιακὰ καθήκοντα. Οἱ γυναῖκες ποῦ ἐργάζονται ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι καὶ οἱ ἄνδρες ποῦ φροντίζουν τὰ παιδιά ὅσο λείπουν οἱ γυναῖκες τους πράττουν τοῦτο παρὰ τὰ οἰκονομικὰ κίνητρα πρὸς τὸ ἀντίστροφο τὰ ὁποῖα προσφέρει ἡ κοινωνία.

Ἄν καὶ ὑποστηρίζουμε ἀκόμη ὅτι οἱ ἄνδρες κι' οἱ γυναῖκες πρέπει νὰ συμβάλλουν διαφορετικὰ στὴν ἀνατροφή τῶν παιδιῶν τους, ἐκδηλώνοντας διαφορετικὰ ἐξωτερικὰ γνωρίσματα χαρακτῆρος, τοῦτο ἔρχεται σὲ ἀντίθεση μὲ τὶς γνώσεις ποῦ ἔχουμε ἀποκτήσει γύρω ἀπὸ τὴν ἐπιστημονικὴ βάση

τῶν διαφορῶν μεταξύ τῶν δύο φύλων. Οἱ πολιτιστικὲς μας προκαταλήψεις ἐπιβάλλονται στίς ἐπιστημονικὲς διαπιστώσεις.

Τώρα γνωρίζουμε π.χ., ὅτι ἡ ἀρσενικότητα κι' ἡ θηλυκότητα, σύμφωνα μὲ τὸν προσδιορισμὸ ποῦ τοὺς δίνουμε, δὲν εἶναι ἀπλῶς τὰ ἀντίθετα ἄκρα μιᾶς μόνο διαστάσεως, ἀλλ' ὅτι ἀντιπροσωπεύουν ὁμάδες χαλαρὰ ὀργανωμένων ἰδιοτήτων.

Ἡ ἀνθρωπολογία μᾶς διδάσκει, ὅτι ὄχι μόνο οἱ ὁρίσμοι τῆς ἀρσενικότητος καὶ τῆς θηλυκότητος ποικίλλουν μεταξύ πολιτισμῶν, ἀλλ' ὅτι παρατηροῦνται ἀκραῖες ἀντιθέσεις μετοξὺ τῶν ὁρίσμων ποῦ δίνονται. Σὲ μιὰ κοινωνία στὰ νοτιοδυτικὰ τοῦ Εἰρηνικοῦ, λόγου χάριν, οἱ ἄνδρες εἶναι ἐκεῖνοι ποῦ ἐπιδίδονται στὴν καλλιέργεια τῆς φυσικῆς τους ὁμορφιάς καὶ ὄχι οἱ γυναῖκες.

Μόνον οἱ ἄνδρες στολίζουν τὰ μαλλιά τους μὲ ἄνθη κι' ἀρωματίζουν τὸ σῶμα τους μὲ φύλλα. Οἱ ἐλκυστικοὶ νέοι, ὅταν μακιγιαρισθοῦν κομπᾷ καὶ ντυθοῦν γιὰ νὰ πᾶνε σ' ἕναν χορὸ, γίνονται τόσο ἀκατανίκητοι γιὰ τὶς γυναῖκες, ὥστε νὰ τοὺς εἶναι ἀδύνατον νὰ παραμείνουν μόνοι ἀπὸ τὸν φόβο μὴ τυχὸν τοὺς ξελογιάσῃ καμμιά γυναίκα. Στὶς νήσους Μαρκίζες, ὅπου ἔχει θεσπισθῇ ἡ πολυανδρία, τὰ μητρικὰ καὶ οἰκιακὰ καθήκοντα ἐκτελοῦνται ἀπὸ τοὺς δευτερεύοντας συζύγους τῶν γυναικῶν.

Ἐπειδὴ θεωροῦμε τὴν ἀρσενικότητα καὶ τὴν θηλυκότητα σὰν ἐκ διαμέτρου ἀντίθετες ιδιότητες, ἀνεχόμεστε μόνον δύο κοινωνικο-σεξουαλικὸς ρόλους στὴν κοινωνία μας, ἐνῶ πολλοὶ ἄλλοι πολιτισμοί, μὲ διαφορετικὲς ἀντιλήψεις περὶ σεξουαλικότητος, ἀνέχονται περισσότερους.

Ἐξεταζόμενα μὲ καθαρὰ φυσιολογικὰ κριτήρια, τὰ γενετικὰ ὄργανα κάθε ἀτόμου παρουσιάζουν ἵχνη τοῦ ἀντιθέτου φύλου. Ἀπὸ πλευρὰς ὁρμονῶν, αἱ ἐντὸς τοῦ σώματος ἀναλογίαι οἰστρογόνων καὶ ἀνδρογόνων προσδιορίζουν τὴν ὑπεροχὴ τῆς συμπεριφορᾶς τοῦ ἄρρενος ἐναντὶ τοῦ θήλεος καὶ ἀντίστροφως. Στὴν πραγματικότητα, οἱ ὁρμονικοὶ συντελεσταὶ ἐπιδρῶν μὲ πολὺ πῖο θεμελιώδη τρόπο, κατ' αὐτὴν τὴν ἔννοιαν ἀπ' ὅτι γενικῶς πιστεύεται.

Σύμφωνα μὲ κάποιον μηχανισμό, ποῦ δὲν ἔχει ἀκόμη κατανοηθῇ πλήρως, ἡ ἐπίδρασις τῶν ὁρμονῶν στὸ ἀναπτυσσόμενο παιδί φαίνεται ὅτι διαφροπεῖ τὴν εὐαισθησία τοῦ μυαλοῦ σὲ ἀρσενικὸ καὶ θηλυκὸ πρότυπο. Πειράματα ποῦ ἔγιναν ἐπάνω σὲ ποντικούς (δ-

Γιατί τὸ παιδί ἀγαπᾷ τὴ μητέρα του

Υπό κ. ΟΡΦΕΑ ΚΑΡΑΒΙΑ

που ή κρίσιμη περίοδος είναι οι λίγες πρώτες μέρες που ακολουθούν τη γέννηση) απέδειξαν ότι ή απόρροια της επεμβάσης στην ορμονική ισορροπία των νεογνών επιφέρει αποτέλεσμα που δεν μπορεί να διορθωθεί ούτε με την παροχή μεγάλων ποσοτήτων των κατολλήλων ορμονών υπό μορφήν ενέσεων σε κατοπινό στάδιο.

Οι γνώσεις γύρω από την σεξουαλική διαφοροποίηση άποκαλύπτουν ολοένα αυξανόμενους πολυπλόκους μηχανισμούς και γι' αυτό οι έρευνες που έγιναν με θέμα τη γένεση και την εκδήλωση της συμπεριφοράς της μητέρας δεν ώδήγησαν σε θετικό αποτέλεσμα.

Σήμερα αναγνωρίζεται γενικά ότι ή συμπεριφορά της μητέρας δεν αποτελεί τη συνάρτηση των εμφύτων μηχανισμών ενός φύλου. Εάν ή μητέρα δεν γνωρίσει ή ίδια τη μητρική φροντίδα, ένδεχεται ν' άδιαφορήσει τελείως για τὸ δικό της παιδί. Με άφτηρία αυτό τὸ δεδομένο, ο ψυχολόγος Τζών Μπόουλμπυ συνεπέρανε την άναγκαιότητα της μητρικής φροντίδας. Ωστόσο, αυτή ή υπόθεση αποτελεί μιαν υπερβολική απλούστευση — ακόμη και μιὰ παραμόρφωση — της πραγματικότητας. Πρώτον, ή διαπίστωση της άναγκαιότητας της μητρικής φροντίδας προϋποθέτει την άναγκαιότητα μίας παρατεταμένης σχέσεως εξαρτήσεως από στοργικό ένηλικο. Η ένηλικος αυτή δεν είναι άνάγκη να είναι άποσπώποτε ή βιολογική μητέρα — μπορεί να είναι μιὰ ένηλικος συγγενής τὸ παιδιού ή μιὰ ένηλικος δίχως καμμία συγγένεια, περίπτωση που άπαντάται στα παιδιά που άνατρέφονται σε κρατικά ιδρύματα. Μπορεί επίσης να είναι ένας ένηλικος άνδρας, που είτε είναι είτε δεν είναι συγγενής τὸ παιδιού. Κάποιοι συγγραφείς λέγει: «Οι ένηλικες άρρενες που φροντίζουν παιδιά συνήθως γίνονται πολὺ μαλακοί. Μένει κανείς με την έντύπωση ότι με τὸ ν' άγκαλιάζουν τὸ παιδί, άναπτύσσεται μέσα τους ένα φίλτρο θηλυκότητας».

Υπάρχουν εἴδη ζώων όπου τὸ άρσενικό φέρει όλη την εὐθύνη για την άνατροφή των μικρών. Αυτό παρατηρείται λόγω χάρη μ' ώρισμένα πουλιά. Στους πιθήκους, ο πατέρας επιδεικνύει μητρική φροντίδα για τὸ παιδί, όταν, με την γέννηση τὸ δευτέρου, αυτό σταματήσει να θηλάζει. Ένα παρόμοιο φαινόμενο συναντάται σε ύποσώπτικτες κοινωνίες, όπου ο πατέρας αναλαμβάνει άποκλειστικά τὸ μεγαλύτερο παιδί, όταν γεννηθῇ τὸ δεύτερο.

Εκτός από τὸ μητρικό βασικό ένστικτο, οι ορμονικοί συντελεστοί κατέδειξαν ότι οι γυναίκες είναι κατάλληλες για τὸ μεγάλο των παιδιών, ενώ οι άνδρες δεν είναι. Έχει άσφαλώς άποβείχθῃ ότι ή ορμόνη τὸ «LH-BIDO», τόσο στους άνδρες όσο και στις γυναίκες, είναι ή άρσενική ορμόνη, γεγονός που μάς άφήνει να βγάλουμε πολλὰ συμπεράσματα. Κατὰ κάποιο τρόπο, λόγω χάρη, άληθεύει εάν πούμε ότι οι γυναίκες με ισχυρές σεξουαλικές όρμες είναι περισσότερες

«άρσενικές» απ' ό,τι άλλες τὸ φύλου τους, άφού ή δύναμη της σεξουαλικής μορφής μπορεί να σχετισθῇ με την περιεκτικότητα σε άνδρογόνα τὸ σώματος. «Όποια κι' αν είναι ή ορμονική βάση της συμπεριφοράς της μητέρας, ο ορμονικός συντελεστής δεν εξηγεί την βιολογική έλξη μεταξύ μητέρας και παιδιού και δεν σχετίζεται με τὸ θήλασμα. Οι άνθρωπολόγοι διδάσκουν ότι σε πολλούς άνεπτυγμένους λαούς, οι μητέρες θηλάζουν και ξένα παιδιά. Οι περιπτώσεις αυτές άφήνουν να υποθέσουμε ότι ή ορμονική βάση της γαλουχίας μπορεί να προσδιορισθῇ από παράγοντες ξένους πρὸς τὸ σώμα κι' ότι δεν προέρχεται άποσπώποτε από τὸν τοκετό.

Τὸ θήλασμα δεν αποτελεί καθολικό φαινόμενο τὸ πολιτισμὸς μας. Σήμερα έχει άναπτυχθῇ ο τεχνητός θηλασμός αν και δεν παρέχει την ίδια ασφάλεια όπως τὸ μητρικό στήθος, ωστόσο εξασφαλίζει χαμηλὸ ποσοστὸ θνησιμότητας μεταξύ των βρεφών. Άκολουθούμε τὸ προηγούμενο άλλων πολιτισμών, όπου οι άνδρες φροντίζουν τακτικά τὰ παιδιά, άναγνωρίζοντας ότι μάς έχει διδάξει ή επιστημονική έρευνα. Συγκεκριμένα, ο παιδίατρος Μόνεϋ γράφει: «... ή αντίληψις περί «μητρικού ένστικτου» ενεργούντος άνευ προηγηθείσης διδασχῆς ή πείρας στερείται σήμεραν επιστημονικής άναγνωρίσεως».

Με άλλα λόγια, ή αντίληψη τὸ «μητρικού ένστικτου», έχει τὴ θέση της μεταξύ των μύθων, σύμφωνα με τὸς όποιους οι κοινωνικές άνοκατατάξεις επιβάλλονται μέσα στο χώρο, λόγω της άναγκαιάς προσαρμογῆς τὸν άνθρωπίνου συνόλου, ισχυροποιούμενες άδιακόπως.

Όταν ο πατέρας άναγκάζεται να μοιραστῇ τὰ καθήκοντα της μητέρας, όφείλει να «έξευγενίσῃ» τὴ συμπεριφορά του άπέναντι στο παιδί, διότι και ή υπερβολική έπίδραση της μητέρας, μπορεί ακόμη να γίνῃ άφορμὴ τὸ παιδί να καταντήσῃ άνίκανο, να προσβληθῇ από σχιζοφρένεια ή να γίνῃ όπαδὸς τὸ τρίτου φύλου.

Η φροντίδα της μητέρας της άπορροφᾷ σήμερα τὸν ίδιο τουλάχιστο χρόνο όπως και πριν από δέκα, είκοσι και τριάντα χρόνια. Οι σημερινές όμως γυναίκες εργάζονται πολλές φορές, είτε διότι προτιμούνται σε ώρισμένες θέσεις, είτε διότι έχουν άνάγκη. Τὸ έμπόδιο που έχει να υπερπηδήσῃ ή μητέρα είναι τὸ γεγονός ότι ή άνατροφή των παιδιών, δίχως να ύπαγορεύεται από κανένα κανονισμό, της έχει άναγνωρισθῇ σαν προαίτιο φυσικό προνόμιο και καθήκον. Η άναγνώριση όμως αυτή, στην περίπτωση που ή γυναίκα πρέπει να εργασθῇ, σημαίνει την δέσμευσί της, διότι οι συντελεσθεῖσες άναδιαρθρώσεις στους τομείς των ανθρωπίνων δραστηριοτήτων δεν δικαιολογούν πλέον την άποψη ότι τὰ καθαρῶς γυναικεῖα καθήκοντα μπορούν να σημάνουν πλέον τὸν περιορισμὸ της γυναικείας στα πλαίσια τὸν νοικοκυριού.

ANN OAKLEY

«ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ»

Γιατί τὰ βρέφη άγαπούν τις μητέρες τους; Τι είναι εκείνο που γεννᾷ μέσα στις ψυχές τους τὴν προτίμησι για την περιπόθητη άγκαλιά της μάνας; Και τί έπίδρασι έχει αυτό στην ζωή τους;

Να τὰ ερωτήματα που άπασχόλησαν τὸς σοφούς όλων των αἰώνων.

Αὐτὰ τὰ ίδια άπασχολούν σήμερα τὸς ειδικούς ψυχολόγους, οι όποιοι, όχι πια με την ύποκειμενική κρίσι τους ούτε με την καθαρῶς θεραπευτική ένανένισι τὸν όλου θέματος, αλλά με ειδικές πειραματικές έρευνες, προσπαθοῦν να εισδύσουν στα βάθη της ανθρωπίνης ψυχῆς και να έξιχνιάσουν την πρώτη ένστικτική παρόρμησι, που οδηγεί τὸ παιδί στην άγκαλιά της μητέρας του.

Πολλοί ψυχολόγοι ύποστηρίζουν ότι ή άγάπη του παιδιού πρὸς την μητέρα του όφειλεται στο γεγονός ότι αυτή πρώτη τὸν παρέχει τὸ μάνα της ζωῆς — τὸ θηλάζει.

Πρὸς την άποψη όμως αυτή διαφωνεῖ ένας από τὸς διασημότερους ψυχολόγους της εποχῆς μας, ο Δρ Χάρρυ Χάρλοου, τὸν Πανεπιστημίου τὸν Ουϊσκόνσιν, ο όποιος ήσυχολήθη επί πολλά έτη εις ειδικὰς έρεῦνας επί τὸν θέματος αὐτοῦ εις πειραματόζωα.

Ένα από τὰ περίφημα πειράματα τὸν έπιστήμονος αὐτοῦ, με τὰ όποια απέδειξεν ότι μιὰ μητέρα, για να είναι αξιογάπητη πρέπει να είναι πριν απ' όλα άπαλή και ύποχωρητική, έγινε σε νεογέννητα πιθήκων ρέζους.

Εξώρισεν άρεκτα βρέφη πιθήκων από τις μητέρες τους και ώρρησε τὸ καθένα να εκλέξῃ μεταξύ δύο τεχνητῶν «μητέρων».

Η μιὰ απ' αυτές ήταν κατασκευασμένη από σκέτο σύρμα αλλά επενδεδυμένο με παχὺ στρώμα πολὺ άπαλοῦ, χνουδωτοῦ ύφασματος.

Μολονότι ή άπλή συρματίνη μητέρα ίκανοποιούσε τις άνάγκες θηλασμοῦ τὸν βρέφους (απὸ μιὰ μποτίλια κρεμασμένη στο συρματινο σκελετό της) δεν ύπήρξεν έλκυστική και κανένα βρέφος δεν έπιζητούσε την συντροφιά της περισσότερο από ύσο διαρκούσε ο θηλασμός — ούτε μιὰ ώρα την ήμερα συνολικῶς.

Πολὺ περισσότερο χρόνο — 17 έως 18 ώρας τὸ 24ωρο περνούσαν τὰ βρέφη ρέζους καθισμένα στην άγκαλιά επάνω στο άπαλὸ χνουδῶτο «σώμα» της άλλης «μητέρας», ή όποια, κατὰ την διατύπωσιν τὸν Δρος Χάρλοου, τὸς παρέσχε την «άνεσιν έπαφῆς».

Όταν τὸ βρέφος ρέζους πατελαμβάνετο από άδημονίαν ή τρώμον (απὸ τὸ ξαφνικὸ άναμμα ισχυρῶν φώτων ή από την έπίδειξιν όμοιωμάτων

ζώων μεγάλου μεγέθους ή άπειλητικῆς εμφάνισης) έσπευδε άμέσως να κρυφθῇ σαν καταφύγιο, στην άγκαλιά της άπαλῆς, «στοργικῆς» μητρός και όχι της σκληρῆς συρματένιας. Αν δεν τὸν παρείχετο παρὰ μόνον αυτή ή συρματένια ως καταφύγιον, ο τρώμος τὸν βρέφους μάλλον ήύανε.

Όστε τὰ πειράματα τὸν καθηγητοῦ Χάρλοου με τὰ μικρὰ των πιθήκων ρέζους άποδεικνύουν ότι ή παροχή της τροφῆς εκ μέρους της μητέρας πρὸς τὸ παιδί δεν είναι άρκετὴ για να γεννήσῃ μέσα στην ψυχὴ του την πρὸς αὐτὴν άγάπη.

Εκείνο που χρειάζεται είναι ή «άνεσις της έπαφῆς», δηλαδή ή άπαλή άγκαλιά της μάνας που φανερώνει την στοργή και παρέχει ασφάλεια και προστασία.

Κατ' αντίθεσιν πρὸς άλλους ψυχολόγους ο Άμερικανὸς έρευνητῆς καθιστᾷ φανερόν με τὰ πειράματά του, ότι δια την ίκανοποίησιν τὸν ένστικτον της αὐτοσυντηρήσεως είναι άπαραίτητη πρώτα ή εξασφάλισις της ύπαρξεως (διὰ της παρεχομένης μητρικῆς προστασίας) και ύστερα ή εξασφάλισις τροφῆς. Αυτό, βέβαια ισχύει και επί ανθρωπου.

Άλλωστε σπανίως σήμερα άνευροσκοπται μητέρες που θηλάζουν τὰ παιδιά τους. Οι περισσότερες, αντί της δικῆς τους θηλῆς, τὸς παρέχουν τὸν τεχνητὸν θηλασμόν (τὰ «μπιμπερόν») που κατὰ κάποιο άναλογίαν άντιστοιχεί με την φιάλην τὸν θηλασμοῦ, ή όποια κρέμεται από τὸν σκελετόν της «συρματίνης» μητέρας στο περίφημο πείραμα τὸν Χάρλοου.

ΑΠΟΡΙΑΙ ΧΩΡΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Όποσδήποτε όμως, και αυτό ακόμη τὸ πείραμα που είναι από τὰ χαρακτηριστικώτερα εις τὰ χρονικά των εργαστηριακῶν έρευνῶν για την έξακρίβωσι της άρχῆς των ψυχικῶν δεσμών μητέρας και βρέφους και για τὸν ρόλο τὸν παίξουν οι δεσμοί αὐτοί στην κατοπινὴ ζωὴ τους, φαίνεται πως δεν ίκανοποιεῖ πλήρως όλους τὸς σκοπούς της έρεῦνης.

Η λεπτομερῆς ανάλυσις των συμπερασμάτων στα όποια οδηγεί πείθει τὸν έρευνητὴ ότι ώρισμένες άπορίες που γεννῶνται κατὰ την περίοδο της έρεῦνης, μένουν χωρίς άπάντησιν και ιδού γιατί:

Η άπαλότητα, θερμὴ και τρυφερὴ τεχνητὴ «μητέρα», που αντικατέστησε την φυσικὴ μητέρα τὸν βρέφους ρέζους, είχε άνεξάντηλη ύπομονή. Ήταν μιὰ μητέρα διαθέσιμη 24 ώρες τὸ

«ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ»

24ωρο. Δεν επέπληξε ποτέ τὸ παιδί της. Δεν θύμωσε μαζί του, δὲν τὸ ἔδειρε ποτέ ἐπάνω στὰ νεύρα της (γιατί, ἀπλοῦστατα... δὲν εἶχε νεύρα), δὲν τώκαμε νὰ κλάψη, δὲν τὸ δυσηρέστησε ποτέ.

Καὶ ὅμως, παρ' ὅλα αὐτὰ δὲν ἦταν μιὰ πραγματικά ιδεώδης μητέρα.

Ὁ Δρ Χάρλοου διεπίστωσεν ὅτι βιολογικῶς ἦταν ἐπαρκής.

Ψυχολογικῶς ὅμως δὲν ἦταν ἡ κατάλληλη.

Τὰ βρέφη ρέζους ποὺ ἀνετράφησαν καὶ ἐμεγάλωσαν μὲ τέτοιες μητέρες, δὲν ὠρίμασαν εἰς βαθμὸν ὥστε νὰ καταστοῦν φυσιολογικοὶ ἐνήλικες.

Τὶ εἶναι λοιπὸν ἐκεῖνο ποὺ μία φυσικὴ μητέρα παρέχει στὸ παιδί της γιὰ νὰ μεγαλώσῃ φυσιολογικά καὶ ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ τοῦ τὸ δώσῃ μία τεχνιτὴ, ἓνα μενενκέν;

ΟΙ «ΣΥΓΓΕΝΕΙΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ»

Ἡ ἀπάντησι στὸ ἐρώτημα αὐτὸ ἐδόθη ἀπὸ τὴν μελέτη τῆς ζωῆς μιᾶς «κοινωνίας» δλόκληρης πιθήκων λάνγκου ὅχι πιά στὸ ἐργαστήριό ἀλλὰ στὸ φυσικὸ περιβάλλον τους.

Ἡ μελέτη αὐτὴ στὴν ὁποία ἔλαβε ἐνεργὸν μέρος καὶ ἡ Δρ Φυλλίς Τζέϋ τοῦ Πανεπιστημίου Κολούμπια, συγγραφεῖς τοῦ βιβλίου «Οἱ Συγγενεῖς τοῦ Ἀνθρώπου», ἔδωσε στὸν καθηγητὴ Χάρλοου καὶ τοὺς συνεργάτες τους τὴν πλήρη εἰκόνα τῆς κοινωνικῆς ζωῆς τῶν πιθήκων, ὅπως τὴν περιγράφει ἡ ἐκλεκτὴ ἐπιστήμων στὸ βιβλίον της.

Σὲ ἀρκετὰ σημεῖα τῆς ζωῆς αὐτῆς, ποὺ μοιάζουν ἐμφανῶς μὲ τὴν ζωὴ πολλῶν πρωτοτόνων ἀνθρώπων ἢ ὠρισμένων πρωτοτόρων ἐξερευνητῶν νέων χωρῶν, διακρίνονται σαφῶς αἱ δυνάμεις ποὺ ἐπιδροῦν στὴν ἀνάπτυξιν καὶ διαμόρφωσι τοῦ ψυχικοῦ κόσμου τῶν νέων μελῶν καθε κοινωνίας. Εἶναι δυνάμεις ποὺ ἐκπορεύονται ὅχι μόνον ἀπὸ τοὺς ὅρους τῆς γενετικῆς καταβολῆς τοῦ ατόμου ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοὺς ὅρους τοῦ φυσικοῦ καὶ κοινωνικοῦ περιβάλλοντος.

Τὰ παιδιὰ ποὺ ἀνατρέφονται καὶ μεγαλώνουν μέσα στὴν τρυφερὴ θερμὴ καὶ ἀπαλὴ ἀγκαλιά μιᾶς μητέρας (εἴτε φυσικὴ εἶναι αὐτή, εἴτε τεχνητή) καὶ δὲν δημιουργοῦν κανένα ἄλλο δεσμὸν στοργῆς, οὔτε ἀντιμετωπίζουν ἐκδηλώσεις ἀντιπαθείας ἢ ἔχθρας ποὺ θὰ τοὺς προετοιμάσουν νὰ ριχθοῦν κάποτε σὲ ἀγῶνα ὑπάρξεως ἢ ἐπικρατήσεως, μένουν ἔξω ἀπὸ τὴν ζωὴ τοῦ κοινωνικοῦ τους σύνθλου καὶ ἡ ψυχὴ τους ἐξακολουθεῖ νὰ παραμένῃ παιδική. Νὰ γιατί τόσο τὰ

παιδιὰ αὐτὰ τῶν πιθήκων στὸ ἐργαστήριον, ὅσο καὶ τὰ «χαϊδεμένα» ἢ «μαμόθρεπτα» τῶν ἀνθρώπων στὴν κοινωνία, δὲν ὠριμάζονται «φυσιολογικοὶ ἐνήλικες».

Η ΣΥΝΤΡΟΦΙΑ ΤΩΝ ΣΥΝΟΜΗΛΙΚΩΝ

Ὡς περιγράφει ἡ Δρ Τζέϋ τὴν κοινωνικὴν ζωὴ τῶν «Συγγενῶν τοῦ Ἀνθρώπου» οἱ μητέρες μὲ τὰ μικρὰ συγκεντρώνονται σὲ ὁμάδες οἱ ὁποῖες περὶ ἀμένουν στὸ πιδ προφυλαγμένο σημεῖο τῆς ὁλῆς ἀγέλης.

Ὅταν βρίσκονται σὲ πορεία, τὰ μικρὰ βαδίζουν συγκεντρωμένα μὲ τὶς μητέρες τους στὸ μέσον τῆς γραμμῆς προελάσεως, προηγούμεναι δὲ καὶ ἔπονται ἐνήλικες — ἄρρενες καὶ θήλειες.

Μὲ τὴν διδάξιν αὐτὴν τῶν ατόμων ἓνας μικρὸς πύθκος βρίσκεται πάντοτε μὲ τὴν συντροφία τῶν συνομηλίκων του. Αὐτὸ κατὰ τὸν Δρα Χάρλοου ἐπιδρᾷ σημαντικῶς ἐπὶ τῆς φυσιολογικῆς ἐξελίξεως τῶν νεαρῶν αὐτῶν ποὺ διανύουν μαζί μὲ τὰ διάφορα στάδια τῆς κοινωνικῆς ζωῆς μέχρι τῆς πλήρους ἀναπτύξεώς των — ὅτε καὶ ἀναλαμβάνουν τὰς ἐθῆνας τῶν ἐναντι τοῦ σύνθλου.

Μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐργαστηριακῶν ἐρευνῶν ἐπὶ πειραματοζῶων ὁ Δρ Χάρλοου καὶ οἱ συνεργάται του — εἰς τοὺς ὁποίους περιλαμβάνεται καὶ ἡ σύζυγός του Μαργαρίτα — ἐμελέτησαν ἰδιαίτερος τὸ θέμα τῆς ἐπιθετικότητος.

Τὸ συμπέρασμα τῆς ἐρεῦνης τῶν αὐτῆς εἶναι ὅτι ἡ ἐπιθετικότης ὡς ζωικὴ τάσις εἶναι ἐμφυτοῦ καὶ στὴν ἀνθρωπότητα ὅπως καὶ στὰ λοιπὰ ζῶα, ἀλλὰ δὲν ἐκδηλώνεται παρὰ ὅσους ἀπὸ ὠρισμένο χρονικὸ διάστημα μετὰ τὴν γέννησί τους ἀν δὲν ἔχουν ἐν τῷ μεταξὺ γνωρίσει τὸ αἰσθηματὶς ἀγάπης καὶ δὲν ἔχουν κατανικήσει τὶς ἐνστικτικὰς παρορμήσεις ποὺ εἶναι ἀσυμβίβαστες μὲ αὐτήν.

Εἰδικῶς τὰ άτομα, τὰ ὁποῖα εἶχαν τὴν καλὴ τύχην νὰ αἰσθανθοῦν στὸ ψυχικὸ τους γλυκοῦ ἀγαπᾶται τῆς μητρικῆς στοργῆς, βρίσκουν τὴν δύναμιν νὰ ἀνταποδώσουν τὴν στοργὴν αὐτὴν στὸ κοινωνικὸ σύνθλο κατὰ τὴν ψυχικὴν τους ὠρίμανσιν.

Τὸ ἔντονον αὐτὸ αἰσθηματὶς στοργῆς πρὸς τοὺς συνανθρώπους του παρορμᾷ τὸν παλαίμαχον ἐρευνητὴν Δρα Χάρλοου νὰ συνεχίσῃ ἀκόμη, μὲ τὴν αὐτὴν πάντοτε θέρη, τὰς ἐπιστημονικὰς μελέτας ποὺ ἤρchiσε πρὶν ἀπὸ σαράντα δλόκληρα χρόνια.

ΟΡΦΕΥΣ Β. ΚΑΡΑΒΙΑΣ

Νέες ἀπόψεις στὴ δ)λία ξένων γλωσσῶν

ΤΑ ΝΗΠΙΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΜΑΘΑΙΝΟΥΝ ΞΕΝΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ;

Ὑπὸ PETER K. SMITH

Πρὶν ἀπὸ σαράντα χρόνια ιδρύθηκε στὴ Μαδρίτη ἡ Διεθνὴς Ἰσπανικὴ Σχολὴ ποὺ ἐκλεισε ὁκτὼ χρόνια ἀργότερα μὲ τὴν ἐκρηξὴ τοῦ ἐμφυλίου πολέμου. Στὴ σχολὴ αὐτὴ διδάσκονταν τὶς ξένες γλώσσες παιδιὰ ἀπὸ ἡλικίας τριῶν ἕως δεκαεπτὰ ἐτῶν. Ἀπὸ τὸν πρῶτο κύκλου χρόνου τὰ παιδιὰ διδάσκονταν Ἰσπανικά καὶ δὺο τοῦλάχιστον ξένες γλώσσες. Τὶς ξένες γλώσσες τὶς ἐδίδασκαν καθηγητὰ ποὺ κατὰγονταν ἀπὸ τὴ χώρα τῆς ἰδίας γλώσσας καὶ μέσα στὸ σχολεῖον δὲν εἶχαν τὸ δικαίωμα νὰ μιλήσουν Ἰσπανικά. Ἡ μέθοδος αὐτὴ εἶναι ἡ καλουμένη «ἀμεση».

Ἀπὸ τὰ δέκα τοὺς χρόνια οἱ μαθητὰ παρακολουθοῦσαν ἐπίσης ξενόγλωσσα μαθήματα γεωγραφίας, ἱστορίας καὶ φιλολογίας. Ὡστόσο, ἡ μητρικὴ γλώσσα διατηροῦσε τὴν πρώτη θέσιν καὶ σ' αὐτὴν διδάσκονταν ἀφηρημένα μαθήματα, ὅπως λ.χ. τὰ μαθηματικά.

Ἡ ἀρχὴ τῆς γλωσσικῆς διδασκαλίας ἦταν νὰ ἀρχίσῃ τὸ κάθε μαθητὴ στὴν αὐτὴν κατάλληλῃ ἡλικία. Ἡ γλώσσα, ὅπως ἡ μουσικὴ καὶ ἡ τέχνη, μπορεῖ νὰ διδαχθῇ ἐνωρίτερα ἀπ' ὅτι τ' ἄλλα ἀκαδημαϊκὰ μαθήματα.

Τὸ σχολεῖον θεωροῦσε τὴ συνήθη ἡλικία ἐκμάθησεως μιᾶς ξένης γλώσσας — μεταξὺ 11 καὶ 14 ἐτῶν — σὰν τὴν πιδ ἀκατάλληλη, διότι τότε τὸ παιδί ἔχει μεγαλώνει πολὺ γιὰ νὰ μπορῇ ν' ἀφομοιώσῃ τὴ γλώσσα μὲ τὴν ἄμεση μέθοδο καὶ εἶναι καὶ πολὺ μικρὸ ὥστε νὰ δεῖξῃ ἐνδιαφέρον καὶ νὰ κἀν προόδους στὴ γραμματικὴ.

Στὴ Δυσικὴ Εὐρώπῃ ἔχει ἐπικρατήσει ἡ παράδοση νὰ διδάσκονται οἱ ξένες γλώσσες σὲ λίγα μόνο παιδιὰ τοῦ κύκλου μέσης ἐκπαίδευσσεως. Σ' ἓνα σεμινάριον ποὺ ὠργάνωσε ἡ ΟΤ-ΝΕΣΚΟ στὴ Κεϋλάνη τὸ 1953 γιὰ τὴ διδασκαλίαν τῶν ξένων γλωσσῶν, ἡ ἀποψη τῆς προώρου διδασκαλίας τοὺς ἀντιμετωπίστηκε μὲ σκεπτικισμό.

Κατὰ τὴν τελευταία δεκαετία ἀναξωπυρῶθηκε τὸ ἐνδιαφέρον στὴ δυτικὴ Εὐρώπῃ γιὰ τὴ διδασκαλίαν ξένων γλωσσῶν σὲ μικρὴ ἡλικία καὶ δὺο διαλέξεις ποὺ ἔγιναν στὸ Ἀμβούργο τόνισαν τὴν χρησιμότητά τῆς διδασκαλίας στὶς πρώτες τάξεις τοῦ δημοτικοῦ ἢ καὶ πιδ πρὶν.

Σήμερα λειτουργοῦν ἀρκετὲς διεθνεῖς σχολεῖς στὸ Βέλγιο, τὸ Λουξεμβούργο, Παρίσι καὶ ἄλλοι. Αὐτὲς ιδρύθηκαν γιὰ τὴν μελλοντικὴν ἀντιμετώπισιν ἀναγκῶν μὲ τὴ σύσταση διεθνῶν ὁργανισμῶν ὅπως τὸ Ἀνώτατο Ἀρχηγεῖο τῶν Εὐρωπαϊκῶν Συμμαχικῶν Δυνάμεων, τὰ Ἡνωμένα Ἐθνη καὶ ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ἐπιτροπὴ Ἀτομικῆς Ἐνεργείας.

Τὰ ἐκπαιδευτικὰ ἐπιχειρήματα ὑπὲρ καὶ κα-

τὰ τῆς διδασκαλίας ξένων γλωσσῶν σὲ νεαρὴν ἡλικία ἔχουν προϊστορίαν ἀρκετῶν δεκαετιῶν. Τὸ 1925, ὁ Ἀγγλὸς ψυχολόγος I.B. Τοῦμπ ἐξέδωσεν μιὰ μελέτη, τὴ «διαισθητικὴ ἱκανότητα τῶν παιδιῶν στὴν κατανόησιν τῆς ὁμιλουμένης γλώσσας». Ἀνέφερε πῶς κατορθώνουν τὰ παιδιὰ τῶν τριῶν καὶ τεσσάρων ἐτῶν τῶν βρετανικῶν οἰκογενειῶν ποὺ διαμένουν στὴ Βεγγαλίη, ποὺ νὰ ἔχουν αὐτόχθονες παιδαγωγούς, νὰ συνομιλοῦν ἐλεύθερα μὲ τοὺς γονεῖς τους στὴν ἀγγλικὴ γλώσσαν ὅταν οἱ γονεῖς τους, δὲν τὰ καταφέρουν, παρ' ὅλες τὶς φιλότιμες προσπάθειές τους, νὰ συνεννοηθοῦν μὲ τὸ προσωπικὸν τους στὴν ἰθαγενῆ γλώσσα, πρᾶγμα ποὺ συχνὰ γίνεται ἀφερμὴ νὰ κάνουν τὰ παιδιὰ τὸν διεφθαρμένον μεταξὺ γονέως καὶ γουβερνάντας.

Ἐπάρχουν καὶ οἱ περιπτώσεις τῶν δίγλωσσων παιδιῶν, ὅταν οἱ γονεῖς κατὰγονται ἀπὸ διαφορετικὴν χώρα. Λέγεται καμμιὰ φορὰ ὅτι στ' ἐκείναις περιπτώσεις αὐτὲς τὸ παιδί γίνεται δίγλωσσο δίχως νὰ καταβάλλῃ καμμιὰ προσπάθεια. Τοῦτο θεωρεῖται μᾶλλον ὑπερβολὴ διότι δὲν ἔχουμε κάνει ἐκτίμησιν τῆς καταβαλλομένης προσπάθειας ἀπὸ τὸ μικρὸν παιδί καὶ ἡ γλωσσικὴ του ἐπίδοσις σὲ μιὰ δεδομένη γλώσσα μπορεῖ νὰ ὑστερῇ κατὰ μερικὸν μῆκος ἐναντι τῶν μονογλωσσῶν παιδιῶν, τοῦλάχιστον κατὰ τὰ πρῶτα τοῦ χρόνιαν.

Δὲν φαίνεται ὅτι ὑπάρχει μιὰ «σωστὴ» ἡλικία ὅποτε τὸ παιδί μπορεῖ ν' ἀρχίσῃ νὰ μαθαίνει μιὰ ξένην γλώσσα. Ὡστόσο, ἔχει ἐπικρατήσει ἡ ἀντίληψις ὅτι ὅταν τὸ παιδί ἀρχίσῃ πιδ νωρίς, αὐτὸ τὸ ὑποβοηθεῖ. Ὁ νευρολόγος Οὐάιλντερ Πένφιλντ καὶ ὁ ψυχολόγος E. H. Λέννεμπεργκ ἰσχυρίζονται ὅτι ὑπάρχει μιὰ προεφηβικὴ περίοδος γιὰ τὴν φυσικὴ ἐκμάθησιν ξένων γλωσσῶν ἀπὸ τὸ παιδί. Φρονοῦν ὅτι κατὰ τὴν ὠρίμανσιν τοῦ ἀνω φλοιώδους τμήματος τοῦ ἐγκεφάλου, ἡ γλώσσα μπορεῖ νὰ μαθευθῇ μὲ ἀπλὴ ἐπαφὴ ἀπ' ὅτι ἀπαιτεῖται περαιτέρω συνειδητὴ προσπάθεια γιὰ τὴν ἐκμάθησιν τῶν κανόνων τῆς γραμματικῆς.

Ἡ ἀποψη αὐτὴ μπορεῖ νὰ τύχῃ μόνο ἐμμέσου ὑποστηρίξεως. Αὐτὸ καταφαίνεται ἀπὸ τὴν ἀτέλεια τοῦ ἐγκεφάλου. Ἡ γλωσσικὴ ἱκανότητα — ὡς καὶ στὴ μητρικὴν μᾶς γλώσσα — εἶναι συγκεντρωμένη ἐντὸς ἐνὸς ἡμισφαρίου τοῦ ἐγκεφάλου. Συγκεκριμένα πρόκειται γιὰ μιὰ ξεχωριστὴ περιοχὴ (ποὺ λέγεται περιοχὴ λόγου τοῦ Μπρὸκα) ἐντὸς τοῦ ἀριστεροῦ ἡμισφαρίου. Ὅποιαδήποτε βλάβη σ' αὐτὴ τὴν περιοχὴ προκαλεῖ ἀπώλεια τῆς μνήμης ἢ ἄλλες γλωσσολογικὰς ἐπιδυνάμεις. Ὁ ἐγκεφαλὸς αὐτὸς λειτουργοῦν

ΣΥΝΑΔΕΛΦΟΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ,

Συστήστε σὲ ὅλους τοὺς εὔπορους μαθητὲς σας νὰ ἀποκτήσουν μὲ τεύχη τὴν ἐκδοσὴ «ΑΘΗΝΑ — ΕΛΛΑΔΑ — ΚΟΣΜΟΣ». Πληρώνοντας μόνον τὴν ἀξία τοῦ χαρτιοῦ ἀποκοῦν 12 τόμους, 70 χάρτες, 5 γεωγραφικὰς τόμπους, 1 ὑδρόγειον σφαῖρα.

γικούς διαχωρισμούς του έγκεφάλου συντελείται βαθμιαία και ολοκληρώνεται πρὸ τῆς ἐφηβείας. Τὰ παιδιά πού εἶναι κακοὶ δέκτες ξένων γλωσσῶν μποροῦν ν' ἀρχίσουν γιὰ δεύτερη φορά τὴν ἐκμάθησιν, ὅποτε ἀναπτύσσεται νέο κέντρο ἐντὸς τοῦ δεξιοῦ ἡμισφαιρίου τοῦ ἐγκεφάλου. Ἡ προσπάθεια αὐτὴ εἶναι δύσκολη, ἀν ὅχι ἀδύνατη ὅταν τὸ παιδί ἔχει περάσει τὸ στάδιο τῆς ἐφηβείας. Κατὰ τρόπο παρεμφερῆ, τὰ διανοητικῶς καθυστερημένα παιδιά μαθαίνουν ἀργὰ ἀλλὰ σταθερά, ἡ γλωσσικὴ τους ὁμῶς πρόοδος διακόπτεται ὅταν γίνονται ἐφηβοί.

Ὁ ψυχολόγος Μιχαὴλ πιστεύει ὅτι τὰ παιδιά διαθέτουν μιὰ Συσκευὴ Ἐκμάθησος Γλωσσῶν πού καταγράφει μερικὲς καθολικὲς ἐννοιες ἢ καὶ ἴσως προδιαθέτει τὸ παιδί γιὰ ν' ἀναλύῃ τὴ γλώσσα κατ' ὠρισμένους τρόπους. Ἡ συσκευὴ ὑποβάλλει τὴ γλώσσα πού τὸ παιδί μιλάει ἢ ἀκούει σὲ μιὰ ἐπεξεργασία καὶ ἔτσι αὐτὸ π.ο.δευτικὰ συνειδητοποιεῖ τὴν γραμματολογικὴ δομὴ τῆς γλώσσας.

Ἰδέες σὰν καὶ αὐτὴ μᾶς ἀφήνουν νὰ πιστέψουμε ὅτι τὸ παιδί ἐνταί σὲ θέσιν νὰ μάθῃ νὰ μιλάει σὲ μιὰ ὠρισμένη ἡλικία, ὅπως καὶ μαθαίνει νὰ βαδίζει.

Τ' ἀποτελέσματα τῆς ἐκμάθησος μιᾶς ξένης γλώσσας σὲ μικρὴ ἡλικία μποροῦν νὰ θεωρηθοῦν σὰν μορφῆς «συντονισμένης διγλωσσίας»

ὅπου τὰ δύο γλωσσικὰ συστήματα τροφοδοτοῦν τὸν ἐγκέφαλο μὲ λίγο ἢ πολλὴ εὐδιάκριτες παρατάσεις. Τοῦτο ἔρχεται σὲ ἀντίθεση μὲ τὴ «σύνθετη διγλωσσία» ὅπου ἡ δεύτερη γλώσσα μαθαίνεται μὲ βάση τὴ γνωστὴ ὁρολογία τῆς πρώτης. Στὴν τελευταία κατηγορία κατατάσσονται οἱ ἐνήλικες.

Ἡ ἐκμάθησις τῆς ξένης γλώσσας μὲ τὴν ἀμεση μέθοδο προσφέρεται ἐπίσης καλύτερα σὲ νεαρὴ ἡλικία γιὰ τὸ λόγο ὅτι τὸ παιδί δὲν ἔχει ἀκόμη παρακουράσει τὴ μνήμη του μὲ τ' ἄλλα μαθήματα πού μπορεῖ μάλιστα νὰ διδαχτῇ ἀργότερα στὴν ξένη γλώσσα. Ἔτσι, ἀν καὶ ἀφιερώνεται περισσότερος χρόνος κατὰ τὴν περίοδο τῆς στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως στὴν ἐκμάθησιν τῆς ξένης γλώσσας, ὁ χρόνος αὐτὸς ἐξοικονομεῖται κατὰ τὴν περίοδο τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως ὅποτε τὸ πρόγραμμα τῶν μαθημάτων εἶναι ἤδη πολὺ φορτωμένο.

Σήμερα διδάσκονται ξένες γλώσσες σὲ νηπιαγωγεῖα καὶ στίς πρώτες τάξεις τοῦ δημοτικοῦ σὲ εἰδικὰ σχολεῖα τῆς Γαλλίας, τῶν ΗΠΑ, τῆς Οὐγγαρίας, τῆς Τσεχοσλοβακίας, τῆς ΕΣΣΔ (καθὼς καὶ σὲ πολλὰ κράτη τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Ἀσίας, ὅπου ἡ δεύτερη γλώσσα μεταβάλλεται πολὺ σύντομα σὲ ὄργανο μορφώσεως).

PETER K. SMITH

ΧΑΡΗ ΠΑΤΣΗ

“ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ”

ΤΟΜΟΙ 24 — ΣΧΗΜΑ ΜΕΓΑ
ΓΛΩΣΣΑ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ

- Τὸ ἔργον πού γεφυρώνει τὸν 20ο μὲ τὸν 21ο αἰώνα.
- Ἀπὸ κανένα σχολεῖο, σπίτι, γραφεῖο δὲν πρέπει νὰ λείψῃ.
- Κυκλοφορεῖ σὲ ἐβδομαδιαία τεύχη ΕΞΑΠΛΑ (τῶν 36 ὄρχ.) γιὰ νὰ τὴν ἀποκτήσουν ὅλες οἱ ἐλληνικὲς οἰκογένειες.
- Συμπληρώθηκαν καὶ ἐκυκλοφόρησαν οἱ 12 πρώτοι τόμοι τῆς Ν.Ε.Ε. Παραδίδονται ἀμέσως μετρητοῖς καὶ μὲ εὐκολίες πληρωμῆς. Ἐγγραφῆτε συνδρομηταὶ καὶ Σεῖς καὶ οἱ εὐποροὶ μαθηταὶ σας.
- Ἐπίσης ὠλοκληρώθηκαν καὶ οἱ ἰδιαίτεροι τόμοι «ΑΘΗΝΑΙ» (23ος) (γιὰ πρώτη φορά σὲ Ἑλληνικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια) καὶ ὁ τόμος «ΕΛΛΑΣ» (24ος στὴν ὅλη σειρά), οἱ ὁποῖοι παραδίδονται ἀμέσως.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΕΙΔΗΣΕΙΣ

1. ΓΕΝΙΚΟΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΝ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ ΕΙΣ ΒΟΛΟΝ:

Εἰς τὰς αἰθούσας τοῦ 1ου Δημοτικοῦ Σχολείου Βόλου, ἔλαβον χώραν τὴν 15.9.1969, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ δεαστηρίου καὶ κατὰ πάντα ἀξίου Ἐπιθεωρητοῦ Β' Μαγνησίας, κ. Ἀποστόλου Στραγαλινού, τὸ πρῶτον γενικὸν συνέδριον. Τὸ Συνέδριον τοῦτο, εἰς τὸ ὅποιον παρευρέθησαν ὅλοι σχεδὸν οἱ διδάσκαλοι τῆς Περιφερείας, ἐτίμησαν διὰ τῆς παρουσίας των ἐκπρόσωπος τοῦ Σεβασμιωτάτου κ. Ἡλία, ὁ Νομάρχης Μαγνησίας κ. Π. Γαρέφης καὶ ὁ Δ' ντῆς τῆς Νομαρχίας κ. Ράϊκος.

Μετὰ τὸν καθιερωμένον ἀγασμὸν, ὁ κ. Στραγαλινὸς λαβὼν τὸν λόγον ἠθῆθη εὐδωσὶν τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου, καὶ καθώρισεν ἐν συντομίᾳ, τὰ γενικὰ πλαίσια ἐντὸς τῶν ὁποίων πρέπει νὰ κινῶνται οἱ διδάσκαλοι, ὥστε νὰ ἐκτελοῦν ἔργον παιδαγωγικὸν καὶ ἀνδραγωγικόν, βεβαιώσας τὸν κ. Νομάρχην, ὅτι ἅπαντες οἱ διδάσκαλοι, ἔχουν ἐγκολπωθῇ καὶ ἐνστερνισθῇ, τὸ τρίπτυχον τῆς ἐλληνικῆς παιδείας: πίστις, πατρις, οἰκογένεια.

Ἐν συνεχείᾳ ὁ κ. Νομάρχης, εἰς μεστὸν εἰς περιεκτικότητα λόγον, ἐτόνισε πλὴν τῶν ἄλλων, καὶ τῶν συμβουλῶν καὶ παραίνεσεων, τὴν ἀνάγκην διαφωτίσεως τοῦ λαοῦ, ὑπὸ τῶν διδασκάλων, ἐπὶ θεμάτων Ἑθνικοῦ ἐνδιαφέροντος, καὶ ἐκάλεσε ὅλους τοὺς ἐκπαιδευτικούς τῆς Περιφερείας, νὰ παρακινήσιν «Ὁρθοὶ — σιγῆς» εἰς τὰς ἐπάλξεις τοῦ καθήκοντος, διότι ἀποτελεῖ τοῦτο Ἑθνικὴ ἐπιταγή.

Ἀνεγνώσθη μετὰ ταῦτα μῦνυμα χαιρετιστηρίου τοῦ κ. Στρατιωτικοῦ Διοικητοῦ, πρὸς τοὺς διδασκάλους. Ὁμίλησε ἐν συνεχείᾳ ὁ κ. Ράϊκος, καὶ λαβὼν ἐκ νέου τὸν λόγον ὁ κ. Ἐπιθεωρητής, μὲ τὴν διακρίνουσαν αὐτὸν ἡρεμὸν συναισθηματικότητα, γλαφυρότητα καὶ σαφῆς νειαν, προέβη εἰς μακρὰν ἀναφοράν, ἐπὶ θεμάτων παιδαγωγικῆς, διδακτικῆς καὶ ψυχολογικῆς φύσεως, ἀνακινώσας εἰς τὸ τέλος τῆς ὁμιλίας του, ὅτι θὰ ἐπακολουθήσουν, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ σχολικοῦ ἔτους διὰ τὴν ἐπιμόρφωσιν τῶν διδασκάλων τῆς Περιφερείας, ἀρκετὰ παιδαγωγικὰ συνέδρια.

ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΑΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑΙ ΣΥΝΕΔΡΙΑ

Πράγματι, διὰ μεταγενεστέρας διαταγῆς τοῦ κ. Ἐπιθεωρητοῦ ἐπιοργανίσθησαν ὁκτώ (8) παιδαγωγικὰ συνέδρια, διὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1969—1970, εἰς ἰσάριθμα Δημοτικὰ Σχολεῖα, Βόλου, Νέας Ἰωνίας καὶ ὑπαίθρου, δύο (2)

ἐπιμορφωτικὰ τοιαῦτα εἰς Βόλον καὶ Νέαν Ἰωνίαν, καὶ ἐν (1) Γενικὸν εἰσέτι τὴν 5.6.1970, ἐπὶ τῇ λήξει τοῦ σχολικοῦ ἔτους. Ἐκ τῶν προγραμματισθέντων τούτων συνεδρίων ἐπραγματοποιήθησαν μέχρι σήμερον τὰ κάτωθι:

1. ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΝ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ ΑΓΙΑΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ:

Ἐπραγματοποιήθη τὴν 14.2.1970, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ κ. Στραγαλινού, τὸ πρῶτον παιδαγωγικὸν συνέδριον, εἰς τὸ ὅστις ἔλαβον μέρος ἅπαναι αἱ νηπιαγωγοὶ τῆς Β' Περιφερείας Μαγνησίας, καὶ οἱ διδάσκαλοι τοῦ 1ου Δημοτικοῦ Σχολείου Ἀγίου Γεωργίου — Ἰωλκοῦ καὶ Ἀγίας Παρασκευῆς. Εἰς τὸ Συνέδριον τοῦτο εἰς τὸ ὅποιον παρέστη καὶ ὁ Γενικὸς Ἐπιθεωρητὴς Γ' Περιφερείας κ. Ἀντώνιος Καρναβέζος, ἡ νηπιαγωγὸς κ. Ἐλισσάβετ Δραγογιάννη ἐξετέλεσε μὲ ἀπόλυτη ἐπιτυχίαν, ἕνα τρίωρον πρόγραμμα ἐργασίας. Ἐπικολούθησε χαιρετισμὸς τῶν συνέδρων ὑπὸ τοῦ κ. Ἐπιθεωρητοῦ Β' Μαγνησίας, καὶ τοῦ κ. Γενικοῦ Ἐπιθεωρητοῦ, καὶ ἐν συνεχείᾳ κοιτικὴ ἐπὶ τῆς ἡμερησίας ἐργασίας. Τέλος ἐγένετο ἀνακεφαλαιώσις τῶν συζητηθέντων καὶ ἀπρηθύνθησαν ὑποδείξεις καὶ συστάσεις ὑπὸ τῶν κ.κ. Ἐπιθεωρητῶν.

2. ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΝ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ ΕΙΣ ΤΟ 2ον ΔΗΜΟΤΙΚΟΝ ΣΧΟΛΕΙΟΝ ΒΟΛΟΥ—ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΟΝ

Τοῦτο ἔλαβε χώραν τὴν 18.2.1970 εἰς τὰς αἰθούσας τοῦ 2ου Δημοτικοῦ Σχολείου, κατὰ τὸ ὅποιον ἀνεκοινώθησαν, ὑπὸ τῶν διδασκάλων, Κανελλοπούλου Δημητρίου καὶ Σιμοπούλου Βαλίου, ἀντιστοίχως τὰ θέματα «Ἡ παιδεία κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας καὶ κατὰ τὸ 1821» καὶ «Οἱ διδάσκαλοι τοῦ Γένους». Ἀμφότεροι οἱ ὁμιληταὶ διεξήχθησαν τὰ θέματα των μὲ εὐχέριαν καὶ πιστικότητα. Μετὰ τὸ πέρασ τῶν ὁμιλιῶν ὁ Ἐπιθεωρητὴς κ. Στραγαλινός, συνεχάρη τοὺς ὁμιλητὰς καὶ προσέτρεψε τοὺς διδασκάλους ὅπως μιμηθῶν τοὺς διδασκάλους τοῦ Γένους, ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐπιστημονικὴν των κατάρτισιν καὶ τὸν ἥπλον των διὰ τὴν μόρφωσιν τῶν Ἑλληνοπαίδων, ἀνταποκρινόμενοι οὕτω, εἰς τὰς προσδοκίας τῆς Ἑθνικῆς μας Παιδείας, καὶ γενικώτερα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ὅστις τοὺς ἐμπιστεύεται τὰ τέκνα του.

3. ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΝ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ ΝΕΑΣ ΙΩΝΙΑΣ

Τὸ τρίτον παιδαγωγικὸν συνέδριον ἔγινε εἰς

τὸ 7ον Δημοτικὸν Σχολεῖον Νέας Ἰωνίας Βόλου. Εἰς τὸ συνέδριον τοῦτο, τὸ ὅποιον ἐτίμησεν διὰ τῆς παρουσίας του, ὁ κατὰ πάντα ἀκούραστος Γενικὸς Ἐπιθεωρητὴς Γ' Περιφερείας κ. Ἀντώνιος Καρναβέζος, μετὰ τὴν ἔπαρσιν τῆς σημαίας, καὶ τὴν προσφώνησιν τοῦ Δ)ντοῦ τοῦ Σχολείου κ. Ἰωάννου Τράκα, ἔλαβεν χώραν ὑποδειγματικὴ διδασκαλία, εἰς τὴν Β' τάξιν, ὑπὸ τῆς διδασκαλίας Κωνσταντίας Μουστακλή, μὲ ἐνιαία διδασκαλία καὶ ἐνότητα «Ἡ ἀμυγδαλιά». Ἡ διδάξασα διεπραγματεύθη τὸ θέμα μὲ ἀπόλυτη εὐχέρεια καὶ ἀποτελεσματικότητα. Ἐπικολούθησε συζήτησις ἐπὶ τοῦ θέματος καὶ ἐξήχθησαν ἐξ αὐτῆς χρήσιμα παιδαγωγικὰ συμπεράσματα.

Μετὰ ὀλιγόλεπτον διακοπὴν ἡ διδ)λίσσα κ. Μαλαμάκη παρουσίασε μιὰ ἀρετὰ καλὴ χορωδία καὶ νῦν συνεχεῖα ἡ διδ)λίσσα Ἀναστασία Κασκαρίκα ἀνέπτυξε μίαν ἐμπεριστατωμένην ἐργασίαν διὰ τὸ μάθημα τῆς Ὡδίκης.

Μετὰ τὸ πέρασ τῆς ὁμιλίας ὁ Ἐπιθεωρητὴς κ. Στραγαλινὸς μὲ τὴν ἀριάν ἐπιστημονικὴν του κατάρτισιν, ἔλυσε ὅλα, τά, ἐκ τῆς συζητήσεως προκύψαντα παιδαγωγικὰ προβλήματα, καὶ χάραξε τὰς ὁρθὰς κατευθύνσεις, πού πρέπει νὰ ἀκολουθήσουν οἱ ἐφαρμοζόντες τὴν ἐνιαίαν διδασκαλίαν. Τέλος, ὁ κ. Γενικὸς ἔδωσεν ὀρισμένες συμβουλὰς καὶ συνεχάρη τοὺς ὁργανωτὰς τοῦ Συνεδρίου.

4. ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΟΝ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ Εἰς ΤΟ 8ον ΔΗΜΟΤΙΚΟΝ ΣΧΟΛΕΙΟΝ

Τὸ Συνέδριον τοῦτο, ἔλαβε χώραν εἰς τὰ πλαίσια τῆς ἐπιμορφώσεως τῶν διδασκάλων τῆς Βας Περιφερείας, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ ἀκαταπονήτου καὶ κατὰ πάντα δραστηρίου Ἐπιθεωρητοῦ κ. Ἀποστόλου Στραγαλινοῦ. Ἐλαβον μέρος ἄνω τῶν ἑκατὸ διδασκαλοὶ τῆς Περιφερείας καὶ ἀνεκονώθη ὑπὸ τοῦ διδ)λου Θωμᾶ Γεωργίου τὸ θέμα: «Ἡ παιδεία κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς Χρόνους». Ὁ ἐξαίρετος ὁμιλητὴς διεπραγματεύθη τὸ θέμα μὲ ἀπόλυτον ἐπιτυχίαν. Μὲ τὴν ρεαλιστικὴν του πείρα καὶ γνῶσιν ἠρέυνησε μὲ μεθοδικότητα καὶ ἀξιολόγησε τὴν πραγματείαν του ἀπὸ κάθε ἄποψι. Προσέδωκε τελειότητα καὶ τελικότητα στὰ εὐρήματα τῶν ἐμπειρικῶν του ἀναζητήσεων, καὶ παρουσίασε μιὰ θεωρητικὴ εἰκόνα τῆς ἐκπαιδεύσεως ἀπὸ τοὺς

προχριστιανικοὺς ἀκόμη μέχρι τοὺς μεταβυζαντινοὺς χρόνους.

Ἐν συνεχείᾳ ὁμίλησεν ὁ Διευθυντὴς τοῦ Σχολείου κ. Βαρακλιώτης Λάζαρος, ὅστις μεταξὺ τῶν ἄλλων εἶπεν ὅτι ἡ Βα Περιφέρεια Μαγνησίας, χάρις εἰς τὸ ἀμέριστον ἐνδιαφέρον καὶ τὴν ἀκάματον προσπάθειαν τοῦ κ. Στραγαλινοῦ, ἔδωσεν καὶ δίδει καθημερινῶς τὸ παρὸν εἰς τὸ προσκλητήριον τῆς Ἑθνικῆς μας Παιδείας διὰ τὴν ἀναγέννησιν καὶ ἀναμόρφωσιν τῆς Ἑλλάδος. Μετὰ ταῦτα ἡ διδασκάλισσα Παπαθανασίου Κερασία ἀνέπτυξε τὸ θέμα «Ἡ ἀγάπη ὡς μέσον ἀγωγῆς».

5. ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΝ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ Εἰς ΤΟ 1ον ΔΗΜΟΤΙΚΟΝ ΣΧΟΛΕΙΟΝ ΒΟΛΟΥ

Μὲ πολλὴν ἐπιτυχίαν ἐπραγματοποιήθη τὸ συνέδριον τοῦτο, τὴν 12.3.1970, εἰς τὸ 1ον Δημοτικὸν Σχολεῖον Βόλου, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Ἐπιθεωρητοῦ Β. Μαγνησίας κ. Στραγαλινοῦ. Μετὰ τὴν προσευχὴν, τὴν ἔπαρσιν τῆς Σημαίας, καὶ τὴν προσφώνησιν τοῦ Δ)ντοῦ τοῦ Σχολείου κ. Λιακοπούλου, οἱ σύνεδροι παρηκολούθησαν ὑποδειγματικὴν διδασκαλίαν εἰς τὴν Β' τάξιν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ διδασκάλισσα τοῦ σχολείου κ. Ἑλένη Σακελλαρίου - Κουκουβίνη, ἐδίδαξεν ἐπὶ δώρων, μὲ ἐνιαίαν διδασκαλίαν καὶ μέθοδον λίαν ἀριστοτεχνικὴν, ἐνότητα σχετικὴν μὲ τὴν ἀνοιξιν.

Κατὰ τὸ δεύτερον μέρος τοῦ προγράμματος ὁ κ. Ἀπόστολος Στραγαλινός, ἐχαίρετρε τὸ συνέδριον δι' ἐμπνευσμένων λόγων, ἐξάρας τὴν σημασίαν τῶν συνεδρίων, διὰ τὴν ἀνοδὸν τῆς στάθμης λειτουργίας τῶν σχολείων, καὶ ἐπιμορφώσεως τῶν ἐκπαιδευτικῶν, ἐν ᾧ μάλιστα τοῦ ποικιλοτρόπου ἐκδηλουμένου μεγάλου ἐνδιαφέροντος τῆς Ἑθνικῆς μας Κυβερνήσεως, διὰ τὴν παιδείαν καὶ τοὺς λειτουργοὺς τῆς.

Ἐν συνεχείᾳ ὁ διδ)λος κ. Ἀθανάσιος Ρήγας ἀνέπτυξεν ἐκτενὴ εἰσηγήσιν περὶ τῆς ἐνιαίας διδασκαλίας, καὶ ἐγένετο συζήτησις καὶ ἀνταλλαγὴ γνῶμῶν ἐκ μέρους τῶν συνέδρων, ἐπὶ τῆς διδασκαλίας. Τὴν συζήτησιν ἔκλεισε δι' εὐστόχων παρατηρήσεων ὁ Ἐπιθεωρητὴς κ. Ἀπόστολος Στραγαλινός, ὅστις δι' ὁδηγῶν καὶ κατευθύνσεων ἐχάραξε τὴν ὁρθὴν γραμμὴν περὶ τὸ διδακτικὸν καὶ παιδαγωγικὸν ἔργον τῶν διδασκάλων καὶ τῆς ἀποστολῆς των ἐν γένει εἰς τὸ εὐρύτερον κοινωνικὸν περιβάλλον.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΜΗΑΙΤΣΗΣ



ΤΟ ΠΑΝΟΡΑΜΑ ΤΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΧΑΡΗ ΠΑΤΣΗ

ΟΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΧΑΡΗ ΠΑΤΣΗ ΠΡΟΣΦΕΡΟΝΤΑΙ
ΜΕ ΜΕΓΑΛΕΣ ΕΥΚΟΛΙΕΣ ΠΛΗΡΩΜΗΣ
ΓΙΑ ΝΑ ΤΙΣ ΑΠΟΚΤΗΣΟΥΝ ΟΛΟΙ ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ

★★★★★★

ΕΦ' ΟΣΟΝ ΔΙΑΜΕΝΕΤΕ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ Ή ΤΗΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Τηλεφωνήστε στο **549.959** για την ΑΘΗΝΑ ή στο **33.335** για την ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ



... και άμεσα θα σας επισκεφθῇ αντιπρόσωπός μας
για νά σας επιδείξη τούς τόμους άνευ ούδεμιᾶς ὑπο-
χρέωσης ἐκ μέρους σας. Ἐγγράφεσθε συνδρομητῆς
μόνο ἐφ' ὅσον τὸ ἐπιθυμῆτε. Μπορεῖτε ἐπίσης νά μᾶς
συμπληρώσετε καί νά μᾶς ταχυδρομήσετε τὸ κατωτέρω
ΔΕΛΤΙΟΝ ΕΓΓΡΑΦΗΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΟΥ.



ΕΑΝ ΔΙΑΜΕΝΕΤΕ ΣΤΗΝ ΕΠΑΡΧΙΑ

Συμπληρώσατε, υπογράψατε καί ταχυδρομήσατε τὸ κατωτέρω

ΣΥΜΦΩΝΗΤΙΚΟΝ ΑΓΟΡΑΣ



ΣΥΜΦΩΝΗΤΙΚΟΝ ΑΓΟΡΑΣ

Πρὸς τὸν «ΕΚΔΟΤΙΚΟΝ ΟΙΚΟΝ ΧΑΡΗ ΠΑΤΣΗ Ε.Π.Ε.» Σταδίου 61 - Αθήναι Τ.Τ. 111

Παρακαλῶ ὅπως μοῦ ἀποστείλετε διὰ συστημένου ταχυδρομικοῦ δέματος * τὰ κατωτέρω ἔργα ἢ τόμους :

ΝΕΑ ἙΛΛΗΝΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ (Ν.Ε.Ε.Τ.) ΤΟΜΟΙ 24	ΔΡΧ.	12.000
ΒΑΣΙΚΗ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ (ΤΩΝ ΝΕΩΝ) ΤΟΜΟΙ 14	»	3.360
ΠΡΩΤΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ (Π.Ε.Τ.) ΤΟΜΟΙ 6	»	1.200

ΜΕΘΟΔΟΙ ΑΥΤΟΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ

ΑΓΓΛΙΚΗΣ	»	300
ΓΑΛΛΙΚΗΣ	»	300
ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ	»	300
ΙΤΑΛΙΚΗΣ	»	300

ΛΕΞΙΚΑ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ

ΑΓΓΛΟΕΛΛΗΝΙΚΟ - ΕΛΛΗΝΟΑΓΓΛΙΚΟ (2 ΤΟΜΟΙ)	»	450
ΓΑΛΛΟΕΛΛΗΝΙΚΟ - ΕΛΛΗΝΟΓΑΛΛΙΚΟ (2 ΤΟΜΟΙ)	»	450
ΓΕΡΜΑΝΟΕΛΛΗΝΙΚΟ - ΕΛΛΗΝΟΓΕΡΜΑΝΙΚΟ (2 ΤΟΜΟΙ)	»	450
ΙΤΑΛΟΕΛΛΗΝΙΚΟ - ΕΛΛΗΝΟΙΤΑΛΙΚΟ (2 ΤΟΜΟΙ)	»	450

ΑΘΗΝΑ - ΕΛΛΑΔΑ - ΚΟΣΜΟΣ (ΤΟΜΟΙ 12)	»	3.600
--	---	-------

ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ (ΤΟΜΟΙ 12)	»	6.000
--	---	-------

ΔΕΚΑ ΕΠΙΤΟΜΑ ΛΕΞΙΚΑ (ΓΛΩΣΣΙΚΑ - ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΑ)	»	3.500
---	---	-------

ΑΠΑΝΤΑ Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ (ΤΟΜΟΙ 15)	»	2.250
--	---	-------

ΑΠΑΝΤΑ ΓΙΑΝΝΗ ΨΥΧΑΡΗ (ΤΟΜΟΙ 3)	»	450
--	---	-----

ΠΑΙΔΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ (ΤΑ 100 ΑΡΙΣΤΟΥΡΓΗΜΑΤΑ)	ΕΚΑΣΤΟΝ	» 50
--	---------	------

Τὴν συνολικὴ ἀξίαν τοῦ (ὧν) ἔργου (ὧν) ἐκ δρχ. ἀναλαμβάνω τὴν ὑποχρέω-
σιν νά σας ἐξοφλήσω ὡς κατωτέρω :

α) Ἄμα τῇ παραλαβῇ τῆς παραγγελίας θά σας ἀποστέλλω μὲ ταχυδρομικὴν ἐπιταγὴν

τὸ 10% τῆς ἀξίας τοῦ συνόλου ἥτοι δρχ.

β) Τὸ ὑπόλοιπον τῆς ἀξίας ἐκ δρχ. δέχομαι νά καλύψω σὲ ἴσόπο-

σες μηνιαῖες δόσεις (συναλλαγματικές) ἐκ δρχ. ἐκάστη.

* Ἀναγνωρίζω δὲ ὅτι μέχρι τελείας ἀποπληρώσεως τοῦ (ὧν) ἔργου (ὧν) παραμένω ἀπλὸς

χρήστης αὐτοῦ (ὧν) τῆς κυριότητος ἀνηκούσης εἰς ὕμᾶς.

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟΝ Ἐν τῇ 19

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ Ο ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΗΣ

ΠΟΛΙΣ ΟΔΟΣ

* Τὰ ταχυδρομικά βαρύνουν τὸν συνδρομητὴν.